pهەرێمی کوردستان - عێراق
ئەنجومەنی نیشتمانیی
کوردستان - عێراق

ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستان - عێراق

پرۆتۆکۆلەکان

47

سالّی/ 2008 – بەرگی چل و حەوت

چاپی یەکەم/ سالّی 2008

پێڕیست

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژماره (12) خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2008/4/29 ل5

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژماره (13) خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2008/4/30 ل65

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژماره (14) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2008/5/5 ل171

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژماره (15) خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2008/5/6 ل231

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژماره (16) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2008/5/12 ل275

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژماره (17) خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2008/5/13 ل339

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژماره (18) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2008/5/19 ل431

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژماره (19) خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2008/5/20 ل493

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژماره (20) خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2008/5/26 ل499

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژماره (21) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2007/5/28 ل517

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژمارە (18)

دوو شەممە ڕێكەوتی 2008/5/19

كاتژمێر (11)ی سەر لە بەیانی ڕۆژی دوو شەممە ڕێكەوتی 2008/5/19 ئەنجومەنی نیشتمانیی كوردستانی عێراق بە سەرۆكایەتی بەڕێز عدنان رشاد مفتی سەرۆكی ئەنجومەن و, بە ئامادەبوونی بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی) جێگری سەرۆك و, بەڕێز فرست أحمد عبدالله سكرتێری ئەنجومەن, دانیشتنی ژمارە (18)ی خولی دووەم, ساڵی (2008) ی خۆی بەست.

بەرنامەی كار:

بەپێی حوكمەكانی بڕگە (1)ی مادده (20) لە پێڕۆی ناوخۆی ژمارە (1)ی هەمواركراوی ساڵی 1992ی ئەنجومەنی نیشتمانیی كوردستانی عێراق, دەستەی سەرۆكایەتی ئەنجومەن بڕیاردرا دانیشتنی ژمارەی (18)ی خولی دووەمی هەڵبژاردن لە كات (11)ی پێشنیوەڕۆی ڕۆژی دووشەممە ڕێكەوتی 2008/5/19 دا بەم شێوەیە بێت:

1- خستنەڕوو وگفتوگۆ كردنی پرۆژەی یاسای سزادانی خراپ بەكارهێنانی ئامێرەكانی ڕاگەیاندن كە لەلایەن ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمان پێشكەش كراوە.

2- خستنەڕوو و گفتوگۆ كردنی پرۆژەی یاسای دابینكردنی خانووی نیشتەجێ بوون بۆ دانیشتوان لە هەرێمی كوردستان – عێراق كە لەلایەن ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمان پێشكەش كراوە.

3- خستنەڕوو وگفتوگۆكردنی پرۆژەی یاسای هەمواركردنی یاسای كرێی خانووبەرە ژمارە (87)ی ساڵی 1979 ی هەمواركراو, كە لەلایەن ئەنجومەنی وەزیرانەوە پێشكەش كراوە.

4- خستنەڕوو وگفتوگۆكردنی پرۆژەی یاسای هەمواركردنی یەكەمی یاسای ژمارە (26)ی ساڵی 2007ی ئەنجومەنی نیشتمانیی كوردستان – عێراق، كە لەلایەن ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمان پێشكەش كراوە.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

بەناوی خوای گەورەو میهرەبان.

بەناوی گەلی كوردستان، دانیشتنەكەمان دەست پێ دەكەین بە خوێندنەوەی بەرنامەی كار، دانیشتنی ژمارە 18 ی خولی یەكەم، ڕێكەوتی 2008/5/19 ، كاتژمێر 11,12 دەقیقە، بەرنامەی كار لەم خاڵانە پێك دێت:

1 ـ خستنەروو و گفتوگۆ كردنی پرۆژە یاسای خراپ بەكارهێنانی ئامێرەكانی ڕاگەیاندن كە لە لایەن ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمان پێشكەش كراوە.

2 ـ خوێندنەوەی یەکەمی پرۆژە یاسای دابین کردنی خانووی نیشتەجێ بوون بۆ دانیشتوان لە هەرێمی کوردستانی عیراق کە لە لایەن ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمان پێشکەش کراوە، ئەو خاڵە نووسراوە خستنە روو و گفتوگۆ کردن، بەڵام خوێندنەوەی یەکەمیەتی، بە غەڵەت چاپکراوە.
3 ـ خستنە روو و گفتوگۆ کردنی پرۆژە یاسای هەموارکردنی یاسای کرێی خانووبەرە ژمارە 87 ی ساڵی 1979 ی هەموارکراو کە لە لایەن ئەنجومەنی وەزیرانەوە پێشکەش کراوە.
4 ـ خستنە روو و گفتوگۆ کردنی پرۆژە یاسای هەموارکردنی یەکەمی یاسای ژمارە 26 ی ساڵی 2007 ی ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستانی عیراق کە لە لایەن ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمان پێشکەش کراوە.
داوا لە لیژنەی یاسایی دەکەم بێن لە شوێنی خۆیان دابنیشن، لیژنەی شارەوانی و ناوخۆ فەرموون، ئەگەر راپۆرتتان هەیە دانیشن لە شوێنی خۆتان، پێش ئەوەی دەست بە خاڵی یەکەمی بەرنامەی کار بکەین، بۆ وەبیرهێنانەوەیەك ئەمرۆ 5/19 کە لە 1992/5/19 یەکەم هەڵبژاردنی پەرلەمان بوو بەو شێوەیەی کە هەمووومان لەبیرمانە ئەم ڕۆژە، کە ڕۆژی جەژن بوو بۆ هەموو گەلی کوردستان، ئاواتێکی مێژوویی گەلەکەمان بوو کە هاتەدی، لەو ڕۆژەوە ڕێبازی دامەزراندنی فیدراڵیەت لە هەرێمی کوردستان دا کە بوو بە بریارێك لە مانگی 10، ئەو هەڵبژاردنەی کە سەرتاسەری کوردستان بە ژن و پیاوەوە و ئەوانەی تەمەنیان لە 18 ساڵ زیاتر بوو بەشداریان کرد، ئەمەش شتێکی بێ وێنە بوو، دەتوانین بڵێین کە 100٪ ی خەڵك بەشدار بوون لەم هەڵبژاردنە کە لە ناو هیچ میللەتێك دا بەو شێوەیە نەبووە، ئەوەش هەمووی تینوویەتی خەڵك بوو بۆ دیموکراتیەت، بە رەزامەندی و ئیرادەی خۆیان بەشداریان تێیدا کرد، ئێستا پاش ئەو هەموو ساڵە شانازی بەوە دەکەین کە پەرلەمان توانیویەتی تا حەدێکی زۆر بە ئەرکەکانی خۆی هەڵبستێت وەکو نوێنەری خەڵك، هەم لە دەرهێنانی یاسای پێویست و دەرکردنی بڕیاری پێویست بۆ گونجاندنی ژیانی کۆمەڵایەتی و سیاسی لەناو کوردستان دا، بۆ ڕێگا خۆش کردن بۆ چەسپاندنی دەسەڵاتی یاسا و دامەزرادنی کۆمەڵگایەکی مەدەنی کە دەبێت هەموو لایەکمان خەباتی زیاتر و ماندووبوونی زیاتری بۆ بکەین، هەموو حیزب و لایەنە سیاسیەکان هاوکار بین بۆ نەهێشتنی هەموو کەم و کوڕیەکان و گەیشتن بەو کۆمەڵگایەی کە ئامانجی هەمووومانە، ساڵێکی تر هەڵبژاردنێکی ترمان لەپێشە، رێکەوتی 6/4/ کۆتایی بە کاری ئەم خولەش دێت، انشاالله هەموو پێداویستیەکان ئەنجام دەدەین، بۆ هەڵبژاردنی تازە، پێش هەموو شتێك هەموارکردنی ناوخۆمان، دواتریش سیستەمی هەڵبژاردن پێداچوونەوەی بۆ دەکەین لەبەر ڕۆشنایی هەماهەنگی کردن لە سیستەمی هەڵبژاردن لە عیراق دا، ئەگەر چ تایبەتمەندیەکیش پێویست بوو بێت ئەوا خۆمان لە کوردستان دا هەمواری دەکەین، ئومێد دەکەین قۆناغێکی زیاترو باشتر بچینە پێشەوە بۆ بڵاوکردنەوەی رۆشنبیریەکی تەواو لەسەر هەڵبژاردن، بۆ ئەوەی خەڵك بزانێت هەڵبژاردن چۆن دەکرێت و چۆن مامەڵەی لەگەڵ دەکرێت، هەروەها چۆن ئەنجامەکەی قەبوڵ دەکرێت، ئەمەش هەمووی بەوە دەبێت کە کۆمەڵگاکەمان بەرەو پێشەوە بچێت، چەند کۆمەڵگای مەدەنی دابمەزرێنین ئەوەندە هەڵبژاردن ئاسان دەبێت، زیاتر دیموکراسیەت پەیڕەو دەکرێت، ئومێد دەکەم لەو یادە پیرۆزە دا

دووشەممە ڕێکەوتی 26\5\2008

خولی دووەمی هەڵبژاردن

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژمارە (20)

دوو شەممە ڕێكەوتی 26/ 5/2008

كاتــژمێر (11)ی پــێش نیــوەڕۆی ڕۆژی دووشــەممە ڕێكــەوتی 2008/5/26 ئەنجومــەنی نیشــتمانیی كوردستانی عێراق بە سەرۆكایەتی بەڕێز عدنان رشاد مفتی سـەرۆكی ئەنجومـەن و, بـە ئامـادەبوونی بـەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی) جێگری سەرۆك و, بەڕێز فرست أحمـد عبـدالله سـكرتێری ئەنجومـەن, دانیشتنی ژمارە (20)ی خولی دووەم, ساڵی (2008) ی خۆی بەست.

بەرنامەی كار:

بەپێی حوكمەكانی بڕگـە (1)ی مـاددە (20) لـە پێـڕۆی نـاوخۆی ژمـارە (1)ی هـەمواركراوی سـاڵی 1992ی ئەنجومـەنی نیشـتمانیی كوردسـتانی عێـراق, دەسـتەی سـەرۆكایەتی ئەنجومـەن بڕیـاردرا دانیشـتنی ژمـارەی (20)ی خولی دووەمی هەڵبژاردن لە كات (11)ی پێش نیوەڕۆی ڕۆژی دوو شەممە ڕێكەوتی 26/ 5/2008 دا بەم شێوەیە بێت:

1- **خستنەڕوو و بڕیاردان لەسەر دەست لە كار كێشانەوەی ئەندامی پەرلەمان بەڕێز (ادهم عثمان بارزانی) لە ئەندامێتی ئەنجومەنی نیشتمانیی كوردستان – عێراق.**

2- **خستنەڕوو و گفتوگۆ كردنی پرۆژەی یاسای دابینكردنی خانووی نیشتەجێ بوون بۆ دانیشتوان لە هەرێمی كوردستان – عێراق، كە لە لایەن ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمان پێشكەش كراوە.**

3- **خستنەڕوو و گفتوگۆ كردنی پرۆژەی یاسای هەموار كردنی یاسای كرێی خانووبەرە ژمارە (87)ی ساڵی 1979ی هەموار كراو، كە لە لایەن ئەنجومەنی وەزیرانەوە پێشكەش كراوە.**

4- **خستنەڕوو و گفتوگۆ كردنی پرۆژەی یاسای هەموار كردنی یەكەمی یاسـای ژمـارە (26)ی سـاڵی 2007 یاسای باجی دەرامەت، كە لە لایەن ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمان پێشكەش كراوە.**

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

بەناوی خوای گەورەو میهرەبان.

بەناوی گەلی کوردستان دانیشتنەکەمان دەکەینەوە، بەرنامەی کار:

بەپێی حوکمەکانی بڕگە (1)ی مادده (20) لە پەیڕەوی ناوخۆی ژمارە (1)ی هەموار کراوی ساڵی 1992ی ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستانی عێراق، دەستەی سەرۆکایەتی ئەنجومەن بڕیاریدا بەرنامەی کاری دانیشتنی ژمارە (20)ی خولی هەڵبژاردن لە کاتژمێری (11)ی پێش نیوەڕۆی رۆژی دوو شەممە رێکەوتی 2008/5/26دا بەم شێوەیە بێت:

1- خستنەڕوو و بڕیاردان لەسەر دەست لە کار کێشانەوەی ئەندامی پەرلەمان بەڕێز (ادهم عثمان بارزانی) لە ئەندامێتی ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستان – عێراق.

2- خستنەڕوو و گفتوگۆ کردنی پرۆژەی یاسای دابینکردنی خانووی نیشتەجێ بوون بۆ دانیشتوان لە هەرێمی کوردستان – عێراق، کە لە لایەن ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمان پێشکەش کراوە.

3- خستنەڕوو و گفتوگۆ کردنی پرۆژەی یاسای هەموار کردنی یاسای کرێی خانووبەرە ژمارە (87)ی ساڵی 1979ی هەموار کراو، کە لە لایەن ئەنجومەنی وەزیرانەوە پێشکەش کراوە.

4- خستنەڕوو و گفتوگۆ کردنی پرۆژەی یاسای هەموار کردنی یەکەمی یاسای ژمارە (26)ی ساڵی 2007 یاسای باجی دەرامەت، کە لە لایەن ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمان پێشکەش کراوە.

بەخێر هاتنی میوانە بەڕێزەکان دەکەم و لە خوێندکارەکان دەکەم، کە لە وڵاتانی دەرەوە بەشداریمان دەکەن لەو دانیشتنەدا زۆر بەخێر بێن سەرچاو، داوا لە لیژنەی یاسایی دەکەم بێن دابنیشن، تەبعەن کاک سەعد وەزیری هەرێم بۆ کاروباری پەرلەمان مێوان نییە، لەبەر ئەوە بەخێرهاتنمان نەکرد بوو، یەکێکە لە خۆمان زۆر بەخێر بێت، لیژنەی یاسایی با بێن لە شوێنی خۆیان دابنیشن، خاڵی یەکەم لە بەرنامەی کار: خستنەڕوو و بڕیاردان لەسەر دەست لە کار کێشانەوەی ئەندامی پەرلەمان بەڕێز کاک (ادهم عثمان بارزانی) لە ئەندامێتی ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستان – عێراق، بەڕێز کاک ئەدهەم نامەیەکی بۆ سەرۆکایەتی پەرلەمان نووسیووە، دەقی نامەکەتان بۆ دەخوێنمەوە، کە لە رێگای ئێمەوە بۆ ئێوەی عەرز بکەم:

بەناوی خوای مەزن و دلۆڤان.

بۆ دەستەی سەرۆکایەتی پەرلەمانی کوردستان

بەڕێز سلاو و رێز.

تکایە ئیستیقالەی من لە ئەندامێتی ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستانی پەرلەمان بێتە قەبول کرن، چونکە نەشێم چی تر تەبی ئەرکیدا ببینم لەگەڵ قەدرو رێزی من، برایەتە نگۆ ئەدهەم بارزانی 2008/5/17.

دیارە هەموو ئەندامێك حەقی خۆیەتی هەر وەختێك هین بکاتن، لەو بەینەدا ئێمە هەوڵمدا قسەی بکەم لەگەڵ هاودەستم کاك دکتۆر کەمالیشم تەکلیف کرد، کە هەوڵ بدەین ئەگەر سەبەبێکی عیلاقەی بە ئێمەوە هەبێت چارەسەری بکەین و واز لە داواکەی بهێنێت و بگەڕێتەوە پەرلەمان، وابزانم کاك دکتۆر

کەمال قسەی لەگەڵ کرد بوو، ئەگەر دوا قسەی ئیسراری هەیە، یان پەشیمان ببێتەوە لەوەی تاوەکو عەرزی جەنابتان بکەین.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کەمال کەرکووکی):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەگەڵ ڕێزدار کاك ئەدهەم بارزانی قسەم کرد، هەوڵمان زۆر لەگەڵیدا، کە بگەڕێتەوە بۆ سەر کارەکەی و زۆر ڕێزی هەبوو گوتی ڕێزێکی تایبەتم هەیە بۆ گشت ئەندامێکی پەرلەمان و بۆ پەرلەمانی کوردستان، کە جێگایەکی پیرۆزو موقەدەسەو پیرۆزە بۆ هەموو ئینسانێك لەوێ کار بکات، بەڵام لەبەر هەندێك ئیرتیباتی تایبەتی من ناتوانم کارەکانی خۆم ئەنجام بدەم، لەبەر ئەوە داوا لە ئێوەی بەڕێز دەکەم، داوا لە خوشك و برایانی ئەندامی پەرلەمان دەکەم، کە ئیستیقالەکەم قەبول بکەن و سوپاستان دەکەم.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

بۆیە ئەو داوایە ئەگەر کەس نوقتەی نیزامی نەبێت، تەنیا نوقتەی نیزام، فەرموون.

بەڕێز د.ناصح غفور رمضان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ڕاستە ئێمە هەموومان دەبێت نوێنەری هەموو گەلی کوردستان بین، بەڵام تاکە کەس لەناو ئێمە لەگەڵ ڕێزمدا کە نوێنەری ناوچەی بارزانە کاك شێخ ئەدهەمە، من پێموایە پێویستە بمێنێتەوە، نەك ئیستیقالە بدات، هەرچەندە دیسان دووبارەی دەکەمەوە هەر یەکێك لە ئێمە نوێنەری هەموو گەلی کوردستانە، واجیبی ئێمەیە خزمەتی هەموو گەلی کوردستان بکەین، بەڵام تایبەتمەندیش هەیە، لەگەڵ ڕێزو سوپاسمدا.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

هەمووماں ڕێزمان بۆ کاك ئەدهەم هەیە، پێشمان ناخۆشە کە واز دەهێنێت و جێگایەکەشی دیارە، هەوڵیشمان لەگەڵدا کە پەشیمان بێتەوە لەوە، بەڵام وەکو خۆشت ئاماژەت پێ کرد هەر یەك لە ئێمە نوێنەری هەموو ناوچەیەکە، هەڵبژاردنیش لە جێگەیەك نەکراوە، یەعنی بە دائیری نییە، ئەگەر دائیری بوایە، ئێستا ئەو ئیستیقالەی داوە لە شوێنەکەی خۆیدا دەکرا تا هەڵبژاردنی داهاتوومان نوێنەرایەتی ناوچەی بارزان و ناوچەکانی تریش دەتوانین بکەین، داوایەکەی کاك ئەدهەم دەخەمە دەنگدانەوە، کێ ڕازییە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، کێ موافیقە بۆ داوایەکەی کاك ئەدهەم کە لەسەر ڕەغبەتی خۆی ئێمەش هەوڵماندا، هەر موسیرە، ڕێز لە ئیرادەی پەرلەمان دەگیرێت، دەبێت ڕێزی هەر ئەندامێکی پەرلەمان لە واز هێنان و واز نەهێنان بگیرێتن، لەبەر ئەوەی داوایەکەی ئیستیقالەی کردووە دەخەمە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵدایە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدا نییە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆرینە موافیق نییە، کەواتە ئیستیقالەکەی ڕەد کرایەوە، جارێکی دیکە هەوڵی لەگەڵ دەدەین و ئەگەر هەر موسیر بوو جارێکی تر داوا بکاتەوە.

هەرێمی کوردستان - عێراق
ئەنجومەنی نیشتمانیی
کوردستان - عێراق

پرۆتۆکۆلەکان
48

سالی/ 2008 – بەرگی چل و هەشت

چاپی یەکەم/ سالی 2008

پێرِیست

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (22) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2008/6/2 ل5

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (23) خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2008/6/3 ل67

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (24) خولی دووەمی هەڵبژاردن – یەك شەممە 2008/6/8 ل101

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (25) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2008/6/9 ل123

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (26) خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2008/6/10 ل163

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (27) خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2008/6/11 ل213

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (28) خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2008/6/17 ل269

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (29) خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2008/6/18 ل351

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (30) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2008/6/23 ل385

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (31) خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2008/6/25 ل427

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (32) خولی دووەمی هەڵبژاردن – یەك شەممە 2008/6/29 ل503

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (33) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2008/6/30 ل515

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (1)ی نائاسایی خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2008/7/23 ل533

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژماره (22)

دوو شەممە ڕێكەوتی 2/ 6/ 2008

كاتــژمێر (11)ی پــێش نیــوەڕۆی ڕۆژی دووشــەممە ڕێكــەوتی 2008/6/2 ئەنجومــەنی نیشــتمانیی كوردستانی عێراق بە سەرۆكایەتی بەڕێز عدنان رشاد مفتی سـەرۆكی ئەنجومـەن و, بـە ئامـادەبوونی بـەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی) جێگری سەرۆك و, بەڕێز فرست أحمـد عبـدالله سكرتێری ئەنجومـەن, دانیشتنی ژماره (22)ی خولی دووەم, ساڵی (2008) ی خۆی بەست.

بەرنامەی كار:

بەپێی حوكمەكانی بڕگـە (1)ی مـادده (20) لـە پێـڕۆی نـاوخۆی ژمـاره (1)ی هـەمواركراوی سـاڵی 1992ی ئەنجومـەنی نیشـتمانیی كوردسـتانی عێـراق, دەسـتەی سـەرۆكایەتی ئەنجومـەن بڕیـاردرا دانیشـتنی ژمـارەی (22)ی خولی دووەمی هەڵبژاردن لە كات (11)ی پێش نیـوەڕۆی ڕۆژی دوو شـەممە ڕێكـەوتی 2/ 6/2008 دا بەم شێوەیە بێت:

1-خستنەڕوو وگفتوگۆكردنی پرۆژەی یاسای دابینكردنی خانووی نیشتەجێ بوون بۆ دانیشتوان لە هەرێمی كوردستان – عێراق، كە لەلایەن ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمان پێشكەش كراوە.

2-خستنەڕوو وگفتوگۆكردنی پڕۆژە یاسای هەمواركردنی یاسای كرێی خانوو ژماره 87 ساڵی 1979ی هەمواركراو كەلەلایەن ئەنجومەنی وەزیرانەوە پێشكەش كراوە.

3- خستنەڕوو وگفتوگۆكردنی پڕۆژە یاسای هەمواركردنی یەكەمی یاسای ژماره (26) ساڵی 2007 ی ئەنجومەنی نیشتیمانیی كوردستان عێراق، كە لەلایەن ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمان پێشكەش كراوە.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

بەناوی خوای گەورەو میهرەبان.

بەناوی گەلی كوردستان دانیشتنەكەمان دەست پێدەكەین، بەخیر هـاتنی بـەڕێز وەزیـری دارایـی و ئـابووری كاك سركیس اغاجان دەكەین لەگەل وەزیری هەرێم بۆ كاروباری پەرلەمان، وبەخێرهاتنی بەڕێز كاك سلام دەكەین وەكو شارەزایەك هاتووە بۆ هاوكاری كردنی جـەنابی وەزیـر، زۆر بـەخێر بـێن سەرچـاو، بەرنامـەی كاری ئەمڕۆمان، یەك: خسـتنەڕوو وگفتوگۆكردن لەسـەر پـڕۆژە یاسـای دابـین كردنـی خـانووی نیشـتەجێ بـوون بـۆ دانیشـتوان لـە هـەرێمی كوردسـتان - عێـراق، كـە لەلایـەن ژمـارەی یاسـایی ئەنـدامانی پەرلـەمان پێشكەش كراوە، دوو: خستنەڕوو وگفتوگۆكردنی پڕۆژە یاسای هەمواركردنی یاسای كرێی خانوو ژماره 87 سـاڵی 1979ی هـەمواركراو كەلەلایــەن ئەنجومــەنی وەزیرانــەوە پێشـكەش كـراوە، سـێ خسـتنەڕوو وگفتوگـۆكردنی پـڕۆژە یاسـای هـەمواركردنی یەكـەمی یاسـای ژمـاره (26) سـاڵی 2007 ی ئەنجومـەنی نیشتیمانیی كوردسـتان عێـراق، كـە لەلایـەن ژمـارەی یاسـایی ئەنـدامانی پەرلـەمان پێشـكەش كـراوە، پـێش ئـەوەی بچینە سـەر بەرنامـەی كـار، سـێ خـاڵ هەیـە حەزئەكـەم باسـی بكـەم، یەكـەمیان: ئامـاژە بـەو كـاره

تیرۆریستیە بکەم کە رۆژی 2008/5/29، لەشاری شنگار لەلایەن تیرۆریستانەوە ئەنجام درا، کە بوو بەهۆی شەهید بوونی 21 هاوولاتی و 16 بریندار لێی بەجێ بمێنێت، ئەو کارە تیرۆرستیە وەکو کارە تیرۆرستیەکانی تر بەتووندی ئیدانەی دەکەین، سەرخۆشی لەکەس وکاری شەهیدان دەکەین، ئومێدمان وایە کە بریندارەکان چاك ببنەوە، دووپاتیشی دەکەینەوە بۆ گەلەکەمان کە ئەو جۆرە کارە تیرۆرستیانە قەت ناتوانن رێگای گەل بشێوێنن، رێبازی خەباتمان لێ تێکبدەن و بمانگەرێننەوە لاپەرەکانی رەشی مێژوو، ئەو کارانە چۆن لەمێژوودا ریسوا کراون، تیرۆرستان و ئەوانەی لەپشتیشیانن غەیری ریسوایی هیچیان بۆ نامێنێتەوە، بەیەك ریزی گەلەکەمان، بەهاوکاری هەموو ئەوانەی کە دۆستی ئازادین وپشتگیری لەئازادی و دیموکراتی و لەمافی مرۆڤ دەکەن، دڵنیایین لەئەوەی کە گەلی عێراق و گەلی کوردستان سەرکەوتوو دەبێت، تیرۆرستانیش غەیری دۆزەخی جەهەنەم هیچی تریان بۆ نامێنێت، مەسەلەیەکی تریش هەیە هەر حەزم کرد باستان بۆ بکەم پێش ئەوەی بچینە سەر بەرنامەی کار، دوو مەسەلەی تر هەیە، یەکێکیان دوێنی یەکەم رۆژ بوو بۆ جێبەجێکردنی یاسای قەدەغەکردنی یان بەرەنگاربوونەوەی جگەرە کێشان، کەلەسەر تاسەری دنیادا ئەگەر تەماشای تەلەفزیۆن و میدیاکانتان کردبێت، بەرنامەیەکی فراوان لەهەموو کەناڵەکان هەبوو بۆ ئەوەی خەڵك هوشیار بکەنەوە لەو رۆژەدا چەند ئەهمیەتی هەیە، ئەو بەرنامەیەی کە دارێژراوە لەو ولاتانەدا بۆ رووبەرووبوونەوەی ئەو دیاردە مەترسیدارە کە دژ بە مرۆڤە، ساڵانە بە ملیۆنەها خەڵك توشی نەخۆشی خەتەرناك و توشی مردن دەبن بە هۆی ئەوەی کە زۆربە، یان رێژەیەکی زۆریان لەبەر جگەرەکێشانە، ئێمە لێرەدا دووپاتی دەکەینەوە لەئەهەمیەتی ئەو یاسایەدا کە لەپەرلەمان پەسەند کرا و دواتر لەلایەن سەرۆکی هەرێمەوە ئیمزاکرا، کە ئەم یاسایە گرنگیەکی زۆری هەیە بۆ ئایندەی گەلەکەمان، بۆ تەندروستی، بۆ پاکی ژینگە، بەلام وەکو هەموو یاسایەك پێویستە هەموو لایەك هاوکاربن بۆ جێ بەجێکردنی، حکومەت و وەزارەتی تەندروستی بەرێنمایەکان، هەموو لایەنەکان، دام ودەزگاکان، هەریەکە لەدەزگای خۆی پێویستە ئەو یاسایە جێ بەجێبکات، رەخنەیەك لە بەشێك لەمیدیاکانی خۆمان دەگرم کە لەجیاتی ئەوەی لەو رۆژەدا هاندەری خەڵك بن، ئەو یاسایە روون بکەنەوە و خەڵك هان بدەن بۆ ئەوەی لەو شوێنانەی کە قەدەغە کراوە نەکێشرێت، خەڵك هان بدەن بۆ ئەوەی واز لەجگەرەکێشان بێنێ ئەوەندی بۆی بکرێت، مەسەلەیەکی ئەوە نیە فەرز بکرێت، بەلام ئەوەندەیە ئەوەی کە جگەرە دەکێشێت ئەوە قەبوڵ بکات کە ئەو جگەرە کێشانە نابێت ببێتە هۆی ئەوەی کە زەرەر بداتە خەڵکێك کە جگەرە ناکێشێت، بۆیە ئەو یاسایە رەچاوی ئەوەی کردووە بە دەرەجەیەك، لەهەندێ میدیاکان، لەهەندێ رۆژنامەو تەلەفزیۆنەکان، بەپێکەنینەوە تەماشای ئەو یاسایە دەکەن، بەبێ ئەهمیەت باسیان دەکرد، کەئەنەهوو پەرلەمان ئیشی نەبووە یاسای وا دەردەهێنێت پەیوەندی بە خەڵکەوە نیە، کەچی لەجیاتی ئەوەی هەر تەنها دەرسێکیان لەتەلەفزیۆنەکانی تر وەربگرتایە و بزانن چی ئەهمیەتێك دراوەتە ئەوە، هەتا تەلەفزیۆنی عەرەبیش کە لەهەندێ ولاتدا هێشتا ئەو یاسایە دەریش نەچووە، لەولاتێکی وەکو سەنگافوورە جگەرەکێشان لە هەرشوێنێکدا سەقفی هەبێت مەمنوعە، دوێنی یەکێك لە تەنیشتەوە باسی بۆ

کردم سەری لەسەنگافورە داوە، وولاتێکی بچووکە، هەموو مەساحەکەی بەقەد دهۆك نابێت، چوار ملیۆن نەفەرن، ولاتێکی دواکەوتوویشە بەحیساب ومەقاییسی نیودەولەتی، بەلام ئەوەندە بایەخیان داوەتە ئەوە رێژەی مردن بە هۆی ئەوەوە زۆر کەم بوەتەوە، ئومێددەکەین کە هەموو لایەکمان پابەند بین بەو یاسایە و لەپەرلەمانیش داوا لەئەندامانی پەرلەمان و کارمەندانی پەرلەمان دەکەم بەقەراری قەتعی جگەرە نەکێشن لەناو هۆلی پەرلەماندا، ژووریش دابین ناکرێت بۆ جگەرە کێشان، لەهەموو دنیادا وەختی ئەتەویٚ جگەرە بکێشی و ئازاری خۆت بدەی ئەبێت بچیتە جێگایەك هەوایەکی فراوان هەبێت و ئازادی هەواکە زەرەر نەگەیەنەتە خەلکی تر، لەبەر ئەوەی هەندێك برادەر دەیانوت دەبێت ژوور هەبێت، ئەوە مەعنای چییە، ئەو خەلکە ئەگەر چوو لەویٚ جگەرەی کێشا زەرەرەکە دەگەیەنێتە خۆی و ئەوی دێتە ژوورەکەیش و ئەوە بەوێشدا رەت دەبێت، خالی سێهەم کە دەمەویٚ عەرزتان بکەم، ئەمرۆ یادی پاراستنی مافی مندالێشە، بەرگری کردن، عەفوەن دوێنیٚ بوو، لەکوردستاندا رەغمی ئەوەی کە یاسا دەرچووە قەدەغە دەکات مندال کار بکات لەتەمەنی 15 سال کەمتر، بەلام بەپێی ئەو مەعلوماتەی کە پێشکەش بە ئێمە کراوە لەلایەن لیژنەی مافی مروڤەوە، ئاماژە بەوە دەکات دەلێت 8000 مندال لەخاوار تەمەنی 15 سال لەکوردستاندا کاردەکەن، ئەمەش مەعنای وایە فەشەل کردنی ئەو یاسایەیە، پێویست دەکات لایەنە پەیوەندیدارەکان بەدوایدا بچنەوە، بەتایبەتی وەزارەتی مافی مروڤ و وەزارەتی کاروکاروبای کۆمەلایەتی، دەبێت ئەوە قەدەغە بکرێت و دەبێت ئەو کەسانەی کە ئەو یاسایە فەشەل دەکەن موحاسەبە بکرێن لەسەر ئەوە، ئێمە داوا لە هەموو بەرپرسیاران دەکەین کە پاراستنی مافی مندالان بەجدی وەربگرن، چونکە لەئایندەدا ئەوان دەبنە لێپرسراو، ئەو نەوەی کە مەسئولیەت هەلدەگرن، ئەگەر لەمندالێدا باش پەروەردە نەکرێن فرسەتیان بۆ نەرەخسێنریٚ بۆ خوێندن و بۆ گەشەکردنی مندال لەهەموو روویەکەوە، مەعنای وایە ئایندەمان باش نابێت، ئەم سیٚ تەوەرە بو حەزم کرد عەرزتان بکەم، ئێستا دێینەوە سەر بەرنامەی کارمان داوا لەلیژنەی یاسایی و لیژنەی دارایی وئابووری دەکەم، لیژنەی ئاوەدان کردنەوەیش و شارەوانیش، هەر پێنجیان فەرموون دابنیشن، کاك سعد فەرموو.

بەرێز سعد خالد محمد امین/وەزیری هەرێم بۆ کاروباری پەرلەمان:

بەرێز سەرۆکی ئەنجومەن.

تەبیعی فەقەرەی یەکەم، پرۆژەی یاسای دابین کردنی خانووی نیشتەجێبوون، جەنابتان دەزانن پەیوەندی بەوەزارەتی ئاوەدان کردنەوە هەیە تا دوێنێش جەنابی وەزیری ئاوەدانکردنەوە ناهتبووەوە، کە من پەیوەندیم کرد پێوە، جابۆیە من داوا دەکەم بەراستی ئەگەر ئیمکان هەبێت، تەبیعی ئەگەر ئەندامانی پەرلەمان موافیق بن ئەو فەقەرە دوابخرێت بۆ دانیشتنەکانی داهاتوو، زۆر سوپاس.

بەرێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کوێستان خان فەرموو.

بەڕێز کوێستان محمد عبداللە:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

وەزیـری ئـاوەدان کردنـەوە هاتووەتـەوە، بـەڵام ناهـاتووە بـۆ جەلسـەکەمان، ئێمـە حەفتـەی پێشـوو بۆیـە تەئجیلمان کرد تەنها بۆ ماوەی یەك حەفتە، وەزیری ئاوەدانکردنەوە بیرو بۆچوونەکانی خۆی لەراپۆرتێکا بە نووسراوی ئەنجومەنی وەزیران ناردووە، ئەمە یاسایەکی زۆر زۆر گرنگە، پەیوەندی بە کۆمەڵانی خەڵك وهاووڵاتیانەوە هەیە، بۆیە ئێمە داوا دەکەین ئـەو موناقەشـەیە تـەئجیل نـەکرێت، بـا موناقەشـەی بکـەین، هـەر وەکـو ئیشارەتیشـم پێـی دا وەزارەت بیروبۆچـوونی خـۆی نـاردووە ولیژنـە پەیوەندیـدارەکانیش هـەر هەموو راپۆرتی خۆیان ئامادەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئێستا جەنابی وەزیـر داوا دەکات تـەئجیل بکرێـت، کوێسـتان خـان دەڵێـت تـەئجیل نـەکرێت لەبـەر ئـەوەی حەفتـەی رابـردو تەئکیـدمان کـردەوە کـە یـەك حەفتـە تـەئجیل دەکرێـت، کەسـێك هەیـە خـیلافی قسـەی کوێستان خان بێت؟ کەواتا موفتەرەحی نوێنـەری حکومـەت جـەنابی وەزیـری کاروبـاری پەرلـەمان کـە داوا دەکات ئەو خاڵە دوابخرێت، خاڵی پڕۆژەی یاسایی دابین کردنی خانووی نیشتەجێی بوون، کێ لەگـەڵ داوای نوێنەری حکومەتە کە دوا بخرێت؟ با دەستی بڵندکات، دووکەس فەقەت، سەری نەگرت کاکـە لەبـەر ئـەوەی ئێمە لەحەفتەی پێشووش داواتان کردو بەقەراری پەرلەمان قەرار درا یەك حەفتە زیاتر نەبێت، پێم وایـە ئەو دوو کەسەیش هەر موجامەلە بوو بۆ حکومەت، کاك سعد فەرموو.

بەڕێز سعد خالد محمد امین/وەزیری هەرێم بۆ کاروباری پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

تەبیعی بەتەئکید بڕیاری ئەخیر، بڕیـاری ئەنـدامانی پەرلـەمانی بـەڕێزە، ئـەوە بـە دڵنیاییـەوە هـەموومان ڕێزی یەکجار زۆر لەئیرادەی ئەوان دەگرین، بەڵام من ئێستایش بەراستی پێم وایە ئەو پڕۆژە لەبەر ئـەوەی لایـەنی جـێ بـەجێکردنی وتـەنفیزی وەزارەتـی ئاوەدانکردنەوەیـە، بەراسـتی زۆر گـرنگ بـوو وەزیـری ئاوەدانکردنـەوە لێـرە بووایـە، مـن نـازانم کوێسـتان خـان، بـەڵام دوێـنی تەنانـەت پەیوەنـدیم بەسـکرتێری ئەنجومەنی وەزیرانیشەوە کرد، یەعنی پێم خۆشە کـەلێرە کەناڵـەکانیش دەیگوازنـەوە وتیـان نەهاتوەتـەوە بەیانی دێتەوە و من ئەمڕۆیش تەنانەت تەلەفۆنم بۆی کرد داخرابوو، بۆیە من بەراستی لەسەر زەوئی ئەو مەعلوماتە، وە دیسان دەڵێم ئێمە هەموو لا تـەواو کـەری یـەکترین، بەتەئکیـد ئـەوەی کوێسـتان خـان باسـی کرد ئەو پڕۆژە گرنگی یەکجار زۆری هەیە بۆ کۆمەڵانی خـەڵك، بـەڵام بـەبڕوای مـن یـەعنی پڕۆژەکـە ئـەو کاتە دەبووە پڕۆژەیەکی باش و موتەکامیل و ئیمکانە لەتەنفیزیش هیچ خەلەلی تێنەدەکەوت کە بەراسـتی ئەگەر وەزیری ئاوەداکردنەوە لێرە بووایە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

تەواو، ئێمە دەنگمان بۆ دا، تەواو بووئەوە، ئێمە شتێك ناکەین پێم وابێت وەزیری ئاوەدانکردنەوە بە تەئکید پشتگیری دەکات، شتێکە بۆ خەڵکە ئەوە یەك، دووهەمینیش: حکومەت پشتگیری کردووە لەپڕۆژەکە، بە ئیمزای جێگیری سەرۆکی حکومەت، ئێمە پڕۆژەکەمان ناردووە بۆ حکومەت پشتگیری کردووە، یەعنی وەکو مبدأ خیلافیان نیە لەگەڵ ئەوە، ئەگەر خوا نەخواسە خیلافێکی زۆر جەوهەریش هەبوو ئەو وەختە دەتوانین داوا لەسەرۆکی هەرێم بکات جەواب بداتەوە، بەلآم دڵنیام لەوەی کە خیلاف نابیت انشاء الله، لیژنەی یاسایی تکایە ئەگەر راپۆرتەکانیان هاوبەش بێت بخوێننەوە ئەوە باشترە، فەرموو کاك عبدالکریم.

بەڕێز عبدالکریم ابو بکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بۆ / سەرۆکایەتی ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستان ـ عیراق

بابەت / ڕاپۆرتی لیژنەی یاسایی

لیژنەی یاسایی ئێوارەی دووشەممەی 2008/5/19 ڕێکەوتی 29/ی گولآنی 2708ی کوردی کۆبۆوە بۆ تاوتوێ کردنی پرۆژەی یاسای دابینکردنی خانووی نیشتەجێ بوون لە هەرێمی کوردستان - عیراق کە لەلایەن ژمارەی یاسایی پەرلەمانتاران پێشکەش کراوە و لە دانیشتنی ژمارە (18) پەرلەمان و لە 2008/5/19 خوێندنی یەکەمی بۆ کرا و دوای گفتوگۆو ڕەچاوکردنی تێبینیەکانی وەزارەتی ئاوەدانکردنەوە و نیشتەجێکردن کە ئەنجومەنی وەزیران بە نووسراوی ژمارە (4369) لە (2008/4/29) ڕەوانەی کردبوو، پێشنیارو راسپاردەکانی بەم جۆرەیە:-

یەکەم: بە شێوەیەکی گشتی پشتگیری لە پرۆژەی یاساکە دەکات.

دووەم: ماددەی یەکەم بەم جۆرەی خوارەوە دابڕێژرێتەوە:

ماددەی یەکەم:

وەزارەتی ئاوەدانکردنەوە و نیشتەجێ کردن، بە جێبەجێکردنی ڕاستەوخۆ یان لەڕێگای کەرتی تایبەت، شوقەو خانووی نیشتەجێبوون دروست دەکات بۆ هاوولآتیانی هەرێمی کوردستان بۆ دابینکردنی کونجی هاوولآتیانی شارو شارۆچکەکانی کەم دەرامەت بەشێوەیەك کە گونجاو بێت لەگەڵ کۆمەڵگەی کوردستانی و بەناویان دەکات.

سێیەم: لیژنە پێشنیار دەکات مادەی دووەم بەم جۆرە بێت:

مادەی دووەم :

ا- بۆ جێبەجێکردنی ئەم یاسایە وەزارەتی شارەوانی زەوی پێویست بۆ نیشتەجێ بوون تەرخان دەکات بۆ وەزارەتی ئاوەدانکردنەوەو نیشتەجێکردن بێ بەرامبەر بۆ ئەوەی شوقەو خانووی نیشتەجێبونی لەسەر دروست بکات.

ب- نرخی بنیات نراوەکە بەگوێرەی ئەو پارەیەی بە کردەنی تێی چووە دیار دەکرێت لەگەڵ قازانجێك لە نێوان 2٪ و3٪ بەپێ ی ماوەی قیستەکان.

چوارەم: ماددەی سێیەم بەم جۆرە دابڕێژرێتەوە:

ماددەی سێیەم:

وەزارەتی ئاوەدانکردنەوە و نیشتەجێکردن ئاگاداری بلاْودەکاتەوە بۆ وەرگرتنی داخوازیەکانی کڕینی ئەو شوقەو نیشتەجێبوونانەی دەیەوێت دروستی بکات بەپێی ئەو هێلکاری و نموونانەی بۆیانی داناون کە بگونجێن لەگەڵ نەریت و واقیعی کۆمەڵگای کوردستانی.

پێنجەم: ماددەی چوارەم پڕۆژەکە بەم جۆرە بێت:

ماددەی چوارەم:

نابێ ئەو کەسەی داخوازی پێشکەش دەکات بۆ کڕینی بنیاتنراوەکە سوودمەند بووبێ نە خۆی و نە هاوسەری لە:

أ- پڕۆژەیەکی نیشتەجێبوونێکی دیکە لە هەرێمدا.

ب- ئەو قەرزە عەقاری یەی حکومەتی هەرێم دەیدات.

شەشەم: لیژنە پێشنیاز دەکات ماددەی پێنجەم هەڵبگرێت، چونکە دەکرێت بە ڕێنمایی چارەسەر بکرێت.

حەفتەم: سەبارەت بە ماددەی شەشەم کە دەبێتە پێنجەم ئەگەر پێشنیازی سەرەوەمان بە هەند وەربگیرێت، لیژنە بەم جۆرە دایدەرێژێتەوە:-

ماددەی پێنجەم:

أ- داواکاری کڕینی بنیاتنراوەکە دوای ئەوەی داواکەی پەسند دەکرێت، ڕێژەی 20٪ ی نرخی خەملێنراو دەدات.

ب- ئەو برە قەرزەی دەمێنێتەوە، بە قیستی مانگانە یان ساڵانە دەیدات،بۆ ماوەیەك لە 20 ساڵ تێپەڕ نەکات.

ج- ئەگەر هاووڵاتیەکە خانووبەرەکەی پێش کۆتایی ماوەی قەرزدانەوەکە فرۆشت دەبێ هەموو ئەو قەرزەی ماوەتەوە یەك جێ بداتەوە.

هەشتەم: سەبارەت بە ماددەی حەفتەمی پڕۆژەکە کە دەبێتە ماددەی شەشەم لێژنە پێشنیاز دەکات بەم جۆرە دابڕێژرێتەوە:

ماددەی شەشەم: وەزارەتی دارایی بڕی پارەی پێویست بۆ وەزارەتی ئاوەدانکردنەوە و نیشتەجێکردن تەرخان دەکات بۆ دروستکردنی شوقەو خانووی نیشتەجێبوون.

نۆیەم: لیژنە پێشنیاز دەکات ماددەی هەشتەمی پڕۆژەکە کە دەبێتە ماددەی حەفتەم بەم جۆرە دابڕێژرێتەوە:

ماددەی حەفتەم: دەبێ وەزارەتی ئاوەدانکردنەوە و نیشتەجێکردن پابەند بێت کە شوقە یان خانووەکەی نیشتەجێی ڕادەستی داواکار بکات بە تەکمیلی لە ماوەیەك کە لە دوو ساڵ دوای وەرگرتنی پێشەکیەکە تێپەڕنەکات.

دەیەم: ماددەی نۆیەمی پڕۆژەکە کە دەبێتە ماددەی هەشتەم بەم جۆرە دابڕێژرێتەوە:

ماددەی هەشتەم:

شوقە یان خانووەکەی نیشتەجێبوون بە ناوی داواکار دەکرێت لە فەرمانگەی تۆمارگەی خانووبەرەی تایبەتمەند بە موڵکی صرف و مەرونە دەکرێت بۆ بەرژەوەندی حکومەت بە قەد ئەو بڕە قەرزەی لەسەری ماوە.

یازدەم: ماددەی دەیەمی پڕۆژەکە کە دەبێتە ماددەی نۆیەم دابڕێژرێتەوە بەم جۆرەی خوارەوە:

ماددەی نۆیەم: شوقە یان خانووەکەی نیشتەجێبوونی بەناو کراو لە ڕەسمی تۆمارکردن دەبووردرێت بۆ یەك جار.

دوازدەم: پێشنیاز دەکەین ماددەی یازدەمی پڕۆژەکە لابرێت.

سیازدە: لیژنە پێشنیاز دەکات ماددەی دوازدە لابرێت لە ماددەی شەشەم چارە سەری کردووە .

چواردە: لیژنە پێشنیاز دەکات ماددەی سیازدەی پرۆژەکە لابرێت، چونکە حوکمەکەی لە نێو ماددەی دووەم هاتووە.

پازدە: سەبارەت بە ماددەی چواردەمی پڕۆژەکە، لیژنە پشتگیری دەکات بەم شێوەی خوارەوە:

ماددەی دەیەم:

دەبێ ئەنجومەنی وەزیران و لایەنە پەیوەندیدارەکان پێڕەوو ڕێنمایی پێویست بە پێی تایبەتمەندیان دەربکەن بۆ جێبەجێ کردنی حوکمەکانی ئەم یاسایە.

شازدەم: ماددەی پازدەم بەم جۆرە دابڕێژرێتەوە:

دەبێ ئەنجومەنی وەزیران و لایەنە پەیوەندیدارەکان ئەم یاسایە جێبەجێ بکەن.

حەڤدەم: ماددەی دوازدەم بەم جۆرە دابڕێژرێتەوە :

ماددەی دوازدەم: ئەم یاسایە لە ڕۆژی دەرکردنیەوە جێبەجێ دەکرێت و لە ڕۆژنامەی فەرمی (وەقائیعی کوردستان) بلاو دەکرێتەوە.

سەبارەت بە هۆکارەکانی دانانی یاساکە لیژنە پێشنیاز دەکات بەم جۆرە دابڕێژرێتەوە:

هۆکارەکانی دانانی یاساکە:

لەبەر ئەوەی گرفتی نیشتەجێبوون پەرەی سەندووە لە هەرێمی کوردستان و دەستووریش دەستەبەری مافی هاووڵاتی کردووە کە خانوویەکی گونجاوی هەبێت دەبێ حکومەت بۆیان دابین بکات. و بۆ ئەوەی خانوو بۆ هاووڵاتی کەم دەرامەت دابین بکرێت و ئەرکی لە ئەستۆ کەم بکرێت، بۆیە ئەم یاسایە داندرا.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ڕاپۆرتی لیژنەی ئاوەدانکردنەوە بخوێنەوە.

بەڕێز زرار طاهر امین:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بۆ/سەرۆکایەتی ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستان- عیراق.

بابەت/ڕاپۆرتی لیژنە

لیژنەی ئەشغال وئاوەدان کردنەوە لەسەر پرۆژەیاسای دابین کردنی خانووی نیشتە جێ بوون بۆدانیشتوانی هەرێمی کوردستان – عێراق، کەلەلایەن ژمارەی یاسایی پەرلـەمانتاران پێشکەش کرابـوو کەخوێندنـەوەی یەکـەمی بـۆکرا لەئەنجومـەنی نیشـتمانیی کوردسـتان - عێـراق لەدانیشـتنی ژمـارە 18ی ئاسـایی ڕۆژی 2008/5/19، ڕۆژی سێ شـەم بـەرواری 2008/5/20 وە ڕۆژی یـەك شـەمە لەبـەرواری 25/5/ 2008 کۆبووەو بەکۆی دەنگی ئامادەبووان بڕیاری لەسەر ئەم خالانەی خوارەوەدا :-

یەکەم:

پشتگیری لەپرۆژە یاساکە دەکەین بەمەبەستی چارەسەرکردنی کێشەی نیشتە جێ بوون بۆهاوولاتیانی کەم درامەت لەهەرێمی کوردستان-عێراق.

دووەم: لەسەرمادەی یەکەم لێژنەکەمان پێی باشە بەم جۆرەی خوارەوە دابرێژرێتەوە:

وەزارەتی ئاوەدان کردنەوەو نیشتە جێ کـردن خـانووی تـاك وتـەلاری نیشـتە جـێ بـوون دروسـت دەکات و لەناویدا شوقەی نیشتە جێ بوون بۆفەرمانبەران و هاوولاّتیانی کەم دەرامەت بەگرینگی دان بەگوندەکان و ناحیـەو قـەزاکان و ڕەچـاوکردنی ناوچـە وێرانکراوەکـان پـێش مەرکـەزی پارێزگاکـان بەپشـت بەسـتن بـە دیراسەی ئابووری (جەدوای اقتصادی).

سێەم: لیژنەکەمان لە ماددەی دووەم پێشنیار دەکات:

ا: پارەی تێچوون تەنها پارەی دروست کردنی خانوو یان شوققەکە بێت بە تەواوی .

ب: ئەوەی لـە بڕگـەی(3,2)دا هـاتووە نـرخـی کـڕینی زەوییەکـەو خزمـەت گوزاریـە گشتیەکان لـە ئەسـتۆی حکومەتی هەرێمی کوردستان بێت، نەك هاوولاّتی بۆ ئەوەی بڕی تێچوونەکە زۆر نەبێت.

چوارەم: لەسەر ماددەی سێهەم هیچ تێبینیمان نیە.

پێنجەم: لەسەر ماددەی چوارەم لیژنەکەمان پێشنیار دەکات

بڕگـەی(1) وەکـو خـۆی بمێنێتـەوە بـەلاّم بـۆ بڕگـەی (2) هەرکەسـێك خـۆی یـان هاوسـەرەکەی قـەرزی خانووبەرەی وەرگرتبێت، نابێ لەو یاساییە سوود مەند بێت.

شەشەم: لیژنە پێشنیار دەکات ماددەی پێنـج لابرێت.

حەوتەم: لەسەر ماددەی شەشەم لیژنەکەمان پێشـنیار ئـەکات داواکـاری بـە موڵـك کـردن دوای ڕاگەیانـدنی پەسند کردنی داواکەی لەماوەی (45) ڕۆژ لەمێژووی ڕاگەیاندنەکەی کـەدەبێ پارەبـدات .گوژمـە پارەیـەك

بـدات كـه دەكاتـه 10٪ی نرخـی خـەملێنراوی بـەرایی ئـەو شـوققەیەیکەدەیەوێ بـەمولکی بکـات بەرەچاوكردنی بەرژەوەندی هاوولاتیان0

هەشتەم: لەسەرماددەی حەوتەم لیژنە پێشنیارئەکات

1. لەبرگـەی(2)بـانکی خانووبـەرە قازانجێـك وەربگـرێ کەلـە(2.5٪)ی نرخـی قەرزەکـە زیـاتر نـەبێت و وەزیری ئاوەدان کردنەوەو نیشتەجێ بوون بەپێی ماوە قەرزەکە دەست نیشان بکات.

2. لەبرگەی(3)قەرزەكان بەقیستی مانگانە بێت و ماوەی دانەوەی قەرزەکانیش زیاتر نەبێت لە(20) ساڵ.

3. برگەیەك زیاد بکرێت و بنووسرێ هاوولاتی ئەتوانێ خانوو یان شوققەکەی بفرۆشرێ دوای ئەوەی بڕی پارەی هەموو قیستەکانی بەیەکەوە دابێ و هیچ قەرزێکی لەسەر نەما بێت.

نۆیەم: لیژنەکەمان لەسەرماددەی (10.9.8) تێ بینی نیە .

دەیەم: ماددەی (11)زیادەیە، پێویست ناکات .

یازدە هەم: ماددەی (12)هیچ تێ بینیمان نیە .

دوانزە هەم: ماددەی(13) زیادەیە، لە مادەی دوو چارە سەر کراوە.

سیانزە هەم: لەسەرماددەی (15.14) تەنها وشەی پێویستە لەسەر بکرێتە دەبێ.

چواردەهەم: ماددەی (16)هیچ تێ بینیمان نیە.

هۆی دانانی ئەم یاسایە

لەبەرئـەوەی کێشـەی نیشـتە جـێ بـوون لەهـەرێمی کوردسـتان کێشـەیەکی بەرچـاوو دیـارە کـە زۆرینـەی فەرمانبـەران و هاوولاتیـانی کـەم دەرامـەتی گرتۆتـەوە هـەموو هاوولاتیـە کـێش مـافی خۆیـەتی شـوێنی نیشتەجێ بوونی هەبێت، بۆ کەم کردنەوەی کێشەی نیشتەجێ بـوون لـە هـەرێمی کوردسـتان - عێـراق ئـەم یاسایە دەرکرا.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ڕاپۆرتی لیژنەی دارایی وئابووری بخوێنەوە، کاك د. دلێر فەرموو.

بەڕێز د. دلێر اسماعیل حقی شاویس:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەبەرواری (2008/5/20 لیژنەکەمان کۆبوونەوەی ژمارە (36)ی خۆی سازدا لەسەر پرۆژە یاسای (دابـین کردنی خانووی نشتەجێ بـوون بـۆ دانیشـتوان لەهـەرێمی کوردسـتان – عێـراق) بـەئامادەبوونی ئەنـدامانی لیژنە.

وە لەئەنجامدا لیژنە پشتگیری یاساکە ئەکات لەگەڵ ئەم تێبینیانەی خوارەوە:

مادەی یەکەم:

بەزۆرینەی دەنگ لیژنە پێشنیار دەکات حکومـەت ئـەم کـارە جـێ بـەجێ بکـات، بـەلاَم کەمینـە داوا ئـەکات حکومەت و کەرتی تایبەت جێ بەجێی بکات.

مادەی دووهەم:

لیژنە پێشنیار ئەکات بڕگەی (2) و بڕگەی (3) لابدرێت.

مادەی سێیەم:

لیژنە بەزورینەی دەنگ لەگەڵ دەقی ماددەکەیە.

مادەی چوارەم:

لیژنەی پێشنیاردەکات بڕگەی (2) لابدرێت وبەم شێوەی خوارەوە دابڕێژرێتەوە بڕگە (2) داواکار نابێت هیچ یەکەیەکی نیشتەجێ بوون بەناوی خۆی یان هاوسەرەکەی یان منداڵی ناکامی یەوە هەبێت.

مادەی پێنجەم:

لیژنە پێشنیاردەکات ئەم مادەیە لابدرێت، چونکە وەزارەت دەتوانێت رێنمایی لەم بارەیەوە دەربکات، مادەیەکی تازە زیاد بکرێت لەجیاتی مادەی پێنجەم بەم شێوەی خوارەوە بێت:

خاوەنی ئەو یەکە نیشتە جێیانەی کە لەم پرۆژیەدا هاتووە بۆی نیە بیفرۆشێت تا هەموو قەرزەکانی پاکتاو (تصفیە) نەکات.

مادەی شەشەم:

لیژنە پشتگیری مادەکە ئەکات بە مەرجێك ماوەکەی بکرێ بە (45) رۆژ.

مادەی حەفتەم:

بڕگەی (2) رێژەکەی ببێت بە (2٪) وە بڕگەی (3) بەم شێوەیە دابڕژێتەوە.

قەرزەکە بە پشکی مانگانە بێت لەماوەیەك لە (20) ساڵ زیاتر نەبێت.

مادەکانی هەشتەم، نۆیەم، دەیەم، یازدەهەم، دوانزەهەم، سیازدەهەم، چواردەهەم، پازدەهەم، هیچ تێبینیەکمان لەسەری نیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

راپۆرتی لیژنەی شارەوانی بخوێنەوە تکایە.

بەڕێز رشاد احمد ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بۆ/ سەرۆکایەتی ئەنجومەنی نیشتیمانیی کوردستان - عیراق

بابەت / ڕاپۆرت

لیژنەکەمان کۆبووەوە لە ڕۆژی (2008/5/22) بۆدیراسەت کردنی پرۆژە یاسای دابین کردنی خانووی نیشتەجێ بوون کەبۆلیژنەکەمان هاتبوو لەلایەن سەرۆکایەتی ئەنجومەن بە نووسراوی ژمارە (ك 52 لە 2008/5/20) کەخوێندنەوەی یەکەمی کرابوو لە (2008/5/19) 0

پاش دیراسەت کردنی لەلایەن لیژنەکەمان :-

ماددەی یەکەم :- هیچ تێبینیەکمان نیە 0

ماددەی دووەم : (3-2-1) ئیلغا بکرێ و بەم شێوەیە بنووسرێتەوە :-

پارەی تێچوونی شوقەکان بەپێی هۆکارە جیاوازەکانی کەتەلارێك لە تـەلارێکی دیکـە جیادەکاتـەوە0 دەست نیشان دەکرێبەپێی ئەونەخشەیەی بۆی دانراوە 0

ماددەی سێیەم :- هیچ تێبینیەکمان نیە 0

ماددەی چوارەم :- داواکردنی بەموڵك کردنی لەوکەسە قبوڵ ناکرێ گەرخۆی یا هاوسەرەکەی سوودی لەهەر پڕۆژەیەکی نیشتەجێبوونی هاوشێوە وەرگرتبێ0

ماددەی شەشەم کەدەبێتە ماددەی پێنجەم :- هیچ تێبینیەکمان نیە 0

ماددەی حەوتەم دەبێتە ماددەی شەشەم :- بەم شێوەیە بنووسرێتەوە :

بانکی نیشتەجێ هەڵدەستێ بەدانی پارەی پێشینە بەوکەسانەی شووقە دەکڕن بەپێی ڕێنمایەکانی بانکی 0

ماددەی هەشتەم دەبێتە ماددەی حەوتەم : -هیچ تێبینیەکمان نیە 0

ماددەی نۆیەم دەبێتە ماددەی هەشتەم :- هیچ تێبینیەکمان نیە 0

ماددەی دەیەم دەبێتەماددەی نۆیەم :- هیچ تێبینیەکمان نیە 0

ماددەی یانزە دەبێتەماددەی دە :- هیچ تێبینیەکمان نیە0

ماددەی دوانزە :- الغا بکرێ 0

ماددەی سێزدە دەبێتە ماددەی یانزە :- هیچ تێبینیەکمان نیە 0

پێشنیاردەکەین ماددەیەك زیاد بکرێ بە ژمارەی ماددەی دوانزە :

ماددەی دوانزە :- لەسەر بانکی نیشـتەجێ هـەموو ئـەو کەسـانەی قـەرزیان دەداتـێ بیمـەکردنی ژیانیـان بـۆ بکات (تامين على الحياه)0

ماددەی چواردە دەبێتەماددەی سێزدە :- هیچ تێبینیەکمان نیە 0

ماددەی پانزە دەبێتەماددەی چواردە :- هیچ تێبینیەکمان نیە 0

ماددەی شانزە دەبیتەماددەی پانزە :- تێبینیەکمان نیە 0

پشتگیری لە ڕاپۆرتی لیژنەی یاسایی و ئابووری و ئاوەدانکردنەوە و داراییش دەکەین، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

خوزگە ڕاپۆرتەکاناتان هاوبەش بوایە، من یەك شت دەڵێم بۆ نیگەرانییەکەی کاك سعد وەزیری هـەرێم بـۆ کاروباری پەرلەمان کە دەڵێت وەزیری ئاوەدانکردنەوە لێرە نیە، من دڵێم ئەوەیە نیگەرانیەکە، لەناحییـەی پارەو دابینکردنی بودجەی زیاتر پەسەند کردووە، ئەگینا ئەو خاڵانەی کە لەپڕۆژەکەدا هاتووە شتێکی وای تێدا نیە کە خیلاف لەسەر بێت، بەڵام ئەگەر ئیقراریش کرا ئەو یاسایە خۆ بەو دەم و دەسـتە داوا ناکرێـت لەوەزارەتی دارایی پارەکـەی بـدات، ئـەوە دەبێتـە پـڕۆژە، جارێ ئەگـەر ئەمسـاڵ دەسـتی پێبکات میزانیـەی تکمیلی خۆی لەخۆیدا بەشێکی بۆ ئەوە تەرخان کراوە بۆ وەزارەتی ئاوەدانکردنەوە، باسمان کرد لەبودجەدا دەکرێت لەو بەشەدا ئەگەر دەستی پێ بکات لـەو چـەند مانگـەی داهـاتوودا لـەو نوقتەیـەی دەسـت پێبکات،

ساڵی داهاتوو به پێی بودجه، تخطيطي ساڵی داهاتوو دەتوانێت پرۆژەیەکی تر دابین بکات، بۆیە ئەو کێشەیە نیە لە ئیقرار کردنی ئەو یاسایە موشکیلەیش دروست ناکات بۆ حکومەت، بەعەکسەوە یەعنی حکومەت خۆی پشتگیری لەو یاسایە دەکات من دڵنیام لەوە لەبەر ئەوەی لەبەرژەوەندی کۆمەڵانی خەڵکە و کێشەیەکی هاووڵاتیانیش حەل دەکات، بەتایبەتی ئەوانەی کە خانویان نیە، گەنجن دەیانەوێ ژیان دەست پێبکەن، ئێستا داوا دەکەم مادە بە مادە بیخوێننەوە بە هەردوو زمان و دوایش دەیخەینە موناقەشەوە، کاك عونی فەرمووو.

بەڕێز عونی كمال سعيد بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

مادەی یەکەم:

وەزارەتی ئاوەدانکردنەوەو نشتەجێکردن تەلاری نشتەجێبوون دروست دەکات وەلەناویاندا شوقەی نشتەجێبون بۆ هاووڵاتیان دابین دەکات.

بەڕێز شێروان ناصح حيدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

پێش ئەوەی بچمە سەر ڕەئیی لیژنەی قانونی، ئەمەوێ ئەوە بۆ بەڕێزت روون بکەمەوە، دەمەوێ ئەوە بڵێم کە دوای ئەوەی ئەو پرۆژە چوو بۆ حکومەت و ڕەئیەکان گەڕاوە، دوای ئەوەی کە ڕەئیەکان گەڕاوە، ئێمە دیراسەتی ڕەئی حکومەتمان کرد پاش ئەوەی لەلایەن جەنابتانەوە ئیحالەی ئێمە کرا و دوای ئەوەی دیراسەتمان کرد، ئەو خاڵانەی لە لەراپۆرتی حکومەتدا هاتبوو، پێشنیارەکانمان خستە ناو راپۆرتی لیژنەی قانونی، واتا ئەو راپۆرتەی کە ئێستا لیژنەی قانونی تەقدیمی دەکەم لەزمنی ئەوەش ڕەئی حکومەتیشی تێدایە، ئەو ڕەئیانەیە کە ئێستا بۆتانی دەخوێنمەوە، بۆیە ئەوە ویستم هەر ئەو تەوزیحە بدەم، دەچمە ناو بابەتەکەو وە بەنیسبەت مادەی یەکەوە: ئێمە بەنیسبەت مادە یەك لەگەڵ دەقی مادەکەین، بەڵام ئیعادەی سیاغەمان کردوەتەوە لەسەر ڕۆشنایی ئەو پێشنیارەی حکومەت و هەندێ پێشنیاریش لەلایەن خۆمانەوە کردوومانە بەوشێوەی کە بۆ ئێوەی بەڕێزی دەخوێنمەوە.

ماددەی یەکەم:

وەزارەتی ئاوەدانکردنەوە و نیشتەجێ کردن، بە جێبەجێکردنی ڕاستەوخۆ یان لەڕێگای کەرتی تایبەت، شوقەو خانووی نیشتەجێبوون دروست دەکات بۆ هاووڵاتیانی هەرێمی کوردستان بۆ دابینکردنی کونجی هاووڵاتیانی شارو شارۆچکەکانی کەم دەرامەت بەشێوەیەك کە گونجاو بێت لەگەڵ کۆمەڵگای کوردستانی و بەناویان دەکات.

جا لێرە فەرق نیوان مەشروعی ئەصڵی و ڕەئی لیژنەی قانونی بەم شێوەیە.

1. مەشـروعی ئەصـڵی بەشـێوەیەکی موطلـق هـاتووە، بەینـەما رەئیەکـەی لیژنـەی قـانونی ورەئیەکـەی حکومەت بەراستی وردیکردوەتەوە لەزمنی ئەو وردکردنـەوە بەنیسبەت مەشـروعی حکومـەت تـەنها باسـی شوقە دەکات، بەینەما ئەو رەئیەی کە ئێمە دامان خانووشی لەگەڵدایە.

2. بەنیسبەت چۆنێتی جێ بەجێکردن لەئەصلی پرۆژەکە بـە موطلق هـاتووە، بەینـەما لـەرەئیی لیژنـەی قانونی بەشێوەیەکی تەفسیلی هاتووە یان بەرێگای تەنفیزی موباشیر یان بە رێگای کەرتی تایبەت.

3. بەنیسبەت هاووڵاتیان، بەنیسبەت مەشروعی ئەصلی بـە موطلق هـاتووە، بـەڵام لێـرە هاووڵاتیـانی کـەم دەرامـەت بەتەحدیـد لـەناو راپۆرتەکـە هـاتووە، جگـە لـەوەی لەئەصلی مەشـروعەکە نـەهاتووە عەجەبـەن وەزعی ئەم شوقەو خانووانـە چۆن بێت، لـەراپۆرتی حکومـەت دەڵێت ئیشارەت بـەوە بـدەن کـە پێویسـتە گونجاو بێت لەگەڵ کۆمەڵگاو عادات و تەقالیـدی خۆمـان، جگـە لـەوەیش ئـەخیر فەقـەرە ئەوەیـە لەئەصلی پرۆژەکە باسی شاروشارۆچکەکان نەکراوە، بەینەما لـەراپۆرتی لیژنـەی قـانونی باسـی شاروشاروچکەکانیش کراوە، ئەوە بۆ بەتەفسیلی ئەو رەئیانەی لیژنەی یاساو وە تەمسیلی رەئیی حکومەتیش دەکات پێشکەش بـە ئێوەی بەڕێزمان کرد، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئـەو رەئیـەی لیژنـەی قـانونی لەگـەڵ رەئیـی حکومـەت یـەك دەگرێتـەوە، رەئـی راپـۆرتی لیژنـەی دارایـیش پشتگیری لە پرۆژەکە کردووە، دەڵێت کەمینەیش داوا دەکەن کـە کـەرتی تایبـەت پێـی هەڵبسـێت، واتـا ئـەو تەعدیلەی کە کراوە لەلیژنەی قانونی، ئەو کەمینەیش لەلیژنەی داراییشدا هەیـە کـە ئـەوانیش پێـی رازی دەبن، کەس مولاحەزەی هەیە لەسەر ئەوە؟ کاك محمد فرج فەرمووو.

بەڕێز محمد فرج احمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من وادەزانم ئەم یاسایە تەنها پەیوەندی بە وەزارەتی ئاوەدانکردنـەوەو نشـتەجێ بوونـەوە هـەبێت، یـەعنی تەنها ئەم یاسایە بۆ ئەو دەرکەین، چونکە ئەو مەعنیە بە دروستکردنی ئەو بڕگەیەی کە لەدستورا هاتووە، هەموو هاووڵاتیەك ئەبێت جێگەی نشتەجێ بوونی هەبێت و حکومەتیش مولزەمە کـە ئـەوە دابـین بکـات، بۆ مەسەلەی کەرتی تایبەت نابێت لێرە هەبێت، ئەوەی مـن سـەیرم کـردووە لـە وڵاتـانی دەوروبـەرا کـەرتی تایبەت بۆ نشتەجێ بوون نیە، یاسای تایبەتی هەیە، چـونکە لـە دوو شـتدا زۆر جیـاوازن، یەکـەم: لـەجۆری دروسـت کردنـا ئـەبێت ئەنـدازیارانی نـاوخۆ سەرپەرشـتی بکـەن لـەرێگای وەزارەتـی ئاوەدانکردنـەوە، دوو: لەرووی ربحەوە زۆر جیاوازە، ئەوان بۆ قازانج ئەمە دەکـەن، یـەعنی هـاووڵاتی ئەمـە ئەگـەر قـازانجی زۆری بکەوێتە سەری ناتوانێت، لەبەر ئەوە عادەتەن کەرتی تایبەت کـاربۆ ئەوانـە دەکـات کـە دەرامـەتیان بـەرزە، یەعنی خانوو بۆ ئەو کەسانە دەکات کە دەرامەتیان بەرزە، ناتوانێت خانوو بکات بۆ خەڵکێك کەم دەرامـەت بێـت، ئەمــە زیــاتر دەکەوێتــە ئەســتۆی حکومــەت لەبــەر ئــەوە داوا دەکــەم، یــەعنی ئــەم یاســایە تــەنها پەیوەندبێت بەوەزارەتی ئاوەدانکردنەوەو نیشتەجێ بوونەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

كاك بارزان فرموو.

بەڕێز بارزان محمد قادر:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

والله من ئیشكالم لەسەر ئەو كەلیمەی كەم دەرامەتە، لەبەر ئەوەی خەڵكێك دیاری كراو نیە، كێ كەم دەرامەت و كێ كەم دەرامەت نیە، مەفروز وایە بڵێین خانوو بۆ هاووڵاتیان دروست دەكرێت، ئێمە نازانین كێ كەم دەرامەتەو كێ كەم دەرامەت نیە، هەموو هاوڵاتییەك پێویستی بەخانوو هەیەو، هەموو هاووڵاتییەكیش لەبەرامبەر قانونا یەكسانە، ئەو كەم دەرامەتە دیاری ناكرێت بۆ ئێمە هەیە پێنج دەفتەری هەیە و كەم دەرامەتیش نیە و خانوویشی نیە یان ناتوانێت خانوو بكات لەشارەكانا، هەر مەبەستم ئەوەیە ئەو كەم درامەتە یان تەعریف بكرێت یان لابدرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

كاك ئارێز فەرموو.

بەڕێز ئارێز عبدالله احمد:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

من پشتیوانی لەرەئیەكەی كاك محمد فرج دەكەم، كاتێك باس دەكەی كەرتی تایبەت ئایا مەبەست لەوەیە كە كەرتی تایبەت جێ بەجێی بكات، بەوە مەسئولیەتی دەكەوێتە سەر شان وەزارەتی ئاوەدانكردنەوە، بەڵام ئەو خۆی راستەوخۆ ئەو كارە دەكات؟ یان دەیداتە موقاول؟ ئەوە شتێكی ترە، مەبەست لەوەیە ئەو ئەیداتە كەرتی تایبەت، ئەوە شتێكی ترە، ئەوە پێویست ناكات ناوی ئەو وەزارەتەی ئاوەدانكرنەوە دەتوانێت وەكو تەنفیز موباشر بیكات، یان دەتوانێت بە موقاول بیدات، بۆیە پێویست ناكات باسی كەرتی تایبەت بكرێت، چونكە ئێمە لێرەدا لەگەڵ كەرتی تایبەتدا ئەوەی كەئێستا باسی لێ دەكرێت و جێ بەجێكراوە تێكەڵ دەبێت، خۆمان دەبینین ئێستا لێرە زەوی زۆر درایەتە كەرتی تایبەت، هاوكاری زۆری كەرتی تایبەت كراوە، بەڵام ئەو دروست كردنی های ستی و باك ستی و نیو ستی، ئەو ستی ستیانەی كە ئێستا لەكوردستان لەسلێمانی و لەهەولێر هەیە، نەك ئەزمەی یان كێشەی نیشتەجێ بوونی چارەسەر نەكرووە، بەراستی گرفتێكی زۆرتری دروست كردووە، یەعنی وای لێكردووە خەڵكیش لەحكومەت تونەو تورە بێت بەرامبەر ئەو هەمووەی، چونكە بەهای ئەو خانوو، ئەو شوقانەی كە ئێستا دروست دەكرێت لەئاستی كڕینی نەك خەڵكی هەژاردا نیە، بەڵكو لەهین ناوە راستیشدا نیە، لەبەر ئەوە تێكەڵ دەبێت، من پێم وایە مەسەلەی كەرتی تایبەت، دڵنیام لیژنەی یاسایی كە باس لەوە دەكات مەبەستیان لەوەیە، بەڵام ئەوان دەتوانن ئەوە ئەركی خۆیانە بە موقاول یان راستەوخۆ بیكەن، داوا دەكەین ئەو وشەیە لابدرێت ئەوە یەك، دوو: باس دەكرێت لیژنەی یاسایی دەستكاریان كردووە، دەستیان خۆش بێت كە باسی ئەوەی تر دەكەن، دەڵێن لەشاروشارۆچكەكان، بەڵام لەبیرمان نەچێت ئەوەی ماڵی وێران بووەو، ئەوەی وێران بووەو

کەلیژنەی ئیشغاڵ و ئاوەدانکردنەوە ئیشارەتیان پێداوە لەگوندەکانا لەبەر ئەوەی مەسئولیەت گوندەکانیش بێت هین شاروشارۆچکەو گوندەکانی کوردستانیش هەمووی بگرێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك ارسلان فەرمووو.

بەڕێز ارسلان غفور سلیمان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من هەردوو خاڵەکەم کاك محمد و کاك ئاریَز ئاماژەیان پێکرد، بەڵام ئەمەوی جەخت لەسەر ئەوە بکەمەوە کە بەراستی کوردستان وێران بووە وئێمە ئەبێت لەرێگەی بەرنامەیەکی مەرکەزی، تەختیتێکی مەرکەزیەوە چۆنێتی ئاوەدانکردنەوەی گوندەکانی کوردستان بە پلەی یەك، دوایی ناحییەکان وقەزاکان، دوای ئەوە بێینە سەر شارەکان، بەراستی ئەم سێ شارەی کە لەکوردستاندا هەیە، هەرسێ لەسەر رۆتینیە و لەناحییەی علمیەوە و لەڕووی تەختیتی مودنەوە پێی ئەوترێت ئیڤەر پلان بە ئینگلیزی، مەجالی ئەوە نیە زیاتر گەورە بکرێت هەر گەورە کردنێکی تری ئەم سێ شارە ناهامەتیەکی زۆر گەورەی بە دواوەیە بۆ حکومەت، بەبێ ئەوەی کە گەیاندنی ئاوێکی پێویست بۆ ئەو شارانە بەکولفەیەکی زۆر تەواو دەبێت، لەبەر ئەوە ئەو بودجە پارەی کە تەرخان کراوە بۆ ئەم پرۆژە دەبێت، جەخت لەسەر ئەوە بکرێتەوە کەئاوەدانکردنەوەی گوندەکان بێت و شوێنە وێران کراوەکان بێت وناحییە و قەزاکان بێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك ئارام فەرمووو.

بەڕێز ئارام رسول مامند:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

پێش ئەوەی من مولاحەزەی خۆم باس بکەم لەسەر ئەم مادەیە، حەزەکەم خاڵێك بخەمە روو، کۆمەڵێك خەڵك نیگەرانیان پێشانداوە هاتونەتە لای ئێمە باس کرایە ئایا ئەم پرۆژە یاسایە جێی سولفەی پێشینەی خانووبەرە دەگەڕێتەوە یان نە؟ بۆیە من داوا لەسەرۆکی پەرلەمان دەکەم کە خەڵك دڵنیا بکاتەوە کە ئەم پرۆژە یاسایە هەنگاوێکی ترە و بەدیلی ئەو بڕیارە نیە کە پەرلەمان لە بودجە دای بۆ پێدانی نیشتەجێ بوون، بە پێچەوانەوە ئەمە هەنگاوێکی ترە، ئەوە یەکەم، دووهەم: من بەراستی لێرەدا نایبینم کەرتی تایبەت جێی ببێتەوە لەمادەی یەکەم، ئێمە لەلیژنەی ئاوەدانکردنەوە زۆرمان موناقەشە کردووە، کەرتی تایبەت ئێستا لەرێگای یاسای وەبەرهێنان و دەستەی وەبەرهێنانەوە یان پرۆژەی جۆراوجۆر ئەنجام دەدەن و بەتایبەتی من پشتگیری لە پێشنیارەکەی کاك محمد دەکەم، کە ئەرکی وەزارەتی ئاوەدانکردنەوەیە، بۆیە من بۆ مادەی یەکەم بەراستی پشتگیری لە ئەو بۆچوونە دەکەم کە لە لیژنەی ئاوەدانکردنەوە خستوویەتیە روو، وە پێم وابێت زیاتر پرۆژەکە پەیوەند دەکات بە وەزراەتی ئاوەدانکرنەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس، بەتەئكید ئەوە پەیوەندی نیە بەو بڕیارەوە كە پەرلەمان دای لەكاتی موناقەشەكەی بودجەی هەرێمی كوردستان، بۆ ئەوانی كە دەستیان كردووە بە خانوو كردن، ئەو سولفەی عەقارە بۆ هاوكاریكردنیانە، بۆ تەواوكردنێتی، دروست كردنی شوقەی نشتەجێبوون بۆ ئەو كەسانەیە كە هیچیان نیە، ناتواننیش دەستی پێ بكەن، لەبەر ئەوە بەتەئكید فەرقی هەیە، یەعنی رەبتی نیە ئەوە، كاك پیر خدر فەرموو.

بەڕێز خضر سلیمان خلیل:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

من پرسیارم هاتە كرن، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

كاك رومیو فەرموو.

بەڕێز رۆمیۆ حزیران نیسان:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

ئەوەی راستی بێت رەئی وبۆچوونی سەرجەم لیژەكان و بەحكومەتیشەوە لەهەندێك رووەوە نزیكی یەكترن، بەڵام من پێشنیارێك دەكەم كە مادەكە بەم شێوەیە بنووسرێتەوە:

مادەی یەكەم وەزارەتی ئاوەدانكردنەوەو نیشتە جێكردن هەڵدەسێت بەدروست كردنی خانوو وشوقەی نیشتەجێ بوون بۆ هاووڵاتیانی كەم دەرامەت و هەژاری شاورشارۆچكەكان و بەشێوەی قەرزی درێژخایەن بەناو كردنیان، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

كاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بۆزۆ هەركی:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

من پشتگیری لەپێشنیاری لیژنەی یاسایی دەكەم بۆ ئەوەی كە نیشتەجێ بوونیش زیاد بكرێت، لەسەر ئەوەی كە عیمارات دروست دەكرێت و هەروەها زۆر بەپێویستیشی دەزانم كەرتی تایبەتی تێدا بێت، لێرە كە كەرتی تایبەت ئیزافە دەبێت مەعنای ئەوە نیە كە ئەو هەڵدەسێت بە ئەوەی كە قەرزەكە وەربگرێتەوە، بەڵكو تەنها دروست كردنی عیمارەكانە وە لێرە دا بەرەئیی من، (او بالتنفیذ المباشر او عن طریق القطاع الخاص) تێدا نەبێت، ئێمە خوردی نەكەینەوە تەنها ئەگەر بوترێت: (تقوم وزارة الاعمار والاسكان ببناء شقق ودور سكنیة) كفایەتە، بەخۆی مەعنانی تنفیزی موباشرو وقتاعی خاس دەداتەوە، بەڵام لەگەڵ ئەوە نیم كە بوترێت (مواطني المدن والقصبات) لەبەر ئەوەی ئەگەر بڵێت (مواطني الاقلیم) هەموو دەگرێتەوە، مودن وقەسەباتیش دەگرێتەوە وەكو كاك ئاریزیش باسی كرد گوندەكانیش دەگرێتەوە، بۆیە با ئەوەی

لادەین، خاڵی سێهەمم، پێشنیاری لیژنەی یاسایی کە: (بما یتلائم مع واقع المجتمع الکوردستانی)، هەروا لەمادەی سێهەمیش مولاحەزەدەکەم هەمان تێبینی هەیە، ئەویش یتلائم مع عادات وتقالید المجتمع الکوردستانی، ئەوەی من بزانم عادەتەن عیمارە کەردروست دەکرێت یان خانوو بە پێی تەصامیمی هەندسیە، بەپێی ماستر پلانی ئەو شارەیە، نەك بە پێی عادات و تەقالید، بەراستی ئەوەی من بیبینم چارەسەرکردنی کێشەی نیشتەجێبوون تەنها بە دروست کردنی عیمارات، کە واتا ئێمە بەعەمودی بناکان دروست بکەین نەك ئوفوقی، ئێمە خەڵك لەزیاد بوونە زەویێکەیش هەر وەکو خۆیەتی، یەعنی بۆ پاراستنی زەوی کشتوکاڵی دەبێت خۆمان دوور بخەینەوە لەئیتفاو لە ئستیملاك، بەڵکو دەبێت موحاوەلە بکەین کە بە عەمودی ئەو شتانە دروست بکەین، ئەوەیش با ئەساسێکی تەواوی بۆ دابنەین، ئەو ئەساسەیش بەراستی لەگەڵ واقع ناگونجێت، برادەران ئاماژەیان بەئەوە دەکرد لە گفتوگۆکانی خۆمان ئەو عیمارانە لەرێگای کەسنەزان و لەرێگای عەینکاوەیش دروست کراوە بەراستی ئەوانە هەست ناکەم چارەسەری ئەو کێشانەیان کردبێت، هەر عیمارەیەکیان دوو تابیقە، سێ تابیقە و ئەگەر دووری عیمارەکان لەیەکتر حیساب بکەی بەراستی عەرز خەسارکردنە، بەڵکو ئەو عیمارانەی کە تابیقیان زۆرە ئەوانە دەتوانن ئەو کێشانە چارەسەر بکەن، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك سعدالدین فەرموو.

بەڕێز ملاسعدالدین ملاعبدالله مولود:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

تەبیعی ئەو قانونە بۆ ئەوەیە کە ئەو تەبەقەی زۆر نزمە ئینتیعاشێکی بدرێتی، یەعنی یارمەتی دەرێك بێت بۆ ئەوان، بەس لێرە کە باسی قیتاعی خاس کراوە، یان کە باسی تەنفیزی موباشر دەکرێت، ئەوە ئیشکالێکە بەراستی لێرە، هیچ قیتاع خاسێك نیە کە قەرزی (طویل الامد) هەبێت لەگەڵ قەرزی کورت و قەرزی درێژ، ئەگەر قەرزەکە درێژ بێت پارەو کولفەکەی زیاترە، ئەگەر قەرزەکەی کورتر بێت ئەوە لێرە پارەکەی کەمترە لەو کولفەی کەوا لەو خانووە دەچێت یان لەو عیمارەی دەچێت، باوریش ناکەم هیچ قیتاع خاسێك هەبێت ئەمڕۆ، 1٪ یان 2٪ یان ئەوەی کە لە 2,5٪ ئەو بینایەی بکات و ئەو کولفە قەرزە درێژەیش بکات لەپێناو ئەو ربحە کەمە، ئەوەی کە دەمێنێتەوە لەتەنفیزی موباشیر، تەنفیزی موباشریش نەجاحەتی نەهێنایە لەناو ئێمە، یەعنی ئێستا کە لەهەرێم ئەو خوتەی تەنفیزی موباشیر نەجاحەتی نەهێناوە، حەتا ئەوەی کە لەتەنفیزی تەنمیەی موحافەزاتیش دەکرێت، ئەویش هەموو هەر دەدرێتەوە شەریکات، لەبەر ئەوەی کە تەنفیزی موباشر نەجاحەتی نەهێناوە، جا مەسەلەن باشترین شت ئەوەیە، دواجا ئەوە مەعنای ئەوەیە ئەو قانونە خزمەتی کێ دەکات؟ خزمەتی ئەو کەسانە دەکات کە خاوەنی دەخلێکی مەحدودو متەوەستن، نەك ئەو کەسانەی کە دخلیان بەرزە، یەعنی ئەوەی کە دەخلی متەوەستە خزمەتی ئەوانە دەکات، چونکە تۆ حیسابی خۆت بکە لێرە ئەوانەی کە پارەکەی دەدات نابێت مانگی 250

یان 300 دۆلار کەمتر بدات، ئی باشە کێ هەیە لەوانەی کە لە تەبەقەی نازلە ئەو سعرەیە بدات بەقیست مانگانە، مەعنای ئەوەیە دەکرێت حکومەت زیاتر هاندەر بێت، حکومەت زیاتر ریبحەکەی لەسەر شانی خۆی حیساب بکات، کاتێ کە قیتاعی خاسیش ئەو شتە دروست بکات یان حەلێکی تر بدوزیتەوە لە بۆ ئەوەی کە ئەوانەی لەناو راپۆرتەکەی لیژنەی قانونی بەکەم دەرامەت ناویان هاتووە، ئەو کەم دەرامەتانە زیاتر ئینتیعاش بکرێن، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سۆزان خان فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

کەرتی تایبەت هەمووومان دەزانین، ئەرزەکەیشی بەبەلاش ئەدەینێ و یان بە سعرێکی رەمزیش و تیچووی شوقەکان بەشێوەیەکە کە هەموو هاوولاتیەك ناتوانێت بیکرێت، لەبەر ئەوە من لەگەڵ ئەوەدام کەرتی تایبەت لابدرێت، لەگەڵ ئەوەدام ئیتر شوقەبێت، خانوو بێت موهیم ئەوەیە شوێنی نیشتەجێ بوون بۆ هاوولاتیانی کوردستان هەبێت، تکا دەکەم وشەی کەم درامەت لابدەن با ئیتر لەمەو دوا ئەو شوقانەی کە دروست دەکرێت یان خانوو ناو نەنرێت فەقیراوە و نازانم چی، ئەوانە خەڵکانێکن توانایان نیە، ئێستا لەتوانای هاوولاتی ئاساییشا نیە لەگەڵ ئەو هەموو گرانبوونی کەل وپەلە ئەگەر پارچە عەرزێکیشی هەبێت دروستی کات، بۆ ئێمە ئەم مۆرکی فەقیری و نەبوونیە بەشێوەیە زەق بکەینەوە کە بڵێین ئەم یاسایە تەنها بۆ فەقیرەکانە، بۆ ئەوەی سبەی رۆژ هەرچی شوقەیەك دروست کرا ناونرێت فەقیراوە، نەخێر ئەمە بۆ هاوولاتیانی هەرێمی کوردستانە، بۆ گەنجەکانمانە کە تازە خێزان پێکەوە دەنێن، بۆ ئەو خەڵکانەیە کە هەتاکو ئێستا پاش 30 ساڵ خزمەت نەیانتوانیوە کۆنجێکیان هەبێت تێدا بژین، بۆ ئەو خەڵکانەیە وەتکا دەکەم، لەلیژنەی یاسایی شیبکاتەوە لەگەڵ واقعی کۆمەلگا گونجاو بێت، لەگەڵ کۆمەلگای کوردستان گونجاوبێت، من نازانم کۆمەلگای کوردستان چی فەرقێکی هەیە لەگەڵ ئەو کۆمەلگایانەی کە هەر لە دەورو پشتی خۆمانانن، ئەوە ئێرانە شوقەی دنیای هەیە و هیچ کێشەیەکی نیە، ئەوە تورکیایە لەو دەقەی دەرۆیتە ئەودیو حدودەوە تۆ زاهیرەی شوقەق دەبینیت و هیچ کێشەیەك نیە، تێناگەم بۆ خەڵکی هەرێمی کوردستان بەو شێوەیە وینا بکەین کە ئەمانە جۆرێکی ترن لەبەشەر ناتوانن بژین لەناو شوقەیا، یاخود ئوسولی شوقە ژیانیان نیە، تکایە ئەو وشەیە با لا بدرێت، با خەڵکی هەرێمی کوردستان ئەوەندە بە بچووك و خراپ سەیر نەکرێت، واقیعی ئێمە هیچ فەرقی نیە لەگەڵ واقیعی ئێران و لەگەڵ واقیعی تورکیا و لەگەڵ واقیعی ئەو دەورو پشتەی ئێمەدا، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك شعبان فەرموو.

بەڕێز شعبان محمد طاهر صادق:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من پشگیری رەئیە لیژنـەی یاسایی دەکـەم، هەڵوەسـە هەڵویرێنـە مادەیـەکی ئیشارەت پێدانـە ئاوەدانکردنـا گونداژی، چونکە ئـەوە زیـاتر تەشـجیعا شـوقەقە سـەکەنیا دەکات، باسـی گونـدان هاتـە کـرن، ئەگـەر بـاری گوندان باش بکرێت باشترە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك شوقی فەرموو.

بەڕێز شوقی حسین ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

دیارە هەنگاوەکە هەنگاوێکی چاکە، من پشتگیری لـە هەنگاوەکـە دەکـەم، پشـتگیری لـە راپۆرتەکـەی لیژنـەی قـانونی دەکـەم بـۆ ئـەو حاڵەتـە، رەنگـە شـێوەی تەعبیرەکـە وەکـو ئـەوەی کـە سـۆزان خـان ئاماژەی پێکـرد تەفسیرو تەحلیلی جیاجیا هەڵبگرێت، بـەڵام ئـەوەی لێـرە کـە مـن مەبەسـتمە ئامـاژەی پـێ بکـەم بەراسـتی موشکیلەکە لە ئەوە نیە کە ئێمە دروستی دەکەین، جوزئێك لەو حاڵەتەی کە گەندەڵی و ئەوە لێرەو لـەوێ و بەتایبەتی لەرۆژنامەکان باس دەکرێـت، ئـەوەیش موشـکیلەیەکە، ئێمـە بـەر لـەوەی بچینـە نـاو کارەکـەوە یاخود ئیقرار بکەین بەو شێوەی کە هەیە، ئاماژەیەك بکەن بۆ ئەوەی کـە ئـەو شـوقانەی تەسـلیم دەکرێـت بە هاووڵاتی بەراستی زەمانەتیشی لەگەڵدا بێت، رەنگە ئەوە لەقانونەکە نازانم ئەگەر لیژنەی قانونی چۆن مەخرەجێك دەبیننەوە بۆ ئەوە، لەعقود ئەو شتانە بکرێت کە بـەناوی هـاووڵاتی دەکرێـت دوو سـاڵ نابـات دەبێت ئیتر شوقەکە دەبێت بەجێ بێڵێت، گروبـەی دەکـات فیلانـە، کۆمـەڵێك مەشـاکیلی بێـت دیـار دەبێـت کەپەشیمان دەبیتەوە کە ئەو پرۆژەیەت کردووە یاخود با بڵێین ئەوەیش دەبێتە پێم وایە ئەگەر ئێمە ئەو مەسەلەییش ئاماژەی پێبکەین جوزئێك دەبێت لەو بنبڕکردنـەی ئـەو گەندەڵیـەی کـە هەیـە ولێـرەو لـەوێ باس دەکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك شێخ الله فەرموو.

بەڕێز شێخ الله ابراهیم سێخ الله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

مـن پێشـەکی پـێم بـاش بـوو رەئیەکـەی وەزارەتـی ئاوەدانکردنـەوە کـە بـە نووسـەراو ئاراسـتەی بـەڕێزتانی کردووە، دەبوایە بخوێنرایەتەوە لەبەر ئەوەی زۆر شتی بەسوودی تێدا هەیە، ئەوە یەك، دووهەم: پشـتگیری لەبۆچوونی لیژنەی یاسایی دەکەم دەربارەی هەر شوقە نەبێت، خانوو، باڵەخانەیشی تێدا بێت، سێهەم: مـن لەگەڵ ئەوەم کـەرتی تایبـەت بـەهیچ شـێوەیەك موساهەمە نـەکات لـەو کـارە، لەبـەر ئـەوەی ئـەو ئیمتیـازە دەدرێتـە کـەرتی تایبـەت بدرێتـە ئـەو هاووڵاتیـەی کـە خانووەکـەی بـۆ دەکرێت، ببێتـە هۆیـەك کـە کـەم

دەرامەتیەکەی نەبێتە بارگرانی لەسەری، سووك تر ببێت، لەبەر ئەوە کەرتی تایبەتیش هەمووماندەزانین چۆن ئیش وکارەکانیان کردووە، ئەو چەند ساڵە لێرە چییان کردووە، ئەو شوقەو ئەو شتانەی کردوویانە بە چی جۆرێك دەیکەن، ئەوەیش دەبێتە هۆی کولفەی زیاتر، بەقەناعەتی من پارەی ئەو شوقانە یەعنی کەمتر دەبێت و هاووڵاتی زیاتر ئیستیفادەی لێدەکات، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك طلعت خدر فەرموو.

بەڕێز طلعت خضر سیف الدین:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

قسەکانی من کاك سەردارو سۆزان خان کردیان، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك عادل فەرموو.

بەڕێز عادل محمد امین:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

دیارە ئەو پڕۆژە قانونە زۆر زۆر پێویستە، ئێمە هەمووماندەزانین کێشەی نشتەجێ بوون، بەپلەی یەك بەراستی لەڕووخانی دێهاتەوە دروست بوو، بۆیە من بە پێویستی دەزانم ئەگەر لەو مادەیە ئاماژە بە دێهات نەدرێت بەشێوەیەك بنووسرێت کە هەر هاووڵاتییەك لەهەر شوێنیەك هەبێت ماڤی ئەوەی هەبێت کە یەکەی نیشتەجێ بوونی هەبێت، من لێرە پێشنیاری ئەوە دەکەم لەجیاتی ئەوەی عیمارە سەکەنی و دور بنووسرێت، بنووسرێت یەکەی نیشتەجێ بوون کە هەم دەکاتە شوقە، هەم دەکاتە خانووی نیشتەجێ بوون، ئیجا سەبارەت بە کەرتی تایبەت بەراستی من لەگەڵ رەئیی کاك شێخ الله م، کەرتی تایبەت لە بواری نیشتەجێ بوونا، ئێمە هەمووماندەزانین لەخاوەنداریێتەکەدایە، بۆ نموونە ئەوە رۆیاڵ ستیە، نیو ستیە، گوندی ئەڵمانیە زەوێکەیشی بەبەلاش پێدراە، بەلام بۆ هاووڵاتی بەراستی نەیتوانیوە کێشەی نیشتەجێ بوون چارەسەر بکات، من پێم باشە لەقانونی ئیستیسمارەکە ئەو مەجالە لە ئەوان وەربگرینەوە، ئەوان مۆڵکداریێتی نیشتەجێ بوونیان نەبێت، تەنها بۆیان هەبێت وەکو موقاوەلات وەریبگرن و دروستی بکەن، بۆیە بەراستی ئێمە نەمانتوانیوە ئەو کێشەیە چارەسەر بکەین لە رێگای کەرتی تایبەتەوە، بویە حەق نیە ئەوە بە ئەوان بدرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك غفور فەرموو.

بەڕێز غفور طاهر سعيد مەخموری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من لەگەڵ ئەو بەڕێزانە هاوڕام کە تەنها ئەو ئەرکە لە لایەن وەزارەتی ئاوەدانکردنـەوەوە بکرێـت و کـەرتی تایبەت تێدا نەبێت، لەبەر ئەوەی ئێمە کە پێشبینی دەکەین کەرتی تایبـەت ئێسـتا کـە زۆربـەی زۆری ئـەو شوقانەی دروست کردووە و ئەو خەڵکەی کە چووەتە ناو شوقەکە وەکو کرێچیەکە تـاکو ئێسـتا کـە بـەناوی خزمەتگوزاری و ناوی شـتی تـر، وهەنـدێك مەبلـەغی پـارە ئـەو کۆمپانیانـە لەخەڵکەکە وەردەگرێـت ئـەوە خاڵێك، خاڵێکی تـر ئـەوەی کـە تێبـینی دەکرێـت ئێسـتا شـارەکان زۆر زۆر قەڵـەباڵغ بوونـە ونەتیجـەی ئـەو قەڵەباڵغ بوونەی شارەکانیش تەئسیر دەکاتە سەر ژینگەیش لەکوردستاندا، بۆیە حەقە بایەخدانەوەی زیاتر بەگوندەکانیش بدرێت، مەسەلەی گوندەکان ئەگەر بێت و خزمەت گوزارییان بۆ بچێت و شوێنی نیشتەجێ بـوونی پێویسـتیان هـەبێت، خەڵکەکـە ڕۆو لـە گوندەکـەی خـۆی دەکاتـەوە و لەهـەمان کاتـدا دەبێتـە هاوکارێکیش بۆ بووژاندنەوەی ژێرخانی ئابووری کوردستانیش، لەبەر ئەوەی ئەو خەڵکەی کە دەگەڕێتـەوە گوندەکان پڕۆژەی کشتوکاڵی پڕۆژەی تر ئەنجام ئەدات لەگوندەکەی خۆیدا، بۆیە بەراستی دەبێت ئێمە ئەو لایانـەیش ڕەچـاو بکـەین کـە شـوێنی نیشـتەجێ بـوون بـۆ ئەوانـە دابـین دەکـەین هـەم خزمـەتی هـاووڵاتی دەکـەین لەهـەمان کاتـدا ئـەو هاووڵاتییـەیش فێربکـەین وەکـو جـاران کەسـێکی بەرهـەم هێنـەر بێـت نـەك کەسێکی بەرکار بێت، من لەگەڵ ئەو ڕەئیەی سۆزان خانیشـم کـە مەسـەلەی کـەم دەرامـەت بەراسـتی لێـرە نەمێنێت و هەر هەمووی بۆ هاووڵاتیانی کوردستان بێت، ئێمە فەرق بەوە نەکەین کە ئەمە کەم دەرامەتەو ئەمـە کـەم دەرامـەت نیـە لێـرەدا، ئـەوەی کەشـوێنی نیشـتەجێ بـوونی نیـە، ئـەوە بکرێتـە ئەسـاس و زۆر نموونەیشمان هەیە لەدنیادا کە تاکو ئێستا شـوێنی نیشـتەجێ بـوون بـۆ هاووڵاتیـانی خۆیـان دابـین دەکـەن، ئەوە لەئیمارات، ئەوە لەلیبیا هەموویان تێدا سەرکەوتوو بوونە لـەو شـێوازەی کـە حکومـەت خـۆی دەیکـات بەراستەوخۆ، حکومەت دەیکات و بەقەرزی درێژخایەن دەیداتـە هاووڵاتیـانی وڵاتەکـەی خـۆی، خـاڵێکی تـر ئـەوەی کـە پێویسـتە ئێمـە زیـاتر تەئکیـد بکەینـە سـەری بەراسـتی مەسـەلەی خۆجیاکردنـەوەمان لـە کۆمەڵگاکانی تر، ئەوەیش ئەمێنێت هاووڵاتیانی کوردستان بەشێوەیەك بێت زۆر زۆر باشتر دەبێت نەك کـە لەگەڵ کۆمەڵگەی کوردستان بگونجێت، ڕاستە یەعنی لەکوردستان تاکو ئێستا کە سیسـتمی نیشـتەجێ بـوون ئاسۆیی ستوونی نیە، بەڵام ئێمە دەبێت هەوڵ بدەین کە سوود لە سیستمی نیشتەجێ بوونی وڵاتانی تریش وەربگـرین، زۆر زۆر ئاسـاییە کـە ستوونیشـمان هـەبێت و بـا ئـەوەیش هـەبێت، لەگونـدەکان بـوار هەیـە کـە ئاسوویی هەبێت، بەڵام لەشارەکان و قەزاکان هەوڵبدرێت ستوونی بێت شـوێنی نیشـتەجێ بـوون بـۆ ئـەوەی سوود لە زەوی وەربگیرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ڤیان خان فەرموو.

بەڕێز ڤیان احمد خضر پاشا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

منیش لەگەڵ یاساکەم، ئەوە خاڵی یەکەم، دووهەم: لەمادەی یەکەم کە دەڵێت دابین کردنی کەرتی تایبەت ئەوەی لەیاساکەی لیژنەی یاسایی هاتووە، کەرتی تایبەت، ئەگەر بێت لەقانونی ئیستسمار کەرتی تابەت حەقی خۆی درایەتی کە لەوەتی ئەو قانونە دەرچووە ئیستیفادەیەکی زۆریان کردووە، کەرتی تایبەت لەوەرگرتنی عەرزو و ئاسانکاری زۆریش، بەڵام دروست کردنی مۆڵ و موتێل وهۆتیل، شتێکی باشە لە بۆ جوانکردنی شارەکە و دابین کردنی پێداویستی خەڵکەکە، بەڵام ئەوە هیچ کێشەی نیشتەجێ بوونیان حەل نەکردووە، ئەگەر بێت ئەوان بەشداریش بکەن، بەڵام بە مەرجێك لەگەڵ دروستکردنی مۆڵەکە یان موتێلەکە کە بۆ تایبەتی خۆیان بەکاری دەهێنن، یەکەیەکی نیشتەجێ بوونی گیچکەیشیان بخرێتە پاڵ، وەکو دروست کردنی 100 خانوو یان شوقە، ئەوەش باشە دەنا کەرتی تایبەتی لەگەڵدا نەبیت بەرەیی من باشترە، بەڵام ئەگەر بەو شەرتە بێت جێی خۆیەتی، ئەوە یەك، دوویش: لەخاڵی یەکەم بەڕەچاوکردنی هۆیەکانی خانوو پێداویستییە تایبەتییەکان، یەعنی کەم ئەندامەکان هەریەکەیەکی شوقە کە دروست دەکرێت ئەبێت رەچاوی مەرجەکانی خاوەن پێداویستەکانی تایبەتی بکات، خاڵی سێهەمیشم، لەمادی یەکەم کە دەڵێت دابین کردنی کونج هاووڵاتی، وشەی کونج وشەیەکی کەمە نامۆو نارێکە با هەر بڵێن، بەدابین کردنی شوێنی نشتەجێ بوون بۆ هاوڵاتیان، چونکە کونج دووبارە وەکو مەسەلەکەی کەم دەرامەت شتێکی زۆر ناخۆشە وەکو کوڵیت بەمەعنای کۆڵێت و کونج بەکار دێت کەمێك ناشایستەیە بۆ ئادەمیزاد، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك عمر فەرموو.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من تەئییدی مەشروعەکە دەکەم بەئەصڵ کە وەزارەتی ئەعمار تەحەمولی ئەو ئیشە بکات، یەکەی نیشتەجێبوون دروست بکات، بەڵام لەگەڵ ماددەکەدا من پێم وایە، ئەوەی کە لیژنەی یاسایی ئیمزای کردووە، یەکەی نیشتەجێبوونی بۆ زیاد بکرێت، ئەو ماددەیە زۆر کافی ئەبێت، هەرچەندە لیژنەی یاسایی باس لە (عن طریق قطاع خاص) ئەکات، من پێم وایە تەفسیری لیژنەی یاسایی بۆ (عن طریق قطاع خاص)، ئەگەر تەملیك بێت، بەتەئکید برادەران باسیان لێوە کرد، ببێتە عائیدی قطاع خاص، باسی لێوە کراوە، کە بچێتە سەر عایدی قانونی ئیستسمار، لێرەشدا قطاعي خاص ناوەستێت بە 25 ساڵ بە ربحێکی لە 2٪ ئەگەر تەنفیزی موباشیر بێت، بە بۆچوونی لیژنەی یاسایی کە لەرێگەی قوتاعی خاصەوە، وەزارەتی ئیعمار بیداتەوە بە موقاوەلە، بە قوتاعی خاص، بۆی جێبەجێ بکات، پێم وایە ڕەنگ بێت ئیشەکە تۆزێك تەئخیر بێت، وەزارەتی ئیعمار خۆی پێی هەڵسێت باشترە، چونکە هەندێ جار کەرتە تایبەتییەکانمان دیون

لـەكارەكانيانا سســتن، ئـيش وكارەكانيــان بــەجێ ئــەهێڵن بــەناوی ئــيفلاس كــردن، بــەناوی ڕۆيشــتن واز لەئيشەكانيان دەهێنن بۆيە ئەو مەشروعانە دوا دەكەوێت، بەنيسبەت (مواطنين)يش من پـێم وايـە وشـەی مـواطن لەمەشـروعەكە زۆر بـاش هـاتووە، كـە وتـت مـواطن مـەعنای وايـە هـەموو دانيشـتوانی كوردسـتان دەگرێتەوە، جا لەدێ بێت يان لە شار بێت لەهەر شوێن بێت، لابردنی ئەوەی كە سۆزان خـان باسـی لەسـەر كــرد واقيعــی مجتمــع كــوردی، بەتەئكيــد ئێمــە خــۆ لەســەر مەريخــەوە نــەهاتووين، هــەر وەكــو ئــەو موجتەمەعانەی دەورو پشتمانين لـەتوركياو ئێـران و سـورياو عێـراق و هـەموو شـوێنەكانی تـريش هەيـەو باس لەوەی الدخل المحدود كە هەندی برادەر باسی لەسەر كرد هيچ قياسێك نيە تۆ پێی بزانيت كێ دەخلی مەحدودە بەو دەرەجەيە، ئەوەيش هەر لابدرێت وبەفەقەرەی يەك خـۆی بـەكاملی چۆن نووسـراوە هـەروا بێت، دوری سەكەنيش لەگەڵيدا باس بكرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

د. هالە فەرموو.

بەڕێز د. هالە سهيل وادی:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

لـەراپۆرتی وەزارەتـی ئيعمـار، وەزارەت پشـتگيری ياسـاكە دەكـات جـێ بەجێكردنەكـەيش لەئەسـتۆی خـۆی دەگرێت و باسی كەرتی تايبەت ناكات، لەبەر ئەوە پێويست ناكات ئێمە لێرە كەرتی تايبەتی بۆ زياد بكـەين مادام ئەو توانايەی هەبێت وەزارەت و بتوانێت جێ بەجێ بكـات مـەفروزە ئێمـەيش پشـتگيری بكـەين، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

كاك ديلمان فەرموو.

بەڕێز محمد احمد صالح (ديلمان ئاميێدی):

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

من پێشنيار دەكەم ئەوەی كە هاتووە باش اقليم كوردستان، (التفيذ المباشر عن طريق القطاع الخـاص) (هـ) لابچێت و ئيتر ئەو تەفسيلاتی كەرتی تايبەت لابدرێت و وەزارەت خۆی وەريبگرێت، (لغرض تامين السـكن) من پێشنيار دەكەم ببێتـە (سـكن عصـری) بێتـە لەگـەڵی، چـونكە لەسـەر ئيشـێكی عموميـە، تەئييـدی ئـەو بەڕێزانە دەكەم كە پێشی من قسەيان كردووە، ان تلائم مع واقع كوردستان والعـادات والتقاليـد ئـەويش بـە تەسەوری مـن لابچێت باشـترە، ئـەوەی قيتـاعی خاسـی مەدعومـە لـە موازەنـەی ئيتيحـادی، موازەنەيـەكيان تەخسـيس كـردووە بـۆ دەعمـی ئيسـكان و ئيعمـار، لەبـەر ئـەوە مەشـروعێكی وا نيـە، قيتـاع هەرچـەندە تەنفيزيە، بۆيە پێشنيار دەكەم ئەوە نەمێنێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

كاك د. نوری فەرموو.

بەڕێز د. نوری جمیل تاڵەبانی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەو وێرانکاریەی کەوا تووشی کوردستان بووە لە دێهاتەکانەوە دەستی پێکردووە جا گەیشتووەتە شارۆچکەکان، ئەرکی ئەو وەزارەتەیە کەوا جێگای نیشتەجێ بوون بۆ خەڵکی دێهاتەکان دابین بکات ئەوجا شارۆچکەکان، من لەو باوەڕە دام کەوا پێویستە ئەو ناوچانەی کەوا بەر شاڵاوی ئەنفال کەوتوون پێشەکی بەو ناوچانە بدرێت ، خانووی چاکیان بۆ دروست بکرێت، لە هەمان کاتیش دا بە هەموو شێوەیەك باری خزمەتگوزاری بگەیەندرێتە ئەو ناوچانە بۆ ئەوەی کەوا بتوانن ژیانیان لەوێ بەسەر ببەن، لە شارەکان دا ئەوە ئەرکی حکومەتە، بەڵام با ئێمە تۆزێ بە واقیعانە تەماشای ئەرکی حکومەتیش بکەین، چونکە ناتوانێت بەو هەموو ئەرکە هەڵبستێت لەم وەزعەی ئێستا دا، با سەرەتا لە شارەکان و دێهاتەکانەوە دەست پێ بکەین، لە شارەکانیش دا هەرکاتێك بۆی گوزەرا دەتوانێت بەو ئەرکە هەڵبستێت، لە هەمان کاتیش دا بەهاوکاری حکومەت و بە هاوکاری بانکی عەقاری، کۆمەڵەی هەرەوەزی دەتوانرێت دروست بکرێتن بۆ ئەوەی کەوا هاوکاری ئەو کەسانە بکات کەوا تاکو ئێستا خانوویان نیە، من لە بیرمە لە وەزارەتەکانی عیراق دا پێشتر کۆمەڵەی هەرەوەزی دروست دەکرا و حکومەت هاوکاری و پشتگیری دەکردن، لە ڕێگای بانکی عەقاریەوە پارچە ئەرزیان بۆ تەرخان دەکرا، ئەوانیش دەیانتوانی هێواش هێواش دروستی بکەن، ئەوەش بۆ هەموو ئەو کەسانەیە کە لە چوارچێوەی ئەو وەزارەتانە یان ئەو سەندیکایانە کاریان دەکرد، سەندیکای پارێزەران، سەندیکای پزیشکان و کرێکاران و ئەوانی تر هەموویان لەو ڕێگایەوە دەیانتوانی کەوا خاوەنەکانیان ئەوانەی کە بەشدار دەبوون لەو کۆمەڵە هەرەوەزیە لە ماوەیەکی کورت داببن خاوەنی جێگای نیشتەجێ بوون، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك د. فؤاد فەرموو.

بەڕێز د.فؤاد احمد محمد بابان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لە ڕاستی دا لەگەڵ پشتگیری کردنم بۆ ئەو یاسایە، باس لە کێشەی نیشتەجێ بوون دەکات، بەڵام من پێم وایە ئەمە تەنها سوچێکی ئەم کێشەیە چارەسەر دەکات، کێشەی نیشتەجێ بوون زۆر لەوە فراوانترە کە بە یاسایەکی وا کە تەنها برەوی داوە بە دروست کردنی تەلاری نیشتەجێ بوون، لە ڕاستی دا کێشەی نیشتەجێ بوون لە کوردستان دا چەندین شێوەی وەرگرتووە و لە لادێکان کێشەکە زۆر جیاوازە وەك ئەوەی لە شارە گەورەکان دا هەیە، چڕی دانیشتوان لە کوردستان دا زۆر زۆر نزمە لەبەر ئەوە، برەو دان بە دروست کردنی تەلار لە ڕاستی دا ناگونجێت لەگەڵ واقعی کوردستان، مومکینە دابین کردنی خەدەماتیش شتێکی ئاسان نەبێت، پێم وایە پێویستە لە کوردستان دا لە شارە گەورەکان دا دەتوانین برەو بدەین کە تەلار دروست بکرێت، بەڵام لە شارە بچووکەکان و لە لادێکان دا دەبێت چارەسەری کێشەی نیشتەجێ بوون

به یاسایەکی فراوانتر بکرێت، پرۆژە هەبووە لە سلێمانی لە ساڵی 2002 دا وەزارەتی ئاوەدانکردنەوە بۆ ئەوەی دێهاتە بچووکەکان کۆمەڵگای گەورەیان لێ دروست بکرێت و بتوانرێت کۆمەڵگا یان موجەمەعاتی سەکەنیان لێ دروست بکرێت بە شێوەیەکی مۆدێرن تا بتوانرێت خزمەتگوزاریەکان بە شێوەیەکی باش پێشکەش بکرێت، لەبەر ئەوە من پشتگیری لە پێشنیارەکەی لیژنەی یاسایی دەکەم بۆ ئەوەی کەوا وەزارەت هەستێت بەو کارەو بە موباشری و لە ڕێگەی بەڵێندەرانیشەوە، چونکە ئەمە هۆکارێکە کەوایان کردووە، چونکە ئەوە شتێکی سەیر نیە، بەڵام دیزاینەکان و چاودێری کردنەکان دەبێت لە ڕێی وەزارەتی ئاوەدانکردنەوەوە بێت، هاووڵاتیانیش تەسنیف نەکرێن و جیا نەکرێنەوە بە کەم دەرامەت و زۆر دەرامەت، واتە ئەوەی کەوا کێشەی نیشتەجێ بوونی هەیە ئەوە ڕەچاوبکرێت، کێشەیەکی تریش هەیە لە نیشتەجێ بووندا، وەزارەتی شارەوانی لەم چەند ساڵەی دواییدا بە هەزاران پارچە زەوی دا بە هاووڵاتی و ئێستا بە چۆڵی ماوەتەوە، لەبەرئەوە پێویستە یاسایەکی گشتگیر تر دەربکرێت بۆ ئەوەی چارەسەری هەموو ئەو کێشانە بکات، پاشان چەندین هاووڵاتی هەیە دەتوانن ئەو خانووانەی کە هەیانە فراوانتری بکەن، دەتوانرێت ئەوانەش سولفەیان پێ بدرێت و یارمەتیشیان بدرێت، کە ئەو یاسایانە ناتوانێت چارەسەری ئەم هەموو کێشانە بکات، لەبەر ئەوە ئەمە چارەسەر کردنی کێشەی نیشتەجێ بوونە لە سوچێکەوە، ئەگینا هەموو کێشەکانی نیشتەجێ بوون لە کوردستان دا چارەسەر ناکرێت، پێم وایە ناچار دەبین پاش ماوەیەکی تر بێین ئەم کێشەیە زۆر بە فراوانتر لێکۆڵینەوەی لەسەر بکەین، ئێستا وەکو بیستوومە لە ئەنجومەنی وەزیرانەوە لیژنەیەك دروست کراوە، سندوقی نیشتەجێ بوونیش هەڵوەستەی لەسەر بکرێت، لەبەر ئەوەی ئەم کێشەیە زۆر فراوانە، حکومەت ئێستا کە چەند پرۆژەیەکی هەیە و ئەمەش یەکێکیانە پرۆژەی سندوقی نیشتەجێ بوون، پرۆژەی سولفەی عەقار هەیە، پرۆژەی وەبەرهێنانیش هەیە، بەڵام بەداخەوە هیچ چارەسەری کێشەی نیشتەجێ بوونی نەکرد، وەك ئەوەی رقی هاووڵاتیانی زیاتر کرد، من لەبارەی ئەو قسەی کە دەگوترێت داب و نەریت نابێت لە کوردستان ڕەچاو بکرێت، رەخنەم لەسەر ئەو قسەیە هەیە، بەڕاستی داب و نەریت لە هەموو وڵاتێك دا، لە هەموو زەمەن و کاتێك دا دەبێت ڕەچاو بکرێت، هەتا لە وڵاتێکی پێشکەوتووی وەکو بەریتانیا ئێستا پێداچوونەوە هەیە بۆ ئەو تەلارانەی کە هەیانە و کە ناگونجێت لەگەڵ باری گوزەرانی خێزانەکانی ئەمڕۆ دا، یەعنی ئەوە مانای ئەوە نیە ئەوان دواکەوتوون یان داب و نەریتیان گۆڕاوە، بەڵام پێوستی خەڵك دەبێت ڕەچاوبکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك د. کمال فەرموو.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (کمال کەرکووکی):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

پێویستە هەموو هاووڵاتیەك کە لەم وڵاتە و لەو هەرێمە بژیت، شوێنی حەوانەوەی هەبێت، زۆر گرنگە، لە وڵاتە پێشکەوتووەکانیش ڕەچاوی ئەوە کراوە، بە تەئکید ناتوانرێت بۆ هەموو کەسێك خانوو دابین

بكرێت، عائیله هەیە پێویستی بە شوقەیە، هاوکاری دەكرێت، عائیله هەیە منداڵەكانی گەورە بوونەو جودادەبنەوە، بە پێی نەفەرەكان شوێنیان بۆ دابین دەكرێت، ئینجا هەیە خانووی بۆ دروست دەكرێت و هاوکاری دەكەی بۆ ئەوەی دروستی بكاتن هەشە بە ئیجار كرێیەكەی بۆ دەدەی، بۆیە من بە پێویستی دەزانم ماددەكە بەم شێوەیە بێت (پێویستە حكومەتی هەرێمی كوردستان بە ڕێگای وەزارەتی ئاوەدانكردنەوەو وەزارەتە پەیوەندارەكان) نەك وەزارەتێك بە تەنها، چونكە وەزارەت بە تەنها پێی ناكرێت، لەوانەشە هەندێك وەزارەت هەیە لە بواری تر هاوکاری دەكات، وەزارەتی ئاوەدانكردنەوە بە پلان شوقە یان خانوویان بۆ دروست دەكات، كێشەی نیشتەجێ بوون لە هەرێمی كوردستان چارەسەر بكات، پێویستە ئەو كارەی بۆ بكەین بۆئەوە ئەو كێشەیە چارەسەر بكرێت، ئەویش بە دروست كردنی شوێنی نیشتەجێ بوون لە شارو شارۆچكەو گوندەكان، بە پێی پلانێكی گونجاو لە سوودی دانیشتوانی هەرێمی كوردستان بێت، ئینجا هەندێك لەو خانووانەی كە دروست دەكرێت هی حكومەتە، بەڵام خەڵكێك توانای نیە بژێت، كە گەورە دەبێت و ماڵ دروست دەكات لە ماڵی باوكی جوادا دەبێتەوە و عومری دەبێتە 18 ساڵ یان لە ماڵەوە توڕە دەبێت و ڕادەكات، حكومەت لەو شوێنانە دەیانداتێ، بۆیە ئەمە ئەركی حكومەتە ئەو وەزارەتە پەیوەندارانە كە دەیانگرێتەوە تێیدا بەشداربن و وەزارەتی ئاوەدانكردنەوەش ئەو واجبە دەگرێتە خۆ كە ئەو شوێنانەی خانووی بۆ دروست دەكرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

كاك محمد فەرمووو.

بەڕێز محمد رفعت عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

من ناوی خۆم تۆمار كردبوو، هیوادارم پێم بڵێن بۆچی ناوی منتان نەخوێندەوە؟ من لەگەڵ ئەوەدام كەرتی تایبەت لەم مەسەلەیە جێگای نابێتەوە، ئەوان لە یاسای ئیستسمار دا دەتوانن كاری خۆیان بكەن، خاڵێكی تریش واقعی موجتەمەعی كوردی بەڕاستی لەو هینە ڕەچاو ناكرێت، چونكە لە هەندێك شار دا زەوی نیە، لەبەر ئەوە تۆ ناچار بینای عەمودی بكەی، لەو بینا عەمودیانە مەسعەد هەیە، مەفروزە ژن و پیاو بەیەكەوە بچنە ناو مەسعەدەكەوە، بۆیە ئەوە لێرە هینی ناكرێت، دەتوانرێت لە لادێكاندا لەو شوێنانەی كە زوی زۆرە، لەبەر ئەوە رەئیم وایە ئەوە لابرردرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

من ناوەكەم خوێندیەوە، بەڵام لە تەسەلسولەكەدا كاك ئەرسەلان درەنگ تر دەستی بڵند كرد، بە هەرحاڵ من مولاحەزاتم نووسیوە لای خۆم لەسەر ئەوانەی كە قسەیان كردووە، ئەوەی كە مولاحەزەی دەكەم رەئیەكان بەشێكی تیكرار بوون، زۆر سوپاسی كاك پیر خدر و كاك تەلعەت دەكەم كە گوتیان قسەی ئێمە كرا، چونكە زۆر گوتوومە با قسەكان تیكرار نەبێتەوە، ئەوە سەعاتێك و چارەگێكە هێشتا لە ماددەی یەكەمین، پێش ئەوەی داوا لە جەنابی وەزیر بكەم رەئی خۆی بڵێت، ئەغلەبی رەئیەكان بریتین لە سێ

شت: یەکەمیان دەڵێت: تەنفیزی موباشر بە ڕێگای کەرتی تایبەت، جارێ تەبعەن تێگەیشتنەکی هەڵە هەیە لەوە، کە ناوی کەرتی تایبەت هاتووە لێرە، موتەئەکیدم پێیان وایە ئەو عیمارانەی کە دروست دەکرێت موڵکی کەرتی تایبەتەو دەیفرۆشێت، نا ئەو تەنها جێبەجێی دەکات، یەعنی دوو نەوعە جێبەجێ کردنە یان تەنفیزی موباشرە یان کەرتی تایبەتە، کەرتی تایبەت دەبێت بە ئیعلام بیکەی و دەعوەتی بکەی و بێت، بۆ ئەوەی ڕۆتینەکە، ئەگەر دەسەڵات بدەیتە وەزارەتی ئاوەدانکردنەوە بۆی هەیە ئەگەر بە پێویستی زانی بە موباشری جێبەجێی بکات، تەکلیفەکەی کەمتر بوو و رۆتینی کەمتر بوو با جێبەجێی بکات، ئەگەر نەیتوانی و ئەو ئالیەتەی نەبوو ئەو ڕێگایەشی بۆ بڕەخسێت دەعوەتی چەند کۆمپانیا بکات بۆ جێبەجێ کردنەکەی نابێتە موڵکی تایبەت، لەگەڵ ئەوەشدا بۆ ئەوەی ئەو ئەشکالیەتەمان نەمێنێت، هەردوو لا ڕازی بن کە دەڵێت بە تەنها وەزارەتی ئاوەدانکردنەوە، ئەوە زیادە با بمێنێت بۆ وەزارەتی ئاوەدانکردنەوەش هەر خۆیەتی، هەر تەنیا بڵێت تەنفیزی موباشر و قیتاعی خاس لابردرێت، (لغرض تامین سکن لمواطنی المدن) ئەوانە لە بۆ مواتنی ئیقلیم بێت، باسی دەخلی مەحدود کرا، بۆ لەو کەلیمەیە ترس هەبێت؟ خەڵکی بێ دەرامەتمان نیە؟ خەڵکی هەژارمان نیە؟ یەعنی تۆ کە لە قانون دا نەنووسرا مانای ئەوە دەگەیەنێت؟ بە عەکسەوە ئێمە دەمانەوێت خزمەتی خەڵکی هەژار بکەین، دەمانەوێت خزمەتی کەم دەرامەتەکان بکەین، ناشمانەوێت ئەوەی لە قانونێك دا هەیە سبەی بە واستە و واستەکارە نەدرێتە ئەو خەڵکانەی کە موحتاجینە، تۆ داخل نەکەی مانای وایە دەرگا دەکەیەوە بەرەو ڕووی هەموو هاووڵاتیان کە بدرێتە هەموو هاووڵاتیان، مانای ئەوەیە داخل بێت و دەرگا بەرەو رووی خەڵکی هەژار بکرێتەوە و هاوکاریان بکرێت، خاڵێکی تر مولاحەزە لەسەر (بما یتلائم مع واقع المجتمع کوردستانی)، ئەوە بڵێی و نەڵێی واقعە و ئینشایەکە هاتووە لە ڕاستی دا، بە تەئکید دەبێت تەملیك بکرێت، من ئەوانە بۆ هاوکارییانە بۆ ئەوەی هین نەبێت لە لیژنەکان، ئەوانە خولاسەی رەئی برادەرانە کە پێم وایە ئەو موحەزاتانەی کە دام چارەسەری زۆربەی شتەکان دەکات، من پێم وایە پێشنیارەکەی کاك کمال هەرچەندە لە ناحیەی لوغەوی ڕاستە، بەڵام مەسئولیەتەکە دووردەخاتەوە، تۆ ئەگەر بڵێی وەزارەتی ئاوەدانکردنەوە مەسئولە، جیهەتیکت بۆ کرد، بڵێ حکومەت دەبێت کۆببێتەوە کێ مەسئولە ؟ کام وەزارەت مەسئولە؟ ئێمە قانونمان دەرهێناوە بۆ وەزارەتی ئاوەدانکردنەوە، ئەو وەزارەتە مەسئولە لە دروستکردنی شوقەو ئاوەدانکردنەوەی لادێکانیش، مولاحەزەکەی من بەشێکی قسەکانی کاك کمال دەگرێتەوە (دخل محدود) مکە بمێنێت، هەندێك گوتیان ناوی هەژاری نەیەت، ئەویش پێی وایە دەبێت بۆ هەموو خەڵك بێت، من بەعەکسەوەی دەبینم رەئی لیژنەی قانونی و رەئی حکومەتیش، هەموو لیژنەکانیش ئەوەیان تەئید کرد، تەئکید لەسەر ئەوە بکرێتەوە کە دروست کردنی شوقە یان خانوو بۆ خەڵکی کەم دەرامەتە، بۆ خەڵکی دەوڵەمەند نیە، ئەو خەڵکانەش نیە کە قودرەتیان هەیە نیوەی خانووەکە دروست بکەن، نیوەی بە سولفەی عەقار دروست بکەن، بۆ ئەوەش نیە بۆ ئەو کەسەیە کە هیچی نیە، گەنجێکە تازە تەخەروجی کردووە دەیەوێت ژن بێنێت، پێویستی بە دەعم هەیە، پێویستی بە شوقەیەك هەیە بۆ ئەوەی هاوسەریەکەی خۆی تەواو بکات،

شار و قەسەباتەکە لاببردرێت، ئیقلیم، لادێکانیش دەگرێتەوە، ئەگەر جەنابی وەزیر تەعلیقت هەیە لەسەر ئەو گفتوگۆیانەو قسەکانی من، من خۆلاسەی قسەکانم تەوحید کرد، من ئەوەی دەیڵێم ڕەئی خۆم نیە، خولاسەی ڕەئی ئێوەیە، بۆ ئەوەی موناقەشەکان بەردەوام نەبێت، ئیستیفادەش لەوەخت بکەین، فەرموو کاک سەرکیس.

بەڕێز سرکیس ئاغا جان/وەزیری دارایی و ئابووری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕاستی من بەگشتی هەر ڕەنگە گلەییەك لە خۆمان وەکو حکومەت هەمبێت، چونکە لەوێ دیارە زۆر لیژنەو پرۆژەی تر هەیە، دەبوایە، پێشتر هەموویان لەگەڵ یەك، ڕێکخرابان وئینجا لەگەڵ ئەو پرۆژەیەی بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان دەمج کرابایەو، بەشێوەی پرۆژەیەکی موەحەد پێشکەشکرایە، ئێستا لەحکومەت لیژنەیەك دروستکراوە، سەد ملیۆن دۆلار تەخصیص کراوە، بۆ وەحداتی سەکەنی، ئەوەی لیژنە وەکو پێشنیاری خۆی بەرزی کردووەتەوە بۆ سەرۆکایەتی ئەنجومەن، لەسەر ئەو ئەساسەیە کەهەر خانوویەك، کەلەسەر 120 مەتر دروست بکرێت، هەر شوقەیەك لەسەر 100 مەتر، تا سەقفی کولفەی سەد هەزار دۆلار، کە 30٪ی حکومەت دەیدات، بەسێ وەجبە، موقابیلی ئەوەی تا 5٪ی و لە 2٪ فەوائید، 10 ساڵ 3٪ بۆ 15 ساڵ 4٪ فائیدە دەدرێت، دەبوایە لەگەڵ ئەو مەشروعە تۆزێك ڕێکبخرایە، بۆ ئەوەی بەشێوەی مەشروعێکی گونجاو، یەعنی هەردوو تەنسیق بکرایەو دەربچووبایە، ئێستا ئەو پرۆژەیە دەردەچێت، پێش پرۆژەیەکی تر وەکو سولفەی عەقارو زۆریش گونجاو بوو لەگەڵ ئیستسمار، بەس بەشێوەی گشتی من لەگەڵ ئەو مولاحەزاتانەم کە بەڕێزتان پێشکەشتان کرد، لەسەر وەڵامی ئەندامانی پەرلەمان، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس، ئەو قسانەی جەنابی وەزیر، پشتگیری لەو پرۆژەیە ئەکات، یەعنی ئەو بەرنامەی کە حکومەت دایناوە، تەخصیصی سەد ملیۆن دۆلاری کردووە، مانای وایە، لەجێگای خۆیەتی ئەو قانونە دەربچێت، ئەو قانونەی کەدەرئەچێت ئێستا سەد ملیۆن دۆلارە لەوانەیە بۆ ئەم ساڵ بێت بەس بەردەوام ئەبێت، ئەوەش خەبەرێکی خۆشە، وامان لێ ئەکات، ئێمە پەلە بکەین لە دەرچوونی ئەو قانونە، کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

خۆی ئەو پرۆژەیە یەکێکە لەو کەناڵانەی کەچارەسەری کێشەی نیشتەجێبوون ئەکات، شان بەشانی کەناڵەکانی تر، بەڵام ئەوەی جەنابت ئیشارەتت پێدا، بەنیسبەت تەنفیزی موباشیرو کەرتی تایبەت، بەڕاستی لەگەڵ ڕەئیەکەی جەنابتین، بۆ مەشاریعیش عادەتەن، لە هەموو وەزارەتەکان بەو شێوەیە دەکرێت، یان بەتەنفیزی موباشر یان لەڕێگای کەرتی تایبەت، واتە کۆمپانیاو مقاوەلات، کۆمپانیاو مقاوەلاتیش دوو ڕێگا هەیە، یان دەعوای موباشرە یان غیر موباشرە، ئەوە موتەبەعە لەهەموو وەزارەتەکان،

بەڵام ناکرێ ئێمە ئێستا تەنها بە تەنفیزی موباشر بیخەینە ئەستۆی وەزارەتەکە، چونکە تەنفیز موباشر بەگوێرەی مەعلوماتی ئێمە سەقفێکی موحەدەدی هەیە، بەنیسبەت هەر وەزارەتێك، ناتوانێت ئەگەر هاتوو، مەبلەغی مقاوەلەکە لەو سەقفە زیاتر بوو، بە تەنفیز موباشر جێبەجێی بکات، بەنیسبەت ئەو وەحداتانەی کە لەگەڵ واقعی کۆمەڵگای کوردەواری بگونجێت، ئەوە ڕەئی حکومەت بووە، ئێمەش پشتگیریمان لێی کردووە، ڕەنگە مەبەستیش لەمەسەلەی کولفەو ئەو مەسەلانە بووە، چونکە هەروەکو برای بەڕێزم کاك ئارێز ئیشارەتی پێدا، ئەو تەبەقەیە ناتوانن بچن لەو شوێنانە کە کاك ئارێز ئیشارەتی پێدا وەحداتی سەکەنی بکڕن، چ لەڕێگەی ئیستسمار چ لە ڕێگەی غیر ئیستسمار، رەنگە مەبەستیش لەو هەر ئەوە بێت، کە لەگەڵ واقیعی کوردستان بێت، نرخەکەی تۆزێك گونجاو تر بێت، نەك مەبەستی تری لەدواوە بێت، من هەر ئەوەندە مولاحەزەم هەیە، بەنیسبەت شارو شارۆچکەکەشەوە من مانع نیم، ئەگەر ئەو نەصەی جەنابت مواتنی کوردستان هەموو لایەك بگرێتەوە، دوایی چۆن تەسەروفی تێدا دەکرێت، با بەتەعلیمات و ڕێنمایی دەربچێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس، کەواتە ئەو ماددەیە وای لێ دێت عەرەبیەکەی دەخوێنمەوە، المادە الاولى: تقوم وزارە الاعمار والاسکان ببناو شقق ودور سكنيه للمواكنين في اقليم كوردستان لغرچ تأمين السكن لمواكنى الاقليم من ژوى الدخل المحدود وتمليكها لهم. باشە ئاوا، باشە کوردیەکەی بخوێننەوە.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددەی یەکەم: وەزارەتی ئاوەدانکردنەوە و نیشتەجێ کردن، شوقەو خانووی نیشتەجێبوون دروست دەکات بۆ هاووڵاتیانی هەرێمی کوردستان بۆ دابینکردنی کونجی هاووڵاتیانی کەم دەرامەت و بەناویان دەکات.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

بیکەن بەشوێنی دانیشتن، ئێستا کێ لەگەڵ ئەو ماددەیەدایە بادەستی بڵند بکات؟ فەرموون کێی لەگەڵدانیە؟ بەکۆی دەنگ قبوڵکرا، بۆ ماددەی دووەم تکایە.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددەی دووەم: پارەی تێچوونی شوقەکان بەپێی هۆکارە جیاوازەکانی، کە تەلارێك لە تەلارێکی دیکە جیادەکاتەوە، دەستنیشان دەکرێ بەپێی ئەو نەخشەیەی کە بۆی دانراوەو لەسەر بنچینەی ئەم پارە تێچووانەی خوارەوە:

1- پارەی تێچووی بیناکە.

2- نرخی عەردەکە.

3- ئەو بەشە پارەیەی کە بەرامبەر، ڤیرتاوکردن وئاوەڕۆو گەیاندنی ئاوو کارەباو پارەی تێچوونی بەشەکانی دیکە، ئەگەر هەبوون وەك ساردکردنەوەو گەرم کردن وئەسانسێر .... هتد دەخەملێندرێ.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە لەگەڵ دەقی ماددەکەین، بەس بەشێوەیەکی تر صیاغەمان کردووە، کە ئێستا بۆ ئێوەی بەڕێزی ئەخوێنمەوە.

مادەی دووەم:

ا- بۆ جێبەجێکردنی ئەم یاسایە وەزارەتی شارەوانی زەوی پێویست بۆ نیشتەجێ بوون تەرخان دەکات بۆ وەزارەتی ئاوەدانکردنەوەو نیشتەجێکردن بێ بەرامبەر، بۆ ئەوەی شوقەو خانووی نیشتەجێبوونی لەسەر دروست بکات.

ب- نرخی بنیات نراوەکە بەگوێرەی ئەو پارەیەی بە کردەنی تێی چووە دیار دەکرێت لەگەڵ قازانجێك لە نێوان 2٪ و3٪ بەپێ ی ماوەی ڤیستەکان.

یەکەم: واتە ئەگەر لەماددەکە ورد ببینەوە، دەبینین خاڵێکمان زیاد کردووە، ئەویش ئەوەیە، تەخصیص کردنی زەوی لەلایەن وەزارەتی شارەوانیەوە، بۆ وەزارەتی ئاوەدانکردنەوە، بەشێوەیەکی مەجانی ئەبێت، بۆ ئەوەی وەزارەتی ئاوەدانکردنەوە، بتوانێت وەحداتی سەکەنی لەسەر ئەم زەوییە دروست بکات، دووەم: مەساریفی بینا لەسەر کولفەی حەقیقی ئەبێت، لەگەڵ قازانجێکی رەمزی لەنێوان 2٪ و3٪ زیاتر نەبێت، نەك کولفەی تەقدیری، سێیەم: نەفەقاتی تەبلیت و ئاوو کارەبا، لەلایەن حکومەتەوە جێبەجێ ئەکرێت، نەك بخرێتەوە سەر کولفەی شوقەکە، واتە یەکەم: نەفەقاتی قیمەتی زەویش لێرە ئیلغا کراوە، هەروەکو لە ماددە ئەصڵیەکەدا هاتووە، دوو: نەفەقاتی تەبلیت وئاوو کارەباش ئیلغا کراوە، بەو شێوەی کە خوێندمەوە، ئێمە پێشنیارمان کردووە، دوا ڕەئیش ڕەئی ئێوەو ئەندامانی بەڕێزی پەرلەمانە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس، ئەو ڕەئیەی لیژنەی یاسایی لەلایەن لیژنەکانی تریشەوە، بەتایبەتی ڕێژەکە 2 و 3 تەئید کراوە، بەو شێوەی کە خوێندیەوە لیژنەی یاسایی، ئیعادەی صیاغەی کرایەوە، ئەو مولاحەزەی کە کاك شێخ الله وتی، پرۆژەی حکومەت بزانین چیە؟ ئایا دەکرێت ماددە بە ماددە حکومەت ئەگەر تێبینیەکی دابێت لەسەر ئەوماددانە، من دڵنیام لەسەر ئەوەی کە بەهەند وەرگیراون لەلایەن لیژنەکانەوە، بەس ئەگەر ئیختلافێك هەیە، بیخوێننەوە کاك شێروان، ئەگەر لەلاتانە. کەواتە ئەو ماددەیە بە تەحدیدی هیچی لەسەر نیە، بەس ئەگەر ماددەی تر هەبوو، باشە، کێ دەیەوێت قسە بکات لەسەر ئەو موقتەرەحەی لیژنەی یاسایی، ناوی دەنووسم، ئێستا فەرموو کاك رەشاد لە لیژنەی شارەوانی.

بەڕێز رشاد احمد ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەوەی تێبینی دەکرێت، لێرە ئەو ڕوبحەی کەلێرە هاتووە، من بەزیادی ئەزانم، لەبەر ئەوەی کە مەسرەفی عەقاری قیست ئەدات، فەوائیدی موقەڕەڕ هەیە، بە قانون وەری دەگرێت، بەلاّم کەوەزارەت هەڵدەستێت بەدروست کردنی ئەو وەحدانە، وەزارەتی دارایی پارە تەرخان دەکات، وەکو صندوقێکی دەعمی ئیسکانە، هیچ موبەڕیڕێك نیە، ئەرباح وەربگرێت، ئەگەر خانوویەك 50 هەزار دۆلاری تێ بچێت، 10 هەزار لە خاوەنەکەی وەردەگیرێت، ئەو 40 هەزارەی کە دەمێنێتەوە، لە خیلالی 20 ساڵ 8400 دۆلار فەوائید دەدات بەبانك، وا بزانم ئەوە کافیە، فەتەت فەوائیدەکە لە ڕێگای بانك بێت، ئیزافە نەکرێتە سەر ئەمە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك زرار فەرموو.

بەڕێز زرار طاهر امین:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

وەللا من تەنها یەك تێبینیم هەیە، مەسەلەن کەدێینە سەر ماددەکان، ڕای هەموو سەرۆك لیژنەکان وەربگرن، مەسەلەن ئەوەی کاك شێروان باسی کرد، تەقریبەن ئەوەی ئێمەش هەر وایە، ئەگەر ڕاکانمان هەمووی یەك بوو، هەر لیژنەیەکیش لە 10 ئەندام کەمتر نیە، کەواتە بەڕاستی ئەوانەی کەناوی خۆیان دەنووسن، زۆر کەم دەبنەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

من ئاماژەم بەوە کرد، کە لیژنەی ئاوەدانکردنەوەو لیژنەی دارایی، پشتگیری لە ڕاکەی لیژنەی یاسای ئەکەن، بەتایبەتی لە 2و3 یەکە، بەلاّم کاك ڕەشاد تێبینیەکی هەبوو، کە دەڵێت ئەو ربحە پێویست ناکات ئیزافە بکرێت، کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەو فازانجەی کەوا ئێستا هاتووە، بەقەناعەتی من ئەمە نەفەقاتی ئیدارییە، کە وەزارەتی ئاوەدانکردنەوە هەڵدەستێت بەدروست کردنی ئەم شوقانە بەڕاستی، ئەوەی مەسرەف عەقاری، ئەوە قانونێکی ترە، خۆیان موعالەجاتیان هەیە، فەوائید لەوێ تەحدید کراوە، ئەو کەسەی کەوا سەرپەرشتی ئەکات، بۆ مەسرەف عەقاری، بۆ حسابی ئەو خانووە یان ئەو وەحدە سەکەنیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك دیلیمان فەرموو.

بەڕێز محمد احمد صالح(دیلمان ئامێدی):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

یەکەم: من لەسەر ئەو نسبەیە قسەم هەیە، تتراوح بین 2٪ ـ 3٪ بۆچی موحەدەد نەبێت، بۆ بیخەینە بەینی 2و 3، دوو: من لەگەڵ ئەوەدام کە لە 2٪ زیاتر نەبێت، چونکە ئەمە خۆی مەدعومە، خۆی لە موازەنەی تەکمیلی پارەی بۆ تەخصیص دەکرێت، سێ: ئەم مەشروعە بۆ ئەوانەیە، کە کەم دەرامەتن، موەزەفی بچووکن، یان خانەنشینن، چەند زەریبە کەمتر بێت، باشترە، من لەگەڵ ئەوەدام، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

وەڵڵا بۆ ئەوەی موناقەشەکان وەکو ماددەکانی تری لێ نەیەت، ئەو مەوزوعە یەکلایی بکرێتەوە، یەکەم: کاك فرسەتیش لەو لاوە ئاماژەی پێکرد، پێی باشە ومنیش پێم باشە، قیمەتی زەوی لێ دەربچێت، بەنەصیش تێیدا بێت، دووەمیش: لە 2٪ ـ 3٪ ئەو مولاحەزەی کە کاك دیلمان وتی، ئەگەر زوو یەکلای بکەینەوە بۆ ئەوەی موناقەشەکان دووبارە نەبێتەوە، کاك شێروان فەرمووو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەو 2٪ ـ 3٪ کەدانراوە لە ڕاستیدا، لەبەر مودەتی تەقسیتەکەیە، ئاستی پرۆژەکە 25 ساڵ هاتووە، حکومەت پرۆژەکەی ناردووە دەڵێت موعەدەلاتی خدمە عادەتەن بەنیسبەت موەزەفینەوە لە 15 ساڵەوە تا 20 ساڵە، بۆیە ئەو دوو لە سەدایەو سێ لەسەدایە بە گوێرەی مودەتی تەقسیتەکەیە، ئەگەر رەئیەکە ئیستقرار بکات لەسەر ئەو 20 ساڵەی کە داندراوە، ئەوا دەبێت قەراری لەسەر بدرێت سێ لە سەد دەبێت، بەڵام ئەگەر لەوی کەمتر بێت ئەوا دوو لە سەد دەبێت، ئەوەش بۆ ئێوەی بەرێز دەمێنێتەوە، بۆیە ئەو مرونەتەمان داوەتێ لە نێوان دوو لەسەد و سێ لەسەد.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

دەبێت تەحدیدی ئەوە بکرێت، کاك طلعت فەرمووو.

بەڕێز طلعت محمد صالح تۆفیق:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من لەگەڵ بۆچوونی لیژنەی شارەوانیم کە قازانجەکە 3/2 بێت، لە ئەسڵی مەشروعەکە، حکومەتیش داوای قازانج ناکات، زۆرسوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك عادل فەرمووو.

بەڕێز عادل محمد امین:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من لەسەر ئەسڵی ماددەکە دەمەوێت قسە بکەم، بەڕاستی ئەو هەموو تێچوونانەی کە لێرە هاتووە قیمەتی زەوی و جادەو ئاوو ئاوەڕۆ و کارەبا بخەینە سەر هەر یەکەیەکی نیشتەجێ بوون هیچ کەسێك ناتوانێت بیکڕێت، بۆیە من ئەو ماددەیەم ئاوا پێشنیار کردووە، وەکو کاك تەڵعەتیش گوتی، مەفروزە ئێمە لەسەر

ئەسڵی ماددەکە بدوێین، لەبەر ئەوە من بۆ دوو برگە پێشنیارم کردووە، برگەی (أ) بەو شێوەیە بێت (بەهای هەریەکەیەکی نیشتەجێ بوون لەسەر بنەمای تێچوونی بیناکە دابین دەکرێت، بیناکە چەند تەکلیف دەکات ئەوە دیاری بکرێت)، برگەی (ب) یش بەو شێوەیە بێت (دەبێت وەزارەتی شارەوانی زەوی و خزمەتگوزاریە بنەڕەتیەکان دابین بکات بێ بەرامبەر)، ئەو ماددەیە بەو شێوەیە لێ بکەن باشترە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك عبدالرحمن فەرموو.

بەڕێز عبدالرحمن احمد رضا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمەش پشتیوانی لە راپۆرتی لیژنەی ئاوەدانکردنەوەو لیژنەی یاسایی دەکەین، کە باسی بڕی تێچوونەکە دەکاتەوە، لە ماددەکە کە دوو دێری یەکەم هاتووە، باسی پارەی تێچوونەکە دەکات، ئەوە رێکبخرێت زۆر باشترە، خاڵی دووەمم زەوی کشتوکاڵە کە ئێستا دەتوانین بڵێین ڕەگەزی زەوی و زار تێك چووە، چونکە گرنگیەکی وا نیە بۆ باری کشتوکاڵ، هەروەها خانووبەرە لە زەوی و زار بڵاوبووەتەوە، ئەوە رێك بخرێت و لە راسپاردە بەهەر شێوازێك بێت بە تایبەت لە نزیك شارەکان بە شێوەیەکی ستوونی دروست بکرێت، پێم وایە ئەوە بۆ مێژوو دەمێنێتەوە، کە دەستکاری زەوی کشتوکاڵ کراوە لە خانووبەرە، ئێمە زەویمان هەیە بۆ خانووبەرە، بۆیە ئەوە لە شوێنێك جێگای بێتەوە زۆر باشە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك شوقی فەرموو.

بەڕێز شوقی حسین ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

من پشتگیری لە رایەکەی کاك عادل دەکەم، مەسەلەی زەویەکەو مەسەلەی پێ هەستانی وەزارەتی شارەوانی بۆ ئەو کارانە، چونکە ئێمە شتێکی تریشمان هەیە، مەسەلەی تەنمیەی موحافەزاتیشمان هەیە، دەکرێت سوود لەوەش وەربگیردرێت بۆئەو کارە، بەڵام کاك شێروان ئاماژەی بەوە کرد کە ئەو ڕێژەیەی داندراوە پەیوەندی بەوەوە هەیە نەفەقاتی ئیداری وەزارەتەکەیە، ئەوە میزانیەی بۆ ئیقرار کراوە بۆوەزارەتەکە، بۆچی حکومەت دەیەوێت قازانج بکات لەو پارەیەو بیخاتە سەر شانی هاووڵاتی، لە کاتێك ئێمە بۆ خەڵکی کەم دەرامەت و هەژار ئەو کارە دەکەین، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك شێخ الله فەرموو.

بەڕێز شێخ الله ابراهیم شێخ الله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

منیش پاڵپشتی لە رەئیەکەی کاك عادل دەکەم، وەزارەتی ئاوەدانکردنەوەش عەینی شتی گوتووە، بۆیە گوتم راپۆرتەکە بخوێندرێتەوە، بەڵام بە داخەوە نەیانخوێندەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك بەڵێن فەرموو.

بەڕێز حمد عبدالله محمود(بەڵێن):

بەڕێز سەررۆکی ئەنجومەن.

سەبارەت بە بڕگەی (ب) من پێم باشە وای لێ بکرێت (نرخی بنیادنراوەکە بە گوێرەی ئەو پارەیەی بە کردەنی تێی چووە دیاری دەکرێت) تەنها ئەوەندە بنووسرێت، مەسەلەی قازانج و نیسبەی قازانج بخرێتە ماددەی 5 ، چونکە لە ماددەی 5 ئەو رێژەی ساڵی دانەوەی دیاری کراوە، پێشەکیەکەش دیاری کراوە، قازانجەکەش دەبێت بکەوێتە ماددەی 5، بە فەقەرەیەك لەوێ موعالەجە بکرێت، چونکە مەسەلەی دانەوەی قەرز لە سەر ساڵی دانەوەیە، یەعنی ماوەی دانەوەی چەند درێژ بێت قازانجی زیاتر دەبێت، چەند ماوەی دانەوەی قەرزەکە بە ساڵ کەمتر بێت، ڕێژەی قازانجەکە کەمتر دەبێت، لەبەر ئەوە بە ڕای من لە فەقەرە 2 قازانج چارەسەر ناکرێت، تەنها مەبدەئەکە، با لێرە دایبڕێژین، ڕێژەی قازانجەکە با بخرێتە ماددەی 5، بە فەقەرەیەکی تایبەت با موعالەجەی بکەین، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك حاتم فەرموو.

بەڕێز حاتم محمد جان حسن:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

منیش هەمان رەئی کاك عادلم هەیە، بۆئەوەی لێرە بڕگەی 1 و 2، ئەوە لە جێی خۆیەتی، بەڵام بڕگەی 3 بە حەقیقەت حەقە ئەو تەکالیفانەی کە دەکرێتە سەر ئەو بینایە کە دروست دەکرێت لەسەر وەزارەت خۆی بێت، چونکە بەشێکن لە پێکهاتەی ئەو شوقەیە یان ئەو خانووە کە دروست دەکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك کریم فەرموو.

بەڕێز کریم مجید شریف(جوتیار):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من ویستم قسە لەسەر زەوی کشتوکاڵی بکەم، ئەوەی کە کاك عبدالرحمن قسەی لەسەر کرد، من بەداخەوەم وەزاەتی کشتوکاڵ لە دەربڕینی بیروڕای خۆیان دا باسی ئەوەیان نەکردووە کە زەویە کشتوکاڵەکان و زەویە بە پیتەکان بدەن بە بیناو عیمارەو ئەوانە کە چەندین شوێن و جێگای تر هەیە کە ڕەنگە پیتی زۆری نەبێت بۆ کشتوکاڵ، دیارە وەزارەتی شارەوانی بە پێی ئەو ماستەرپلانانەی کە خۆیان

هەیانە زەوی دەدەن بە وەزارەتی ئاوەدانکردنەوە بۆ ئەوەی خانووی لەسەر دروست بکرێت، بەڵام لە ڕاستی دا هەندێك زەوی کشتوکاڵی هەیە کە دواجار ئێمە دەستمان ناکەوێتەوە، ئەگەر ئێستا بیکەین بە عیمارە، بۆیە حەقە ئەو شوێنانەی کە دەکرێنە کۆمەڵگای نیشتەجێ بوون ببردرێن بۆ ئەو شوێنانەی کە بە پیتی و کێڵان و داهاتی کشتوکاڵیان کەمە، بۆیە من ئەوە دەڵێم دەبوایە وەزارەتی کشتوکاڵ، ریکخراوە جوتیاریەکان بەڕاستی شەڕیان لەسەر ئەمە بکردایە، چونکە جێگەو ڕێگە زۆرە، شوێن و جێگا بۆ بینا کردنیش زۆرە، بۆیە من دەڵێم حەقە ریعایەتی ئەوە بکرێت، بە تایبەتی لیژنەی یاسایی کە پێشنیاریان کردووە، دەڵێن بۆ جێبەجێ کردنی ئەم یاسایە وەزارەتی شارەوانی زەوی بدات بە وەزارەتی ئاوەدانکردنەوە بۆ جێبەجێ کردنی ئەوە، ئەو زەویانە با لەو جۆرە زەویانە بێتکە بۆ کشتوکاڵ ناشێن، واتە کۆمەڵگاکە لە جێگایەك بێت کە بە کەڵکی کێڵان و بەرهەمهێنانی کشتوکاڵی نایەن، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

د. رمچان فەرمووو.

بەڕێز د. رمضان عبدالرحمن محمد رضا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

من پێشنیار دەکەم بۆ دیاری کردنی شوێنی نیشتەجێ بوون ئاستی گوزەرانی خەڵك لەبەرچاو بگیردرێت، ئێستا لە هەولێر ئەو پرۆژانەی کە بۆ کەرتی تایبەت بۆ پرۆژەی وەبەرهێنان داندراون، هەموویان نزیکی بازاڕن، دەکرا ئەوانە بۆ خەڵکی فەقیر بووایە، نەك کەسنەزان، کۆمەڵێك شوقەی زۆر هەیە کەس ئێستا ناچێتە ناویان و نایکرێت، لەبەرئەوەی لە گوزەرانی خەڵکی فەقیر زۆر دوورە، تۆ قستی کڕینی خانووی لەسەردانێ و ئەزمەی هاتووچۆ و ئەوانەش، ئێمە کە خاوەنی هۆیەکانی گواستنەوەی گشتی نین کە لەگەڵ گوزەرانی خەڵك دا بگونجێت، باشتر وابوو بیر لەو نوقتەیە بکرێتەوە، نەوەك بدرێتە کەرتی تایبەت و مەساحەیەکی زۆری دراوەتێ بۆ قازانجی خۆی، نرخی زەویەکەشی خستووەتە سەر کولفەی خانوو، چونکە تەنانەت فرۆشتنی ئەو خانووانەش بە سعرێکی گونجاو لە ئەزمەی سەکەن کەم دەکاتەوە، ساحبی دەخلە باشەکان کە ئەو خانووە تازانە دەکڕن، شوێنەکانی خۆیان چۆڵ دەبێت، ئەمەش فورسەتێکی ترە بۆ حەل کردنی کێشەکە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

د. رۆژان فەرمووو.

بەڕێز د. رۆژان عبدالقادر دزەیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

تێبینیم لەسەر پێشنیاری لیژنەی یاسایی هەیە، برگەی (ب)، کە باس لە پارەی تێچوو دەکات، سەرەتا کە داوا لە هاووڵاتی دەکرێت قستەکە بدات، یاخود قازانجەکان دیاری دەکرێن، دیار نیە پارەی تێچوو چەندە؟ لەسەر ئەساسی پارەیەکی تەقدیری دیاری دەکرێت ئەو شتە، بۆیە دوو کولفەمان لێرە هەیە، کولفەی

تەقدیری و کولفەی نیهائی، هی نیهائیەکە کە دوای تەواو بوونی پرۆژەکەیە، تەقدیریەکە لەسەرەتاوە دەخەملێندرێت، مەبەست لەو ماددەیە ئەوەیە کە بەکەمترین نرخ هەوڵ بدەین یەکەی نیشتەجێ بوون بۆ هاووڵاتیان دابین بکرێت، کە بڕگەیەك لەو ماددەیە زیاد بکرێت بە هەموارکردنی یان پێشنیار کردنی ئەو ماددانە، واتە ئەگەر کولفەی نیهائی لەگەڵ کولفەی تەقدیری جیاوازی هەبوو کێشەکە چۆن چارەسەر دەکرێت؟ ئەوە تەئسیری لەسەر قیمەی نیشتەجێ بوون دەبێت، قیمەتەکەی دەگۆڕێت بە کەم کردن یان زیاد بوونی، چونکەنرخی کەل و پەل و مەوادی بینا لە گۆڕان دایەو سابت نیە، ئەگەر ئەو خاڵە لەبەرچاو بگیردرێت شتێکی باشە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك اخر فەرموو.

بەڕێز اخر جمال أنور:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من پێشنیار دەکەم، مادام ئەو خانووانە ناوی کەم دەرامەتمان لێی هێنا و بۆ ئەو خێزانانەیە کە کەم دەرامەتن، پارەی تێچووی بینایەکە زیاتری لێ نەسەندرێت، پارەی زەوی و پارەی قیرتاو کردن و ئاوو ئاوەڕۆ و گەیاندن و ئەوانە، چونکە لە خەڵکی ئیعتیادیش ناسەندرێت، کەوا دەچێت خانوویەك دەکات، لە خەڵکی دەوڵەمەندیش ناسەندرێت، بۆیە پارەکە هەر با پارەی کولفە بێت، قازانجەکەش هەتا 12 ساڵ با 2٪ بێت، هەتا 20 ساڵیش لە 3٪ بێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك محمد فەرموو.

بەڕێز محمد رفعت عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من قسەم لەسەر نسبەتی ربحەکە هەیە کە لە بڕگەی ب دا هاتووە، لە 2٪ , 3٪ ی داناوە، پێم باشە ببێتە 2,5٪، جگە لەوە ئەوە لە دوولای تر لە ماددەی 7 دا لە بڕگەی 2 دا دەڵێت: (یستوفی المصرف العقاری فائدە لایتجاوز 3٪)، لە ماددەی 12 دا جارێکی تر دەڵێت لە 2٪، جا ئەگەر ئەو 2,0 ٪ لێرەدا دابندرێت، دەبێت بڕگەی 2 لەگەڵ ماددەی 12 ئیلغابکرێت.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك ئارام فەرموو.

بەڕێز ئارام رسول مامند:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

قازانج لەو ماددیەدا جێگای نابێتەوە، لە ماددەی 7 بڕگەی 2 دا هاتووە، هەروەها لە ماددەی 12 داهاتووە، ئێمە لە لیژنەی ئاوەدانکردنەوە پێشنیارێکمان کردووە، من حەزم دەکرد پێشنیاری لیژنەکان ماددە بە

مادده بخوێندرێتەوە، باس لەوە کراوە پارەی تێچوون تەنها پارەی دروست کرنی خانووەکە بێت بە تەواوی، واتە پێویست ناکات لێرە قازانج و خەدەمات بکرێت، لەبەر ئەوەی ئێمە گەشەپێدانی پارێزگاکانمان هەیە کەوا ئەهمیەت بە خەدەمات دەدات بۆ گەڕەگە تازەکان کە دروست دەکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك ئارێز فەرموو.

بەڕێز ئارێز عبدالله احمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە لە پێشتر باسی ئەوەمان کرد کە داین کردنی خانووی نیشتەجێ بوون بۆ هەموو هاووڵاتیان بە شارو شارۆچکەکانەوە، ئێستا لێرە کە دەڵێین وەزارەتی شارەوانی خانوو دابین بکات، ئەی لە گوندەکان چی؟ جارێکی تریش ئێمە گوندەکانمان لەبیر چووەوە، یەعنی گوندەکان کە شارەوانیان نیە، ئەی کێ دابینی دەکات؟ لەبەر ئەوە دەبێت ئەوە چارەسەر بکرێت؟ لە لایەنی یاسایی پێویستی بە چارەسەر هەیە، لێرە کە دەڵێت زەوی بە بەلاش دابین بکرێت، کە لیژنەی یاسایی و لیژنەکانی تریش تەئیدی ئەوەیان کردووە، بەڵام خودی وەزارەتی ئاوەدانکردنەوە زۆر جوانی هێناوە، لەبەر ئەوە ئەو مەسەلەیەش با یەکلایی بکرێتەوە بۆئەوەی تەنیا تێچوونی خانووەکە و رووبەری خانووەکە بکەوێتە ئەستۆی ئەو کە پێی دەدرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك د.کمال فەرموو.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لێرە لە بیدایەت هاتووە بۆ جێبەجێ کردنی ئەو یاسایە وەزارەتی شارەوانی زەوی پێویست بۆ نیشتەجێ بوون تەرخان دەکات، لە ڕاستی دا ئەو شوێنانەی کە نفوسیان لە 3 هەزار کەس کەمترە بەلەدیە و شارەوانی تێدا نیە، بۆیە وەزارەتی شارەوانی دەسەڵاتی بەسەر ئەو شوێنانە نیە کە زەویەکە دابەش بکات، بۆیە پێویستە وەزارەتی کشتوکاڵیش لە گەڵ وەزارەتی شارەوانی پێکەوە بتوانن ئەو زەویە تەرخان بکەن، لە لایەکی تریش کە کەم دەرامەت دەڵێین، بە مانای موزەفەکانە کە راتبیان کەمە، ئەی ئەو هاووڵاتیانەی کە هیچیان نیە؟ بۆیە پێویستە بە باشتری بیری لێ بکرێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك زرار فەرموو.

بەڕێز زرار طاهر امین:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەوەی کە لە لیژنەی ئاوەدانکردنەوە هاتووە نازانم لە کاتی خوێندنەوەی دا گوێتان لێی ڕاگرتبا، کاک عادل و کاک بەڵێن، وابزانم هەر ناوی خۆشیان نەدەنووسی، خۆی نەسی نووسینەکەی ئێمە وا نووسراوە، لیژنەکەمان لە ماددەی 2 پێشنیار دەکات پارەی تێچوون، تەنها پارەی دروست کردنی خانوو یان شوقەکە بێت بە تەواوی، فەقەرەی (ب) ئەوەی لە بڕگەی 2 و 3 داهاتووە، نرخی کڕینی زەویەکەو خزمەتگوزاریە گشتیەکان لە ئەستۆی حکومەتی هەرێمی کوردستان بێت، نەك هاووڵاتی، بۆ ئەوەی بڕی تێچوونەکە زۆر نەبێت، کەواتە بەڕاستی ئەگەر ئەوە گوێتان لێی ڕاگرتبا دەتانگوت پشتیوانی لە لیژنەی ئاوەدانکردنەوە دەکەین.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

نوقتەی نیزامی نیە، کاک بەڵێن فەرموو.

بەڕێز حمد عبدالله محمود(بەڵێن):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەو شتانەی کە باسکرا، کاک زرار مەبەستم ئەو شتانە نەبوو، من داوام کرد نیسبەی قەرزەکە بچێتە ماددەی 5، من داوام کرد نەقل بێت بۆ ماددەی 5، من باسی تێچوونم نەکردووە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

فەرموو، ئەوە نوقتەی نیزامی نیە، کاک عادل ئیشارەت دەدات ئەوە نوقتەی نیزامی نیە، جەنابی وەزیر لەبەر ئەوەی ئەو مەوزوعە پارەی تێدایە، هەندێك دەڵێن با هەموو مەسرەفەکە بکەوێتە سەر حکومەت، ڕەئی لیژنەی قانونیش ئەوەیە، ئەغلەبیەتی ئەوانەی قسەیان کرد ربحەکەی پێیان وایە زیادە کە بنووسرێت، ئەگەر بنووسرێت نەفەقاتی ئیداری باشترە، کاک عونی فەرموو.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە لە ڕاپۆرتی خۆمان ئیشارەتمان بەوە کردووە کە دەمانویت ماددەکە بەو شێوە دابڕێژرێتەوە:

المادة ثانية:

ا ـ تخصص وزارة البلدية قطع اراضى سكنية مجانا لوزراة الاعمار والاسكان لانشاء شقة أو دور سكنية عليها تنفيذا لاحكام هذا القانون.

ب ـ تحدد قيمة البناء على اساس المصاريف الفعلية للتشييد مضافا اليها ربحا يتراوح بين 2٪ ـ 3٪ حسب مدة التقسيط.

واتە لێرە لە پرۆژە ئەسڵیەکە کە باسی فائیدە دەکات، باسی ڤیرتاو و ئاوو ئاوەڕۆ و گەیاندنی کارەبا و ئەوانە دەکات، لێرە ئێمە هەموو ئەوانەمان لادا، وەزارەتی بەلەدیەمان ئیلزام کرد بە دابین کردنی زەوی بێ بەرامبەر، خاڵێکی تر قیمەتی بینایەکە تەحدید کراوە لەسەر مەساریفی ئەساسی و فعلی بیناکردن، ئەو پارەیەی کە دامان ناوە 2٪ ـ 3٪ بە گوێرەی مودەی تەقسیدەکانە کە لە ماددەکانی دوایی دێینە سەری کە

ئیشارەتمان پێی داوە، لێرە مەبەستمان فائیدەی قانونی نیە کە برادەران بۆی دەچن بۆ مەسرەفی عەقاری ئەوە عیلاقەی بەوەوە نیە، لێرە بۆ نموونە شوقەیەك یان خانوویەك دوو دەفتەر دۆلار تەكلیف بكات 2٪ یان 3٪ رەبح قازانج دێتە سەر ئەو پارەیەی کە وەزارەتی ئاوەدانکردنەوە دەداتە ئەو مەشروعە بۆ تەواوکردنی شوقەکە یان بینایەکە، لێرە جیاوازیمان کردووە لە فائیدەی قانونی کە عاییدی مەسرەفی عەقاریە بە شروتەکی موعەیەن وەردەگیرێ و لێرە لێی وەرناگیردرێت، موجەرەد لە بیدایەت کە لیژنەی پەیوەندار لە وەزارەتی ئاوەدانکردنەوە تەحدیدی پارەکەی دەکات کە چەندی تێدەچێت، 2٪ یان 3٪ ئیزافە دەکرێتە سەری بۆ ئەو ماوەیەی کە قیستەکانی پێ دەدرێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك رشاد فەرموو.

بەڕێز رشاد احمد ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەو حاڵەتەی کە بەڕێز کاك عونی ئیشارەتی پێدا ، ئەگەر وابێت مەفروزە ئەو ربحە یەك جار ئیزافە بکرێت، نەك سەنەوی، کە باسی درێژ خایەن دەکەن کە 10 ساڵ و 20 ساڵ، ئەگەر بیخەیە سەر مودە، ئەگەر ربحە یەك جار ئیزافە دەکرێت، ئەوەش کێشەیەك دروست ناکات، بەڵام ئەگەر وەکو مەسرەفی عەقاری بێت، ئەو جەدوەلەی دام بە جەنابت پارەیەکی زۆر زۆر دەکات، لەبەر ئەوە ئەگەر یەك جار بێت با بنووسرێت، قیمەی کولی چەندە لەگەڵ سەدا ئەوەندە (یکون قیمە البناو کاملا) با ئیشارەت بەوە بدەن، چونکە بۆچوونی جیاواز دروست دەبێت لەو مەسەلەیە، با تەفسیراتی تر هەڵ نەگرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك سەرکیس فەرموو.

بەڕێز سەرکیس ئاغا جان/وەزیری دارایی و ئابووری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من تەئیدی بەڕێز مام رشاد دەکەم بۆ ئەوەی تەسبیت بێت بەو شێوەیە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

تەحدیدی ئەوە وایە، بەڵام من نازانم 2٪ پێم زۆرە، ئەگەر 1٪ بێت باشترە، شتەکە مەساریفی ئیداریش بێت با تەحدید بکرێت، کەسی تر ئاماژەی پێ نەکرد، 1٪ تەحدید بێت، لەبەرئەوەی ئەوە مەساریف ئیداریە، ئەوە کافیە، (1٪ من کلفة البناء) وابزانم تەحدیدی ئەوەش بکرێت کە قیمەتی زەوی داخل نابێت لەو کولفەیە، باشە ئەوە بوو بە (یضاف 1٪ من کلفة البناء علی ان لاتحتسب قیمة الارض من الکلفة الکلیة) کەواتە مەشروعەکە ربحی نیە با وانەبێت دواتر دەڵێن حکومەت ربح وەردەگرێت، لەبەر ئەوە با کەلیمەی ربحی تێدا نەبێت، ئەگەر سیاغەکە تەواو بووە بیخوێنەوە بۆ ئەوەی بیخەمە دەنگدان، مامۆستا کاکە فەرموو.

بەڕێز عبدالكريم ابوبكر مصطفى:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

ماددەی 2:

أ - بۆ جێبەجێ كردنی ئەم یاسایە وەزارەتی شارەوانی بودجەی پێویست بۆ نیشتەجێ بوون تەرخان دەكات بۆ وەزارەتی ئاوەدانكردنەوەو نیشتەجێ كردن بێ بەرامبەر بۆ ئەوەی شوقەو خانووی نیشتەجێ بوونی لەسەر دروست بكرێت.

ب - نرخی بنادنراوەكە بە گوێرەی ئەو پارەیەیە كە بە كردەنی دیار دەكرێت لەگەڵ تێچووی كارگێڕی بە ڕێژەی 1٪ ی تێچووەكە، بەمەرجێك بە بێ هەژماركردنی نرخی زەویەكە.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

كاك ئارێز فەرموو.

بەڕێز ئارێز عبدالله احمد:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

جەنابی سەرۆك منیش و كاك مالیش باسی ئەوەمان كرد كە ئەوە تەنیا شارەكان دەگرێتەوە، ئەی ئەو شوێنانەی شارەوانیان نیە، چۆن چارەسەری دەكەن؟ با وەڵامی ئەوە بدەنەوە ئەوجا دەنگی بۆ بدەن.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

ئەغلەبی شوێنەكان شارەوانیان هەیە، تەنیا دەمێنێتەوە گوندەكان، گوندەكانیش هیچ موافەقەتێكی ناوێت، تا ئێستا 2 هەزار گوند هین كراوە بە بێ پرسیش، مەسەلەكە ئەو رۆتینەی ناوێت، كاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حيدرى:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

هەروەكو جەنابت ئیشارەتت پێیدا، بەڵام گوندیش هەیە مومكینە شارەوانی هەبێت، ئەوەش شمولی دەكات، مەبەستەكەش لێرە مەسەلەی عەمەلیەی ئیتفایە، عەمەلیەی ئیتفای سەهل دەبێت بە نیسبەت ئەوانەوە، بۆیە دەتوانین ڤیتەعی موفەڕەز تەخسیس بكات بۆ وەزارەتی ئاوەدانكردنەوە، بەڵام ئەوە ئیمكانی هەیە، بەدەردی د. فۆاد گوتەنی بە پرۆسەیەكی تر ئەم مەسەلەیە دەبێت عیلاج بكرێت، وەزارەتی ئاوەدانكردنەوە عیلاجی ئەوە بكات، ڕەنگە زەوی وەزارەتی مالیە و زراعەش لەوێ هەبێت، ئیمكان هەیە بە شێوەیەك لە شێوەكان ئەو مەسەلەیە موعالەجە بكرێت.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

من پرسیارێك دەكەم لە وەزیری دارایی تا ئێستا ئەو هەموو لادێیانەتان ئاوەدان كردووەتەوە، موافەقەتی وەزارەتی كشتوكاڵی ویستووە؟

بەڕێز سەركیس ئاغا جان/ وەزیری دارایی وئابووری:

نەخێر بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان، هەر هەمووی جێبەجێ کراوە، بەڵام گوندەکان بە خۆیان ئەگەر بێیە ئەمری واقع خۆیان ئیفراز کراون هەر هەموویان، هەر گوندەکیش دیارە خاوەنەکەی کێیەو ساحبی کێیە، دەمێنێتەوە ساحبی موڵکەکان کە وەزارەتی دارایی بێ یان وەزارەتی کشتوکاڵ بێت، بەڵام ئیعمار کە ئاوەدان کردنەوە بکات، هەتا ئێستا کەس ڕێگر نەبووە لەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك عونی عەرەبیەکەی حازرە بۆ خوێندنەوە؟ فەرموو.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادە 2:

أ- تخصص وزارە البلدیات قگع اراچی سکنیە مجاناً لوزارە الاعمار والاسکان لٓنشاو شقق ودور سکنیە علیها تنفیژاً لٓحکام هژا القانون.

ب- تحدد کلفە البناو علی أساس المصاریف الفعلیە للتشیید مچافاً إلیها 1٪ کنفقات اداریە علی ان لا تحتسب قیمە الارچ.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

دەیخەمە دەنگدانەوە کێ لەگەڵ ئەوەیە دەستی بڵند بکات تکایە؟ فەرموون، بە زۆرینەی دەنگ قەبوڵ کرا، بۆ ماددەی 3، مامۆستا کاکە فەرموو.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددەی 3:

وەزارەتی ئاوەدانکردنەوە و نیشتەجێکردن بە هەموو هۆیەکانی ڕاگەیاندن قەبوڵ کردنی داواکانی بە موڵك کردنی شوقەکان و ئەو تەلارانەی نیشتەجێ بوونیان ڕادەگەیەنێت کە بە نیازە دروستیان بکات بە پێی ئەو نەخشەو نموونەیەی کە بۆی داندراوە لەگەڵ نرخی خەمڵێندراو بۆ هەر شوقەیەکیان.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە لەگەڵ دەقی ماددەکەین، بەڵام سیاغەمان کردووە بەو شێوەیەی کە بۆتان دەخوێنمەوە:

ماددەی 3:

وەزارەتی ئاوەدانکردنەوە و نیشتەجێکردن ئاگاداری بڵاودەکاتەوە بۆ وەرگرتنی داخوازیەکانی کڕینی ئەو شوقەو نیشتەجێبوونانەی دەیەوێت دروستی بکات بەپێی ئەو هێلکاری و نموونانەی بۆیانی داناون کە بگونجێن لەگەڵ نەریت و واقیعی کۆمەڵگای کوردستانی.

فەرق بەینی ئەسڵی مەشروعەکەو رەئی لیژنەی قانونی بەم شێوەیەیە:

1 ـ (دور سكنيه) ی ئیزافە کراوە.

2 ـ قیمەی تەقدیری بووەتە قیمەی فعلی.

3 ـ مەسەلەی داب ونەریت ئیزافە کراوە، لەبەر ئەوەی لە ماددەی پێشوو لادرا ئێستاش لێرە لادەدەرێت، ئەوە بوو بە کورتی فەرقی بەینی مەشروعی ئەسڵی و رەئی لیژنەی قانونی، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

پێش ئەوەی رەئی لیژنەکانی تر وەربگیردرێت، پێتان وا نیە ئەو ماددەیە زیادەیە؟ چونکە ئەوە تەعلیماتە و وەزارەتی ئاوەدانکردنەوە دەیدات، ئەگەر لیژنەی ئاوەدانکردنەوە و شارەوانی پێیان زیادە دەیخەمە دەنگدانەوە بۆ ئیلغا کردنەوەی، کاك عونی فەرموو.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەرەئی من ئەو ماددەیە زیاد نیە، چونکە ماددەکانی دواتر موعالەجەی ئەوە دەکات، دەبێت ئیعلان بکرێت، بۆ ئەوەی بزاندرێت کێ رەغبەتی هەیە شوقە یان خانوو بکڕێت، لێرە تاریخەکەی مەعلوم دەبێت، بە تایبەتی ئیلزامیوەزارەت دەکەین کە لە ماوەی دوو ساڵ پاش دانەوەی موقەدیمەی کڕینی شوقە یان خانووەکە مولزەمە وەزارەتی ئاوەدانکردنەوە کە تەسلیمی بکات، رەئی کۆتاییش رەئی ئەندامانی پەرلەمانە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

باشە ئەوە تەعلیماتە، بە هەرحاڵ لیژنەی ئاوەدانکردنەوە و شارەوانی و دارایی پشتگیری لەوە دەکەن کە لابیردرێت، بزانین رەئی هەیە، کێ لەگەڵ ئەوەیە ئەو ماددەیە ئیلغا بکرێت دەستی بڵند بکات تکایە؟ فەرموون، بە زۆرینەی دەنگ ئیلغا کرا، بۆ ماددەی 4، مامۆستا کاکە فەرموو.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددەی 4:

ا ـ داواکردنی بە موڵك کردن لەو کەسە قەبوڵ ناکرێت، ئەگەر خۆی یان هاوسەرەکەی سوودی لە هەر پرۆژەیەکی نیشتەجێ بوونی هاوشێوە وەرگرتبێت.

2 ـ بەڵام ئەگەر داواکاری بە موڵك کردنەکە بۆ مەبەستی نیشتەجێ بوون پارەی لە بانکی خانووبەرە قەرز کردبێت، بۆی هەیە داوای بە موڵك کردن بکات لە کاتی هاتنەدی مەرجەکانی تر کە لەو یاسایە دا هاتوون لەو بارانەی کە بۆی هەیە سەر لە نوێ داوای وەرگرتنی قەرز بکات لە بانکی خانووبەرە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە لە لیژنەی یاسایی ئیعادەی سیاغەی ئەو ماددەمان کردووە بەو شێوەیەی کە بۆتان دەخوێنمەوە.

ماددەی 4:

نابێ ئەو کەسەی داخوازی پێشکەش دەکات بۆ کڕینی بنیاتنراوەکە سوودمەند بووبێ نە خۆی و نە هاوسەری لە:

أ- پڕۆژەی نیشتەجێبوونێکی دیکە لە هەرێمدا.

ب- ئەو قەرزە عەقاری یەی حکومەتی هەرێم دەیدات .

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

لیژنەی ئاوەدانکردنەوە رەئیتان چیە؟ کاك زرار فەرموو.

بەڕێز زرار طاهر امین:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە وەکو لیژنەی ئاوەدانکردنەوە لەسەر بڕگەی 1 هیچ تێبینیەکمان نیە، بەڵام لەسەر بڕگەی 2 ، هەرکەسێك خۆی یان هاوسەرەکەی قەرزی خانووبەرەی وەرگرتبێت نابێ لەو یاسایە سوودمەند بێت، یەعنی ئەگەر لەمەو پێش قەرزی خانووبەرەی وەرگرتبێت و خانووی هەبێت لە یاسای نیشتەجێ بوون پێویست ناکات سوودمەند بێت، کەواتە لەگەڵ لیژنەی یاسایی تەقریبەن هاوڕاین.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك د.دلێر فەرموو.

بەڕێز د. دلێر اسماعیل حقی شاویس:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە وەکو لیژنەی دارایی پێمان چاکە سەبارەت بە بڕگەی 2 بەم شێوەیەی خوارەوە دابڕێژرێتەوە:

داواکار نابێت هیچ یەکەیەکی نیشتەجێ بوون بە ناوی خۆی یان هاوسەرەکەی یان منداڵی ناکامیەوە هەبێت.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك رشاد ئێوە مولاحەزەتان هەیە؟

بەڕێز رشاد احمد ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمەش بە نیسبەت بڕگەی 1 هیچ مولاحەزەیەکمان نیە، بەڵام بڕگەی 2 وابزانم زیاد هاتووە، دەمانەوێت بەو شکلەی دابڕێژرێتەوە:

ماددەی4:

بەموڵك کردنی لەو کەسە قبوڵ ناکرێت، گەر خۆی یان هاوسەرەکەی سوودی لە هەر پرۆژەیەکی نیشتەجێبوونی هاوشێوە وەرگرتبێت، وا بزانم داعی نیە، ئیشارەت بدەین بەوەی کە پێشتر وەری گرتووە، یان وەری نەگرتووە، بەڵام تەعلیماتی خۆی هەیە، جێبەجێی دەکات، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

خیلافێکی وا نیە، لە بەینی لیژنەکاندا، ئەصڵی موقتەرەحەکەی لیژنـەی یاساییە، دەڵێت: مـەرجی ئـەوەی حـەقی تـەملیکیان هەیـە، دوو مـەرجی دانـاوە، یـەکێکیان: ئیسـتیفادەی نـەکردبێ لـە هـیچ پرۆژەیـەکی نیشتەجێبوون لە هەرێمدا، دووەم: سولفەی عەقاری وەرنەگرتبێت، ئەو دوو مەرجەش هی تـەبیعین، پـێم وابـێ صیاغەکەشـی بـاش هـاتووە، ئەگـەر کەسـێکتان قسـەتان هەیـە، لەسـەر ناوتـان دەنووسـم، نازنـاز خـان فەرموو.

بەڕێز نازناز محمد عبدالقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

دوو پرسـیار لێـرە بـۆ مـن هاتووەتـە پـێش، ئاراسـتەی لیژنـەی یاسـایی ئەکـەم بەتایبـەتی، یەکـەم: چـونکە بەداخەوە دیاردەی فرە ژنی لەوڵاتی ئێمەدا هەیە، ئایا لەحاڵەتێکدا هیچکام لـە هاوسـەرەکان، هـیچ یـەکێك لەو دوو بڕگەیە نەیانگرێتەوە، بەڵام پیاوەکە وەری گرتبێت، یەکێك لەو ئیمتیازاتانـە، لـەو حاڵەتـەدا مـاڵی دووەم چۆن ئەبێت، چۆن موستەفید دەبێت لەوە، دووەم: دیسانەوە بەداخەوە، چونکە دیاردەی قەیرە کچی لـە وڵاتـی ئێمـەدا هەیـە، ژمارەیـەکی یـەکجار زۆر کچـی ڕەبـەنمان هەیـە، یـان کـوڕی ڕەبـەنمان هەیـە، لـەو حاڵەتەدا مـن وا هەسـت ئەکـەم، ئـەو شـوقانە بـەس بـۆ خێزانـە، ئـەی ژمارەیـەکی یـەکجار زۆر کـوڕ هەیـە، نایانـەوێت ئێسـتا ژن بێـنن، ئیمکانیاتیشـیان لەوانەیـە هـەبێت، ژمارەیـەکی زۆریـش ئـافرەتی موسـتەقیل و سەربەخۆمان هەیە، دەیانەوێت بەتەنها بژین، ئەم دیاردەیەش لە کۆمەڵگای ئێمـەدا بەڕاسـتی، وەکـو بڵێیـت شتێکی زۆر نارێکە، نەگونجاوە کە نابێت کەسێك بە زگورتی بژی، لەو حاڵەتەدا ئایا ئەمە ڕێگـر نیـە، ئێمـە بەس باسی هاوسەر وحاڵەتی خێزانی ئەکەین، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

بەشێکی پرسیارەکەت لـە جێگـای خۆیـەتی ئـەوە فـرە ژنـی، بـەس لێـرەدا مـەرج نیـە، خێـزان بێـت یـەعنی عائیلەی هەبێت، مەرجی تێدا نیە، دەڵێت بۆ هاووڵاتیە، بۆ ئەوەی تیکراری ئەو مولاحەزەیە نەبێتەوە، ئەو زوجتیە لابەرن، یشترط علی مقدم طلب التملك ان لایکون قد استفاد هو أو زوجته، ئەو هو أو زوجتە ئـەوە

لابەرن، ئەوە خەڵکی زگورتیش ئەگرێتەوە، بێوەژنیش ئەگرێتەوە، ئەگەر فرە ژنیش هەبێت، یەکێکیان نەیبێت ئەوانیش دەگرێتەوە، هەر کەسێك ئەگەر وەری نەگرتبێت، یان هیچ خانوویەکی بەناو نەبێت، یان سولفەی عەقاری وەرنەگرتبێت ئەم یاسایە دەیگرێتەوە، کاك عادل فەرموو.

بەڕێز عادل محمد امین:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من پێشنیاری ئەوە ئەکەم، ماددەی چوار و پێنج بکرێت بەیەك ماددە، بەلابردنی هەندێك لە ماددەی پێنج، لەبەر ئەوەی هاوشێوەی یەکن، هەرچی باسی ئەوە ئەکات، مەرجەکانی ئەو کەسانەیە کە خانوویان پێ ئەفرۆشرێت لەو خانووانە، هەروەها لێرە لەکۆتایی ئەم بڕگەیەدا، بڕگەی یەك ئەڵێت، (مشروع سكني مماطل) یەعنی مەبەستی ئەوەیە ئەوپرۆژە خانووانەیە کەحکومەت دروستی کردووە، زۆر پرۆژە خانوو لەکوردستان دروست کراوە، رێکخراوەکان دروستیان کردووە، یەعنی خەڵك هەیە، سوودی بینیوە، لەو خانووانەی کەوا رێکخراوێك کردوویەتی، سەبارەت بەوەی کە بۆی نیە، هیچ کەسێك سوودمەند بێت، ئەگەر خانووی تا دوایی، بەڵام ئەی زەوی چۆن ئەبێت، چونکە خەڵك هەیە، زەوی وەرگرتووە، فرۆشتوویەتیەوە، نە سولفەی عەقاری وەرگرتووە، نە کردووشیەتی بە خانوو، ئایا ئەوە چۆنە؟ حەق وایە بۆ عەدالەت ئاماژە بەو مەوزوعەش بدەین، بۆ ئەوەی کەسێك دووجار سوودمەند نەبێت، هی وا هەیە، دووجار سوود مەند دەبێت، هی واش هەیە، سوودی وەرنەگرتووە، نە لە خانوو نە لەزەویش، بۆیە بەم پێیە بێت ئەگەر لێرە ئاماژە بە زەوی نەدەین، دووبارە سوود وەردەگرێتەوە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ڤیان خان فەرموو.

بەڕێز ڤیان سلێمان حاجی بشار:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕاستی لەم ماددەیەدا، ئەوەی کە نازناز خان باسی کرد، ئێمە لە ماددەی یەکدا، باسی هاووڵاتیمان کردووە، کە هاووڵاتی حەقی ئەوەی هەیە، کە خانووی نیشتەجێبوون وەر بگرێت، هەم قەیرە کچ وەری ئەگرێت، یەعنی تێیدا سوودمەند دەبێت، کوڕیش بەهەمان شێوە لەگەڵ خێزاندار، من پێم باشترە، لێرەدا ئەوەی کەهاتووە، نە خۆی نە هاوسەرەکەی، لەگەڵ ئەوەی منداڵی ناکام، یەعنی پشتیگری لیژنەی دارایی ئەکەم، لەوخاڵەی کە فیعلەن ئەبێت یەك یەکەی نیشتەجێبوون هەبێت، ئەوانەی کە یەك خێزان پێك ئەهێنن، پێویستیان بەیەك یەکەی نیشتەجێبوون هەیە، نەك جارێ خۆی وەری بگرێت، جارێك هاوسەرەکەی، چەند منداڵی ناکامیشی هەیە، هەریەکە خانوویەك بەناوی تۆمار بکرێت، دیسان بچێت سولفەیەکی ترو پێشینەیەکی تر و یەکەیەکی تریش وەربگرێت، بەڕاستی ئەو شتە زیاتر دەرگا دەکاتەوە، کە خەڵکێك بەو حیلەیە، کە تائێستاش بەو شێوەیە رۆشتووە، چونکە ئێمە با بڵێین تەجروبەمان هەیە، یەکەم باسی خانووەکانی زانکۆ ئەکەم، مامۆستایانی زانکۆ ئەچوون خانووەکانیان بەناوی منداڵە وردەکانی خۆیان

ئەکرد، بۆ ئەوەی بتوانن لە خانووەکانی زانکۆ سوودمەند ببن، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا مامۆستای دیکەمان هەبوو، کە نەخانووی هەبوو، نە هیچیشی هەبوو، وەزعی ماددیشی زۆر خراپ بوو، ئینجا ئەگەر ئەو شتە لێرەش بکەین، ئەوە خۆی و هاوسەرەکەی و منداڵە ناکامەکانی لێرە نەمێنێت، دیسان بزەبت هەمان شت دووبارە ئەبێتەوە، بۆیە داوا ئەکەم لێرە بمێنێتەوە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەزانی چیە، هەموو جارێك ئەو تەفصیلاتانە تەناقوزی تێدایە، کە سەر لەو کەسەش دەشێوێنێت کە جێبەجێی دەکات، بەڵام ئەگەر تۆ ئەو مولاحەزەی کە نازناز خان دای، لایببەین ئەمێنێتەوە سەر بەدیهیە، بەدیهیە کە خانوو نەدەیتە کەسێك و ژنەکەشی لەهەمان کاتدا، بەدیهیە کەخانوو نەدرێت بەکەسێك و ژنەکەی و منداڵەکەشی کە ناکامە، بەڵام تۆ لێرە بێیت بچیتە ناو ئەو تەفصیلاتەوە، سەر لە ئێمەش ئەشێوێ لە حکومەتیش ئەشێوێت، لەو کەسەشی کە جێبەجێی ئەکات، نموونەش، نموونەیەکی سلبی کەکەسێك فێڵی کردووە، نابێ ببێت بەئەساس بۆ ئەوەی موشەریع دابنیشێت، ئەو شتانە دەربکات، هەیە خەڵکێك کەفێڵ لەقانون ئەکات، لە موستەقبەلیش فێڵ ئەکات، ئەبێ ئەوانەی کەبەدوایدا ئەچنەوە، ئاشکرای بکەن ونەیهێڵن و ڕێگا بگرن لەوانەی کە دەیانەوێت فێڵ لەقانون بکەن، کاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بۆزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

قسەی من دووبارەیە بۆ قسەکانی کاك عادل، سەبارەت بەوەی کە دەڵێت ئەوانەی کەوا زەویان وەرگرتووە،سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس، کاك سعدالدین فەرموو.

بەڕێز ملا سعدالدین عبدالله مولود:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

وەڵڵا منیش هەر لەگەڵ ئەوەدام کەوا وزوجتە زیاد بکرێت، چونکە بەڕاستی ئەو قانونە بۆ ئەوەیە، کە ئێستاکە کۆمەڵێك خەڵك هەیە، کەوا خێزانی هەیەو سەکەنیشی نیە، کە پێشتریش باسمان کرد، غێر دخل محدوودیشە، یەعنی دەمانەوێت عیلاجی ئەو نەوعە بکەین، لەبەر ئەوە نابێ قیود هەڵبگرین، وا باشە کەوا قیود زیاتر دابنێین، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك دکتۆر رەمەزان فەرموو.

بەڕێز د. رمضان عبدالرحمن محمد رضا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەبەر ئەوەی ئەم پرۆژەیە، پرۆژەیەکی مەدعومە، دەعم کردنەکەش بۆ خەڵکێکی خاوەن داهاتێکی دیاری کراوە، من پشتگیری لە ڕای لیژنەی ئاوەدانکردنەوە ئەکەم، بەبوونی ئەو قیودانە، ئەگەر ئێمە ئەو قیودانە هەڵبگرین، ئێمە واقعی ئیدارەی خۆمان و وەزعی خۆمان ئەزانین چۆنە، باسی قەیرە کچ و کوڕی ڕەبەن بکەین، ئێمە کەواتە تەشجیعی قەیرەیی و ڕەبەنی ئەکەین، خەڵکە خێزاندارەکە بە سێ، چوار منداڵەوە ئەمێنێتەوە، لەبەر ئەوەی ئەو قەیرانە کەسی خاوەن دەسەڵات دەبن، مونافەسەی خەڵکە هەژارەکە ئەکەن، ئێمە با واقیعانە واقیعی خۆمان ببینین، با ئەو قیودانەی تێدا هەبێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك حمە ڕەشید فەرموو.

بەڕێز رشید کریم رشید:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من وا ئەزانم ئەم پرۆژەیەو پرۆژەی پێشینەی عەقار، پرۆژەی دروست بوونی صندوقی نیشتەجێبوون، بۆ ئەوەیە کەزۆرترین بیناو زۆرترین شوێنی نیشتەجێبوون لەم هەرێمەدا دابین بکرێت، لەم ماددەیەدا فەرعی یەکەمی کە ئەڵێت، نەخۆی نەهاوسەرەکەی سوودیان نەبینیبێت، لە پرۆژەیەکی نیشتەجێبوونی دیکە، مانای وایە، سوودیان نەبینیبێت لە شوقەیەکی تر، کە حکومەت تەوزیعی کردبێ، ئەی ئەگەر هاتو خۆی خاوەنی خانوو بوو، موڵکی هەبوو، واتە تەملیکی خانووی هەبوو، بەڵام حەقی ئەوەی هەیە، ئیستیفادە بکات، مادام ئیستیفادەی نەکردووە لەو پرۆژەیە، من پێم وایە ئیزافەی ئەمەی بۆ بکرێت باشە، پرۆژەیەکی نیشتەجێبوونی دیکەی هاوشێوە لە هەرێمدا، یان خۆی خانوو بێت، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك حاتم فەرموو.

بەڕێز حاتم محمد جان حسن:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

وەڵڵا من دوو خاڵم هەبوو، خاڵێکیان مامۆستا نازناز باسی کرد، دەربارەی ئەوەی کە یەکێك دوو خێزانی هەبێت، بەحەقیقەت زیاتر تەئسیری دەبێت، ئەگەر خۆی و خێزانێکی لە خانوودا بن، خێزانەکەی تری بەخۆی و منداڵەکانیەوە لە خانووی کرێدا بن، دوو: دەربارەی ئەوەی کە ئەو دوو ماددەیە، ماددەی چوار و ماددەی پێنج، ماددەی چوارەم لە دوو بڕگە پێك هاتوو، دوو بڕگەیان هاوشێوەی ماددەی پێنجن، بۆیە ئەگەر بکرایە بەیەك ماددە، تەنها ئەو بڕگەیە بمایەتەوە، لەگەڵ ماددەی پێنج کە دوو بڕگەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك بەڵێن فەرموو.

بەڕێز حمد عبدالله محمود(بەڵێن):

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

دیارە ڕاپۆرتی هەر چوار لیژنەكە، تەقریبەن لەیەكتری نزیكن، بەڵام ئەگەر بە وردی تەماشای پێشنیاری لیژنەی دارایی بكەین، وردكاری باشتری تێدا كردووە، ئێمە وەختێك لێرەدا یاسا دەرئەكەین، بۆ ئەوە نیە كە دواتر تەفسیر و ئیجتیهادات وەربگرێت، بەڕای من پێشنیارەكەی لیژنەی دارایی زۆر وردەكاری باشی تێدا كردووە، ڕێگاشی گرتووە لەبازرگانی كردن لەو مەسەلەیە، ڤیان خانیش تەئكیدی كردەوە، ئەگەر بەوردی گوێ لە پێشنیارەكەی لیژنەی دارایی بگرین، بەڕای من لە هەموویان باشترە، ڕێگا لە هەموو بازرگانی كردنێك و ئیجتیهادات و تەفسیرێك دەگرێت، كە لەیاسایەكەدا هەبێت، سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

كاك دكتۆر دلێر فەرموو.

بەڕێز د. دلێر اسماعیل حقی شاویس:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

دیارە مەبەستی سەرەكی لە دەركردنی ئەم یاسایە، ئەوەیە كە ئێمە كێشەیەكمان هەیە، بەناوی كێشەی نیشتەجێبوون، ژمارەیەكی زۆری خەڵك و هاووڵاتیانی كوردستان، بێ خانووبەرەن، لەلایەكی تریشەوە، ئەوەیە كە حكومەتی هەرێمی كوردستان هاوكاری هاووڵاتیان بكات، یەكەی نیشتەجێبوونیان بۆ دابین بكات، بۆیە پێویستە بەڕاستی ئەو كەسەی كە سوودمەند دەبێت لەم پرۆژەیە، ئەم یاسایە دەیگرێتەوە، ئەبێ نەسوودمەند بێت لە پرۆژەكانی پێشوو، كە مەبەست لەوەیە نە زەوی وەرگرتبێت، نە قەرزی خانووبەرەی وەرگرتبێت، لەلایەكی تریشەوە ئەبێ، نەخۆی نەخێزانی، نە منداڵی ناكامی خانوویان هەبێت، ئەمە مەسەلەیەكی جەوهەرییە، ئەگینا وا نەبێت، ئێمە یاساكە بەم وزوحە دەرنەكەین، ئەو وەختە كۆمەڵێك سوودمەند ئەبن لەم یاسایە، كە لەڕاستیدا پێویستیان بەوە نیە، ئەو خەڵكەی كە زۆر زۆر پێویستی بەم یاسایە هەیە، مەبەستی یاساكەش بۆ ئەوانە، ئەكەونە ژێر دەست و پێوە، بۆیە ئێمە تەئكید ئەكەین لەسەر بیرو بۆچوونی لیژنەی دارایی، كە ئەبێت جگە لەوەی كە خەڵك سوودمەند نەبووبێت لەو پرۆژانەی هاوشێوە، ئەبێ هیچ یەكەیەكی نیشتەجێبوون بەناوی خۆی یاخود خێزانی یاخود منداڵی ناكامی نەبێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

كاك دلێر فەموو.

بەڕێز دلێر محمد شریف:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

من قسەكانم كرا، سوپاستان ئەكەم.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس، كوێستان خان فەرموو.

بەڕێز كوێستان محمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

وەڵڵا من پشتگیری ئەو پێشنیارەی لیژنەی دارایی ئەكەم، كە یەكەی نیشتەجێبوون بەناوی خۆی و خێزانی و منداڵە ناكامەكانی نەبێت، بۆ زەوی لەگەڵ ئەوە نیم، چونكە كەسانێك هەیە، كە زەویشی وەرگرتوو، نە ئەتوانێت بیكات بەخانوو، ئێمە ئەمە كێشەی نیشتەجێبوون چارەسەر ناكات، بەڵام یەكەی نیشتەجێبوونی بەناوەوە نەبێت، مەسەلەی فرەژنی من ڕێزم هەیە، بۆ قسەكەی نازناز خان، ئەگەر انشاء الله وەزعی كوردستان وای لێهات، یەكەی نیشتەجێبوون زۆر بوو، وە دراش بەو كەسانەی كەوا ژنی دووەمیان هەیە، ئەوا خەڵكی كوردستان لەخۆشی ئەو خانووەوە، لە 50٪ی ژنی دووەم دێنن، لەبەر ئەوە بەڕاستی با ئەو دەرگایە نەكەینەوە، ئەوە هاندانی فرەژنیە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

كاك عەونی فەرموو.

بەڕێز عونی كمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

من حەز ئەكەم صیاغەكە بەو شێوەیە بێت، المادة الرابعة: یشترط علی مقدم طلب التملك ان لایكون قد استفاد من:ـ

1 -أي مشروع سكني آخر في الاقلیم.

2 -السلفة العقاریة المقدمة من حكومة الاقلیم.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

وەڵڵا قسەی باشكرا، بەڵام ئومێد ئەكەم، ئەوانەی كەوا قسەیان كرد، قسەی خۆیان لەئایندە بەبیریان دێنمەوە، با لەبیری نەكەن، لەم نزیكانە بەبیریان دێنمەوە، ئەو مەبادیئانە مەبادیئی زۆر گەورەن و باشن، بەڵام دەبێت لەسەر خۆشمان جێبەجێی بكەین، هەمووشم تەسجیل كردووە ئەوانەی كەوا وتوویانە، ناوەكانم نوسیووە، جا بابزانن مەقصەدم چیە، چونكە ئەگەر تۆ عەدالەت بۆ خەڵك داوا بكەی، دەبێت یەكەمجار خۆت بگرێتەوە، ئەوە یەك، دووش: عەدالەتی موتڵەق ناتوانیت دابینی بكەیت، ئەوە مەقولەیەكە دەمێكە وتراوە، خۆ من لەگەڵ ئەوەشدام كە بنووسرێت پارچە زەویشی وەرنەگرتبێت، بەڵام زۆر حاڵەت هەیە، بەتایبەتی لە (90)ەكان، بێدەرامەتی وای لێ ئەكرد، پارچە زەوی وەرئەگرت، ئەیفرۆشت بە 5 هەزار دینار، تا نانی پێ بخوات، ئێستاكە بەپێی قانونی حكومەت، بەری ناكەوێت، هەشە دووی وەرگرتووە یان سێی وەرگرتووە، یەعنی ئەگەر بەنەوعێك بیر بكەینەوە، زوڵم لەو لایە ئەكەین، بەلایەكی تر بیر بكەینەوە زوڵم لەلایەكی تر ئەكەین، یاخود بەعەكسەوە، لەلایەك بیر بكەینەوە لایەنی دووەم ئیستیفادە

ئەکات، لەبەر ئەوە هەر کەسێك کە ئەو ڕەئیانە دەدات، مەنتقی هەیە، بەتەئکید مەنتقی هەیە، حەقی قانونی هەیە، مەسەلەی مافی مرۆڤە، عەدالەتە، بەڵام لەبەر ئەوەی لەهەردوو حاڵەتدا، حاڵەتی زەق هەیە، کە پێشێل کردنی یاسایە، پێشێل کردنی عەدالەتە، هەردوو حاڵەت لەوەی کە یەکێك سوودمەند بێت، بڵێم پارچە زەوی لێرە زەرەرمەند ئەبێت، ئەو کەم دەرامەتانەی کە مەبدەئی یەکەم بوو تەسبیتمان کردووە، کە وتم یەکێك هیچی نیە، پارچە زەوییەکی لە حکومەت وەرگرتووە، چووە یەکسەر فرۆشتوویەتی، مومکینە داویەتی بە کرێی خانووی شەش مانگ کەنەی بووە، ئێستاکە بەپێی قانون کە لە هەرێمدا هەیە، ناتوانێت خانوو وەربگرێت، هەشە، دوو تا سێ جار وەری گرتووەو خانووش شمولی ئەکات و شوقەش، هی تریش داوا ئەکات، جا ئەوانەی کەوا قسەیان کردووە، لێرە نوسیوومن، فەرموو نازناز خان بزانم نوقتەی نیزامیت هەیە.

بەڕێز نازناز محمد عبدالقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەس ئەوەندە من جارێکی تر پرسیار ئەکەمەوە، ئەوە پرسیار نیە، بەڵام ئایا قانون ئەسەری رەجعی هەیە، چونکە ئەو زەوییانە هەمووی لەساڵانی ڕابردوو وەرگیراون، ئەگەر بشکرێت دەبێ بۆ لەمەودوا بێت ئەم شەرتە، چونکە ئەسەری رەجعی نیە، بۆ ڕابردوو، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەو قانونە ئەصڵەن لەکوردستاندا هەیە، ئەڵێت خانوو نادات بەو کەسەی کەزەوی وەرگرتووە، یان زەوییەکی تر نادرێت بەو کەسەی کە زەوی وەرگرتووە، بەڵام ئەوەی کە کراوە خیلافی ئەو قانونانەیە کەهەیە، هی ئەو قەرارانەیە کە هەیە، یان حەتا ئەو ڕێنماییانەی کە هەیە، یان بابڵێین مەنتق کەهەیە، شت کراوە، ئەوە جەنابی وەزیر لێرەیە، خۆی ڕەنگە باشتر بزانێت، لەبەر ئەوە من پێم وایە، ئێستا دوو ڕەئی هەیە، لەسەر ئەوەی کە ئەوە زیاد بکرێت کەئیستیفادەی کردووە، لەپارچە زەوی حەقی نەبێت، لەوەی کە خانوو وەربگرێت، فەرموو کاك شێروان.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

وەڵڵاهی بەقەناعەتی ئێمە ئەوەی پارچە زەوی وەرگرتبێت، مەعنای وانیە، لەمەشروعێکی سەکەنی بەشداری کردووە، ڕەنگە لەبەر بێ دەرامەتی نەیتوانیبێت هەتا ئێستا زەوییەکەی بکات بەخانوو، پاریش جەنابی وەزیری ئاوەدانکردنەوە لێرە بوو، ئەوە قسەی ئەو بوو، وتی ئەو زەوییانەی کە تەوزیع کراوە، هەتا ئێستا لە 10٪ی بینا کراوە، با ئێستا گەیشتبێت بە لە 20٪ مەعنای وایە، ئەوانەشی کەوا خاوەن زەوین، یان هەندێك هەیە تیجارەتی پێ ئەکات، من ناڵێم، بەڵام زۆربەی زۆری نەیانتوانیووە، بیکەن بە خانووی نیشتەجێبوون، ڕەنگە ئیمکان هەبێت بتوانن، زەوییەکەی خۆیان بفرۆشن، موشارەکە

لەمەشروعێکی سەکەنی ئاوادا بکەن، بەتایبەتیش بۆ ماوەی 20 ساڵە، قەرزی عەقاریشی ئەدرێتێ، بۆیە بەقەناعەتی من زەوییەکە شمولی مەسائیلی سەکەنی ناکات، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

تکایە هەریەکەو بەناوی نوقتەی نیزامیەوە رەئیەك مەدەن، دەی فەرموو کاك بەڵێن.

بەڕێز حمد عبدالله محمود(بەڵێن):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

تەنها یەك کەس، باسی مەسەلەی زەوی کرد، لەهەموو موداخەلەکان، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

نا چوار، پێنج کەس باسی کرد، ئەوەتا ناوم نوسیوون، من نامەوێت ناوەکان بڵێم، کاك عادل چیە نوقتەی نیزامیەکەت، فەرموو.

بەڕێز عادل محمد امین:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من باسی زەویم کرد، جەنابی سەرۆك تەوزیحم هەیە، من ئەزانم خەڵك زەوی وەرگرتووە، بۆ دوو فەردە ئارد فرۆشتوویەتی لەکاتی خۆیدا، من پێشنیارێکم هەیە بۆ ئەو مەوزوعە، ئەڵێم ئەو کەسانەی کەوا زەوی وەرگرتووە، حەقی تەملیکی هەبێت، بەڵام مەسەلەن لە 10٪ یان 15٪ نیسبەیەك دابنێین کە قیمەتی زەوییەکە بەس لەو کەسانە وەربگرین، ئەتوانین ئەو مەوزوعە موعالەجە بکەین، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەزانی چۆنە برادەران، تۆ کەقانونێك دائەنێیت، لەقانونەکە ئەو دوو مەرجەی تێدایە، فەرموو کاك غەفور نوقتەی نیزامیت هەیە.

بەڕێز غفور طاهر سعيد مەخموری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە ئەو خانووانە کە دروست ئەکرێت، یان ئەو شوقانە هاووڵاتی بەپارە دەیکڕێت لەحکومەت بەقیست، بەڵام زەوی بەخشینێکە بەپێی نوقات وبەپێی ساڵانی خزمەتی خۆی پێی دەدرێت، یەعنی حاڵەتەکان لەیەکتری جیان، ئەو لە حکومەت ئەیکڕێتەوە، ئەوەش حکومەت پێی ئەبەخشێت، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەگەر عەفوم ئەکەیت لێرە وانیە، کاك غەفور، لەبەر ئەوە، ئێمە لە ماددەی یەکەم، تەسبیتمان کرد، پارەی زەوییەکە حیساب ناکرێت، مەبدەئێکی تریشمان هەیە، قەرارێك هەیە، کەوا دوو پارچە زەوی نادرێت، کەواتە تۆ لێرە پارچە زەوی دەدەیت، لە کولفەکەت دەرهێنا، ئەو مولاحەزەیە دەبێ ئینتیباه بکەین، بەڵام ئەوەی کەمن حەرزم کردن، زۆر کەس هەیە، زەوی وەرگرتووە، نەیتوانیوە خانوو بکات، رەنگە لە 80٪ی ئەو خەڵکانە بەتایبەتی خەڵکی هەژار، پارچە زەوی وەرگرتووە، 5 هەزار دۆلار ئەکات، نەخانووی پێدێت،

نـه دەتوانێـت خـانووی پێبکـات، بۆیـه فرۆشـتوویەتیەوە، ئـەوە دەبـێ ئێمـه بیهێڵینـەوە بـۆ دەسـەڵاتی جێبەجێکردن، خۆ هەر ئەو قانونه نیه، قەوانینی تریش هەیه، لەهەرێمدا دەڵێت دوو پارچه زەوی نادرێت بەکەسێك، بـەڵام ئێمـه مەبـدەئی یەکـەممان بـۆ کـەم دەرامەتـه ئـەو خانووانـه، بـا ئـەوان تەقـدیری بکـەن، یەکەم: با خانووی نەبێت، ئەوە موهیمه، پارچه زەوی وەرگرتووە، بـەڵام کـەخانووی نیـه، مانـای وایـه کـەم دەرامەته، موستەحەقی ئەوەیه جارێکی تریش هاوکاری بکرێـت، ئـەوە دەکرێـت وەزارەتـی ئاوەدانکردنـەوە بەپێی رێنماییەك، بـەپێی مـەبادئێك کـه دای دەنێـت ڕەچاوی بکات، بەتەئکیـد ڕەچاوی ئـەوە دەکـات، کـه ئەوەی خانووشی نیه، هیچ پارچه زەوییەکیشی وەرنەگرتووە، ئەوە کەم دەرامـەت تـرە لەخـەڵکی تـر، بۆیـه دەبێت لەپێش چـاو بێـت، بۆیـه مـن پـێم وایـه، ئـەو صیاغەی کەلیژنـەی قـانونی کردوویـەتی زۆر جێگـای خۆیەتی، بەڵام ئەو خاڵه دەمێنێتەوە کەدوو ڕەئی هەیه، یەکێکیان نازناز خـان پێشکەشـی کـرد، کـه دەڵێـت خێزانەکه پێویست ناکات بنووسرێت، لەلایەکی تریشەوە کوێستان خان دەڵێت دەبـێ، بنووسـرێت، ئـەو دوو ڕەئیه یەکلابکەینەوە پێش ئەوەی بیخەینه دەنگدانەوە، کاك عەونی فەرموو.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من پێشنیارێکم کرد، وابزانم دەبێ مولاحەزەی بکەین، خانوویەك لەباوکەوە ماوەتەوە، باوکەکەش مـردووە، پێنج وەرەسەی هەیه، ئەوە بۆیه دەڵێم(لایملك شقة او دار سكنية، على وجه الاستقلال) ئەوە موستەقیل نیه، موشاعه، بۆ مەغدور بن ئەو کەسانه، با فورسەتێکی بدەینێ ئیستیفادە بکات، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەو موقتەرەحه کاك عەونی جەنابت کردت وەکو شەخص، تەرحت کرد، لەبەر ئەوە ناکرێ بڵێیت دەبێ لێمان وەربگریت، لەگەڵ ئەوەشدا ئەگەر یەکێك ئیستسنای لەسەر بکات، یان بیکەن به موقتەرەحی لیژنەی یاسایی، یان یەکێك پشتگیری لێبکات ئەوە جیاوازە، خۆ شتەکه مەنتقی تێدایه، بەڵام تۆ دەڵێیت دەبێ وەریبگرن، منیش ئەڵێم نابێت لەبەر ئەوەی تۆ وەکو شەخص دەیڵێیت، ئەگەر لیژنەی یاسایی کردی به موقتەرەحی تازەی خۆی و وتیان پشتگیری لێ ئەکەین، ئەوە منیش تەرحی ئەکەم، بەڵێ کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە پشتگیری لەڕاکەی کاك عەونی ئەکەین، ئەوە شتێکی تازە نیه، بەڕاستی ناکرێت یەکێك حسەیەکی موشاعی هەبێت لەموڵکێك، مومکینه هەر هیچیش نەبێت، دەبێ ئێمە حسابی بۆ بکەین بەڕاستی لە زۆربەی قەوانینەکانیش ئەوە هاتووە، بۆیە ئێمە بیکەینە خانوویەك هی ئیستقرار ئەگەر هەبوو، کەوا بوو مەحروم ئەبێت لەو مەشروعە سەکەنیە، نەك حسەیەکی شایع لەخانوویەك، یان لەوەرەسە بۆی مابێتەوە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاک بارزان فەرمووو.

بەڕێز بارزان محمد عبدالقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لە مەنتقەی ئێمە، ڕێکخراوی کراو کۆرو قەندیل، خانووی زۆریان کردووەو داوییانە بەخەڵك، مەسەلەن لەکفری گەڕەکی ئیمام محمد هەمووی خانووی تازەیەو کردوویانە بۆ خەڵك، یەعنی مەفروز وایە، ئەوەشی کە لە ڕێکخراوەکان بۆیان کراوە، شمولی نەکات، کاک عادلیش باسی کرد، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

بەتەئکید ئەوانە شمولیان ناکات، وازحە ئێمە دەڵێین ئەوەی کەئیستیفادەی نەکردووە، ناڵێت لە حکومەت دەڵێت لە هیچ مەشروعێکی سەکەنی ئیستفادەی نەکردبێ، یەعنی ئەوانی تریش نەك هەر هی حکومەت، صیغەکە ئەوەی لیژنەی قانونی بیخوێننەوە جارێکی تر بەکوردی، بۆ ئەوەی برادەران باشتر تێبگەن.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددەی چوارەم: نابێ ئەو کەسەی داخوازی پێشکەش دەکات بۆ کڕینی بنیاتنراوەکە:

1-هیچ خانوو یان شوقەیەکی سەربەخۆی بەناو هەبێت.

أ- سوودمەند بووبێت لە پڕۆژەیەکی نیشتەجێبوونێکی دیکە لە هەرێمدا.

ب- ئەو قەرزە عەقارییەی حکومەتی هەرێم دەیدات .

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئێستا پێش ئەوەی بیخەینە دەنگەوە، ئەو مەوزوعە یەکلابکەنەوە، کەڕای جیاواز هەبوو، هەندێکیان تەئیدی نازناز خانیان کرد، هەندێکیشیان بەعەکسەوە، ئاخر کەس کەلەو مەوزوعە قسەی کرد، کوێستان خان بوو، کە مەرجی ئەوانەی کەداوای تەملیك ئەکەن، ئیستیفادەیان نەکردبێ، نەخۆیان نە خێزانەکانیان، ئەصڵی مەشروعەکە ولیژنەی یاسایش ئەڵێن، نەخۆیان نە خێزانەکانیان، ڕەئی نازناز خان کە هەندێ ئەندامیش تەئیدی کرد، دەڵێن بەتەنها خۆیان، بۆ ئەوەی تووشی ئەوە نەبین ئەوەی کە دوو ژنی هەیە، یان سێ ژنی هەیە، من پێم وایە، ئەگەر هاوسەرەکەی ڕەش بکەینەوە، دەمێنێت بۆ تەقدیری وەزارەت، دەگەڕێتەوە بۆ مەبدەئی کەم دەرامەتەکە، خۆی تەقدیری ئەکات، من ئەوەم پێ باشترە، لیژنەکانیش پشتگیری لەوە ئەکەن، کە یشترط على مقدم طلب التملك ان لايكون قد استفادة من:ـ هەتا کۆتایی، باشە ئێستا کاك عەونی بیخوێنەرەوە بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگدانەوە.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

المادة الثالثة: يشترط على مقدم طلب التملك ان لايكون قد استفاد من:ـ

ان لايملك شقة او دار سكنية على وجه استقلال. و ان لايكون قد استفاد من:

1- أي مشروع سكني آخر في الاقليم.

3 -السلفة العقارية المقدمة من حكومة الاقليم.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

مامۆستا كاكە بیخوێنەرەوە بەكوردیەكەی فەرموو.

بەڕێز عبدالكریم ابوبكر مصطفى:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

ماددەی چوارەم: نابێ ئەو كەسەی داخوازی پێشكەش دەكات بۆ كڕینی بنیاتنراوەكە:

1-هیچ خانوو یان شوقەیەكی سەربەخۆی بەناو هەبێت.

2-سوود مەند بووبێت لە:-

أ- لە پڕۆژەیەكی نیشتەجێبوونێكی دیكە لە هەرێمدا.

ب- ئەو قەرزە عەقارییەی حكومەتی هەرێم دەیدات .

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

ئێستا دەیخەمە دەنگەوە كێی لەگەڵدایە؟ بادەستی بڵند بكات تكایە، فەرموون كێی لەگەڵدا نیە؟ 3كەس تكایە بۆ ماددەی دواتر.

بەڕێز عبدالكریم ابوبكر مصطفى:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

ماددەی پێنجەم: داواكردنی بە موڵك كردنەكە بە پێی فۆڕمێك ڕێك ئەخرێ، كە وەزارەتی ئاوەدانكردنەوە و نیشتەجێ كردن ئامادەی دەكات و، ئەمانەی تێدا دەبێت:

1-ناوی داواكاری بە موڵك كردنەكە و شوێنی نیشتەجێ بوونی.

2-پیشەی داواكاری بە موڵك كردنەكە و ناوی ئەو فەرمانگەیەی كە سەر بەوە، ئەگەر فەرمانبەر یا كارمەندی بەكارهاتوو بوو، یان كرێكار یاخود ئەو شوێنەی كە كاری تێدا دەكات، ئەگەر سەر بە كەرتی تایبەت بێت.

3- داواكاری بە موڵك كردنەكە بیسەلمێنێ كە نەخۆی نە هاوسەرەكەی سوودیان لە هیچ پرۆژەیەكی نیشتەجێ بوونی هاوشێوە وەرنەگرتبێت.

4- هەر مەرجێكی دیكە كە وەزیر بڕیاری لەسەر دەدات، بخرێتە سەر فۆڕمی داواكە.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە وەکو لیژنەی یاسایی پێشنیار ئەکەین، کە ماددەی پێنجەم هەڵبگیرێت، چونکە ئیمکان هەیە، بە ڕێنمایی ئەم مەسەلەیە چارەسەر بکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئێوەش ڕەئیتان وایە، فەرموو دکتۆر دلێر.

بەڕێز د. دلێر اسماعیل حقی شاویس:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمەش پشتگیری ئەو بۆچوونەی لیژنەی یاسایی ئەکەین، پێمان وایە ئەمە وەزارەت ئەتوانێ بەڕێنمایی چارەسەری بکات، بۆیە داوا ئەکەین، ئەم ماددەیە لابرێت، بەڵام پێشنیاز ئەکەین لەهەمان کاتدا ماددەیەکی تر بخرێتە جێگای، بەم شێوەش بێت:

خاوەنی ئەو یەکە نیشتەجێبوونە لەم پرۆژەیەدا هاتووە، بۆی نیە، بیفرۆشێت، تا هەموو قەرزەکانی پاکتاو نەکات، بەڕاستی ئەبێ بەندێك هە بێت، ئەو کەسەی کە سوودمەند ئەبێت لەم پرۆژەیەدا، بۆی نەبێت بیفرۆشێتەوەو فرِوفێڵی تێدا بکات، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەزانی چۆنە، ئەوەندەی من بزانم لەشتی وا ئەو خانووە، هەتا قیستەکانی نەدات، رەهن کراوە، ئەگەر بیشیفرۆشێت، دەچێتە سەر ئەو کەسەی کە دەیکرِێتەوە، لە دونیادا زۆر هەیە شتی وا، کە دەیفرۆشێت، باقیەکەشی ئەو کەسەی کەدەیکرِێت تەحەمولی ئەکات، موقتەرەحی لیژنەی یاسایی بە ئیلغا کردنی ئەو ماددەی دەیخەمە دەنگەوە، کێ لەگەڵیەتی با دەستی بڵند بکات؟ فەرموون، کێی لەگەڵدا نیە؟ بەکۆی دەنگ وەرگیرا، ماددەی شەشەم تکایە.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددەی شەشەم: داواکاری بە موڵك کردن دوای ڕاگەیاندنی پەسەندکردنی داواکەی لەماوەی (30) رۆژ، لە مێژووی ڕاگەیاندنەکەی کە دەبێ پارە بدات، گوژمە پارەیەك بدات، کە دەکاتە لە 10٪ی نرخی خە مڵندراوی بەرایی ئەو شوقەیەی کە ئەیەوێت بەناوی بکات.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك زرار فەرموو.

بەڕێز زرار طاهر امین:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەسەر ماددەی شەشەم لیژنەکەمان پێشنیار ئەکات داواکاری بە موڵك کردن دوای ڕاگەیاندنی پەسند کردنی داواکەی لەماوەی (45) ڕۆژ لەمێژووی ڕاگەیاندنەکەی کەدەبێ پارەبدات .گوژمە پارەیەك بدات کە دەکاتە 10٪ی نرخی خەملێندراوی بەرایی ئەو شوققەیەی کەدەیەوێ بەموڵکی بکات بەرەچاوکردنی بەرژەوەندی هاووڵاتیان0 تەنها 30 ڕۆژەکەمان کردووە بە 45 ڕۆژ.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك ڕەشاد ئێوە هیچ تێبینیتان هەیە؟

بەڕێز رشاد احمد ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە پشتگیری لە ڕاکەی لیژنەی ئاوەدانکردنەوە ئەکەین، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك دکتۆر دلێر ئێوە تیبینیتان نیە؟

بەڕێز د. دلێر اسماعیل حقی شاویس:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمەش پێمان وایە 30 ڕۆژ کەمە بۆ ئەو پرۆژەیە، بۆیە پێمان باشە بکرێت بە 45 ڕۆژ، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوە قسەی پێناوێت سێ لیژنە داوا ئەکەن کەوا 45 ڕۆژ بێت، کاك ئارام تۆ لە چ لیژنەیەکی، لیژنەکەت داوای کرد کەوا 45 ڕۆژ بێت، بەهەرحاڵ فەرموو.

بەڕێز ئارام رسول مامند:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەماددەی شەشەم باسی نرخی خەملێندراوی بەرایی ئەکات، ئێمە لە لیژنەش موناقەشەمان کرد، ئەگەر ئەمە نرخی بەرایی بێت بۆ شوقەکان، کە دروست کرا لەماوەی دوو ساڵ، کە لەماددەی دواتردا هاتووە، بۆی هەیە نرخی شوقەکە زیاتر بێت، بۆیە ئیمەش لەوێ موناقەشەیەکی زۆرمان لەسەر کرد، کە ئەم خەملێندراوی بەراییە بکرێت بەخەملێندراوی بنەڕەتی، بۆ ئەوەی جارێکی تر دوای دروست کردنەکە نرخەکەی نەچێتە سەرەوە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

خەملێندراوی بنەڕەتی نیە، لە دونیادا کاك ئارام، ڕەنگە هەموو بەراییەکە، هەمووی تەقدیرییە، ئێستا وەکو موناقەشەکەی بودجەمان لێهات، کاك شێروان ئەی تۆ ڕات چیە؟ یان تەئیدی ئەو لیژنەیە بکە، یان وجهە نەزەری خۆتان بدە، فەرمووو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە وەکو لیژنەی یاسایی بەم شێوەیە مامەڵەمان لەگەڵ ئەو ماددەی کردووە، سەبارەت بەماددەی شەشەم کە دەکاتە ماددەی پێنجەم، ئەگەر پێشنیارەکەمان بەهەند وەربگیرێت، لیژنە بەم جۆرە دای دەڕێژێتەوە، ماددەی پێنجەم،

1-داواکاری کڕینی بنایاتنانەوەکە، دوای ئەوەی داواکەی پەسەند دەکرێت، ڕێژەی لە 20٪ی خەملێندراو دەدات، لێرە خەملێندراو مەبەستی فیعلیەکەیە، بەڕاستی دەبێ ئەوە روون بکەینەوە.

2-ئەو بڕە قەرزەی کە دەمێنێتەوە، بەقیستی ساڵانە یان مانگانە دەیدات بۆ ماوەی لە 20 ساڵ تێپەڕ نەکات.

3-ئەگەر هاووڵاتییەکە خانووبەرەکەی پێش کۆتایی هاتنی قەرزدانەوەکەی فرۆشت، دەبێ هەمووی ئەو قەرزەی کەماوەتەوە بە یەك جێ بیداتەوە، بەڕاستی ئەمە ڕای لیژنەی یاساییە سەبارەت بەو ماددەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

یەعنی ئێوە لە 10٪ کەتان کردووە بە 20٪، ئەی ئێوە چی ئەڵێن ئەو سێ لیژنەیەی تر؟ کاك شێروان ئێوە مودەکەتان باس نەکردووە، مەبەستم سی رۆژەکەیە، ئێستا خیلافەکە لەسەر ئەوەیە، ئەصڵی پرۆژەکە کە 10 ئەندامی تەقدیمیان کردووە، لە 10٪یە حکومەتیش کە جوابی داونەتەوە دەڵێت با لە 20٪ بێت، لیژنەی قانونیش لە 20٪کەی تەسبیت کردووە، هەر سێ لیژنەکەی تریش ئەڵێن لە 20٪ کە زۆرە، تەئیدی لە 10٪ کە ئەکەن کە ئەصڵی مەشروعەکەیە، لە 10٪ کە زۆر باشە، چونکە ئەوەی کەم دەرامەتە لەکوێی بوو بیدات، ئێستا ئەصڵی مەشروعەکە لە 10٪ یە هەر سێ لیژنەکەش تەئیدیان کردووە، بەڵام موقتەرەحی تازە لە 20٪ من ئەمەوێت ئەوە بخەمە دەنگەوە، کێ لەگەڵ ئەوەدایە کە لە 20٪ بێت با دەستی بڵند بکات تکایە؟ شەش کەس کەواتە ئەصڵی مەشروعەکە ئەمێنێتەوە، فەرموو نازنازخان نوقتەی نیزامیت چیە؟.

بەڕێز نازناز محمد عبدالقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من ئەو تەوزیحە ئەدەم بۆ مەسەلەی دەنگدانەکە، ئەگەر ئەو نیسبە زیاترە دابنێین بەڕای من حکومەت، دەتوانێت ژمارەیەکی یەکجار زۆر شوقەی پێ دروست بکات، بەڵام ئەگەر کەم بوو ژمارەیەکی کەمتر دروست ئەکات، چونکە بودجەکەی مەحدوودە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

كە وتمان كەم دەرامەت هەژار، لە 20٪ی ئیمكان نیە، ئەگەر هەیبوو، ئەوە فەقیر و هەژار نیە، مەبدەئی یەكەم نایگرێتەوە، فەرموو كاك تەلعەت.

بەڕێز طلعت خضر سیف الدین:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

ئێمە ماددەی سێیەممان ئیلغا كردەوە، كە دەبوایە وەسائیلی ئیعلام، قبوڵی تەڵەبی تەملیك بكات، بەڵام لە ماددەی شەشەمیش ئەصڵی مەشروعەكە، 45 رۆژمان داناوە بۆ تەئریخی تەڵەب، ئەوە چ شتێك دروست ناكات؟ سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

نا، ئێمە ئەوەمان لابرد، تەحدید كردنەكە وەزارەت دەیكات، ڕێنماییە، كاك بەڵێن ئەگەر نوقتەی نیزامیە باشە ئەگینا دەنگمان بۆ داوە، دەمێنێتەوە صیاغەكە، كاك شێروان موشكیلە نیە، ئەو صیاغەی ئێوە كردووتانە باشە، بیخوێنەرەوە فەرموو.

بەڕێز عونی كمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

المادة الرابعة:

1- يُسدد طالب التملك بعد قبول طلبه مبلغاً قدره (20٪) من القيمة المقدرة للبناء.

2- يسدد طالب التملك المبلغ المتبقي بذمته باقساط شهرية أو سنوية خلال مدة لاتتجاوز 20عشرين سنة.

3- في حالة بيع المواطن للعقار المملك له قبل انتهاء مدة تسديد القرض فعليه تسديده كاملة.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

فەرموو كاك حاتم نوقتەی نیزامیت هەیە.

بەڕێز حاتم محمد جان حسن:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

لە نوقتەی دووەم تەنها یەك ڕەئیت وەرگرت، ڕەئی دووەمت وەرنەگرت، سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

كاكە ئێمە دەنگمان نەداوە، بەس نیسبەكەمان وەرگرتووە، خۆ تەواو نەبووە، ماددەكە، ئێمە بەس دەنگمان بۆ نیسبەكە داوە لە 10٪ بێت یان لە 20٪ بێت، صیاغەكەی تر ماوە جارێ، بەڵێ دكتۆرە هالە فەرموو.

بەڕێز د. هالە سهیل وادی:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

یەك خاڵ هەیە، لە ڕاپۆرتی وەزارەت هاتووە، ئەگەر حاڵەتی وەفات هەبێت، ئەو کەسەی کەوەفات ئەکات، وابزانم ئێرە جێگایەتی ئەگەر بکرێت جێگای بکەینەوە، واتە کەسەکە وەفاتی کرد، لەماوەی دانەوەی قەرزەکە کێ دەیداتەوە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

پێش ئەوەی بێینە سەر ئەو خاڵەی کە هالە خان وتی، (في حالة بيع المواطن للعقار الملك له قبل انتهاء مدة تسديد القرض) ئەی ئەگەر فرۆشتی بەیەکێك ئەویش کەم دەرامەت بوو، ئەگەر کەم دەرامەت بێت هەمان شروتی لەسەر تەتبیق ئەبێت، واتە قیستەکان ئینتیقال ئەکات، بۆ ئەو کەسەی کە کڕیویەتی، ئەگەر فرۆشتی بۆ تیجارەت و ئەو شتانە، ئەوە دەبێ قەرزەکە بداتەوە، یەعنی ئەو شوقەی کە فرۆشتوویەتی ئەگەر بۆ یەکێك بێت کە کەم دەرامەت بێت، ئەقساتەکان ئینتقال ئەکات، بۆ ئەو کەسە کەم دەرامەتەی کە تازە هاتووە، یەعنی موشکیلەیەك بۆ حکومەت حەل ئەکات، بەڵام ئەگەر فرۆشتی بۆ غەرەزی تیجارەت دەبێ هەموو قیستەکان بداتەوە، ئصوڵ وایە، ِفەرموو کاك رەشاد.

بەڕێز رشاد احمد ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لە حاڵەتێکدا ئەگەر ئەو شوقەیە فرۆشرا، ئەگەر کڕیار نەفسی شروتی هەبوو، دەکرێ ئەو قەرزە تەدویر بکرێت لەسەری، شەرت نیە، موتەبەع بوو، لەبانکی عەقاری ئاوا بوو، کە خانوویەك ئەفرۆشرا، سولفەی عەقاری لەسەر بوایە، ئەگەر شروتی تێدابوایە کڕیارەکە، قەرزەکە تەدویر ئەکرا لەسەری بە ئەقسات دەیدا، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوە ئەگەر بێت و خانووی خۆی بێت، بە سولفەی عەقار، بەڵام ئەمە ماڵی حکومەتە، خەڵکی کەم دەرامەت شروتی هەیە، ئەگەر ئەو شروتە متەوەفر بوو، بۆ وەزارەت هەیە، ئەقساتەکان نقڵ بکات، بۆ ئەو کەسە تازەی کە شروتی تێدا هەیە، وەکو شەخصی یەکەم کە دراویەتی، کاك فرسەت دەڵێت، باشە، با خۆی شەرحی بکات، فەرموو.

بەڕێز فرست احمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەو پرۆژەیە بۆ یارمەتی دانی خەڵکێکە، بۆ قەزیەیەکی تیجاری نیە، ئێمە ئەگەر وای لێ بکەین، ئەو خەڵکە ئەو خانووانە بفرۆشن، هەموو کەسێك تجارەتی پێوە ئەکات، تۆ یەکەم: بە سعری کولفە پێت داوە، دووەم: پارەی زەویت لێ نەسەندووە، ئەچێت بەیەکێکی ئەدات دوور نیە، شروتیشی تێدا نەبێت، شروتیشی

تێدا بێت دەرگایەك ئەكەینەوە بۆ تیجارەت، بەڕەئی من هەدەفی پرۆژەكە تێك ئەدەین، ئەگەر ئێمە مەجالی فرۆشتن بدەین، مەفروزە ئەو وەختە بفرۆشرێت كە هەموو پارەكانی تەسدید كرد، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

زۆر ڕاستەو مەنتقە، لەبەر ئەوە كامیلەكە باشە، مەنتقێكی باشە، یەعنی سێیەمەكە باش هاتووە،(3- في حالة بيع المواطن للعقار المملك له قبل انتهاء مدة تسديد القرض فعليه تسديده كاملة.)

موقتەرەحەكەی دكتۆرە هالە دەمێنێت ئەوەی كە دەڵێت ئەگەر یەكێك مرد، كاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بۆزۆ هەركی:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

وەڵڵا پشتگیری لە قسەكانی كاك فرسەت ئەكەم، بەڵام لەیەك شت، ئەتوانین ڕێگا لە تیجارەت بەو شوقانە بگرین، ئەویش ئەوەیە لێی نەگەڕێین تا 20 ساڵ كڕین و فرۆشتنی لەسەر هەبێت، سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

ئەزانی چۆنە كاك سەردار، خۆی لابەلاش باسی ئەو مەسەلەیەمان كرد، بەڵام تۆ ڕێگا ئەدەیت بەوەی كە بەناقانونی كڕین و فرۆشتنی پێوە بكرێت، بە قاچاغ بكرێت، كە ئەمەش كێشەی زۆر لێ دێتە پێشەوە، چونكە خەڵك ڕاناوەستێت لەسەر ئەوە، بۆیە ئەو شەرتەی بۆ دابنێین كە هەموو پارەكە بدات، بەڵێ دكتۆرە هالە فەرموو.

بەڕێز د. هالە سهیل وادی:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

بەنسیبەت حاڵەتی وەفات، ئەساسەن كەسەكە كەم دەرامەتە، ئەگەر وەفاتی كرد، منداڵی وردی هەبێت هەر پێی ناكرێت، كە قەرزەكە بداتەوە، ئەگەر گەورە بن و قوتابیش بن، هەر پێیان ناكرێت، پێشنیار ئەكەم، كەوا ئیعفا بكرێت، لە قیستەكان، سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

ئەو مەوزوعە بڕێك بیر كردنەوەی ئەوێت، بۆ ئەو كەسەی كەوا وەفات ئەكات، مومكینە كرێكار بێت، منداڵەكانیشی ورد بن، هیچ ئیمكانیەتی ئەوەشی نیە، قیستەكان بداتەوە، چۆن موعامەلەی لەگەڵ بكرێت، ئیعفا بكرێت بە چ ڕێگایەك، بە چ شتێك، وەختەكەش درەنگە، رەنگە مێشكیشمان ئیش نەكات، ئەگەر نوقتەی نیزامیە فەرموو كاك بارزان.

بەڕێز بارزان محمد عبدالقادر:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

كە سولفەی عەقار وەردەگریت، تۆماتیكی بەبێ تەئمین لەسەر ژیان ناكرێت، واتە سولفەكەت نادەنێ، من خۆم كردوومە بۆ 10 ملیۆن، 120 هەزار تەئمینیان لەسەر ژیان لێ وەرگرتووم، ئەوەش بۆ حاڵەتی مردنە، یەعنی قانونیەن ناكرێت، هەتا تەئمین لەسەر ژیان نەبێت، ئەبێ كەفیلیشت هەبێت، سوپاس.

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژماره (23)

سێ شەممە رێكەوتی 2008/6/3

كاتـژمێر (11)ی پـێش نیـوەڕۆی رۆژی سـێ شـەممە رێكـەوتی 2008/6/3 ئەنجومـەنی نیشـتمانیی كوردستانی عێراق بە سەرۆكایەتی بەڕێز عدنان رشاد مفتی سـەرۆكی ئەنجومـەن و, بـە ئامـادەبوونی بـەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی) جێگری سەرۆك و, بەڕێز فرست أحمـد عبـدالله سـكرتێری ئەنجومـەن, دانیشتنی ژماره (23)ی خولی دووەم, ساڵی (2008) ی خۆی بەست.

بەرنامەی كار:

بەپێی حوكمەكانی بڕگـە (1)ی مـاددە (20) لـە پێـڕۆی نـاوخۆی ژمـارە (1)ی هـەمواركراوی سـاڵی 1992ی ئەنجومـەنی نیشـتمانیی كوردسـتانی عێـراق, دەسـتەی سـەرۆكایەتی ئەنجومـەن بڕیـاردرا دانیشـتنی ژمـارەی (23)ی خولی دووەمی هەڵبژاردن لە كات (11)ی پێش نیوەڕۆی رۆژی سێ شەممە رێكەوتی 2008/6/3 دا بەم شێوەیە بێت:

1- بەردەوام بوون لەسەر خستنەڕوو و گفتوگۆ كردنی پرۆژەی یاسای دابین كردنی خانووی نیشتەجێ بوون بۆ دانیشتوانی هەرێمی كوردستانی عێراق، كە لە لایەن ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمانەوە پێشكەش كراوە.

2- خستنەڕوو و گفتوگۆ كردنی پرۆژەی یاسای هەموار كردنی یاسای كرێی خانووبەرە ژمارە (87)ی ساڵی 1979ی هەموار كراو، كە لە لایەن ئەنجومەنی وەزیرانەوە پێشكەش كراوە.

3- خستنەڕوو و گفتوگۆ کردنی پرۆژەی یاسای هەموار کردنی یەکەمی یاسای ژمارە (26)ی ساڵی 2007 یاسای باجی دەرامەت، کە لە لایەن ئەنجومەنی وەزیرانەوە پێشکەش کراوە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

بەناوی خوای گەورەو میهرەبان.

بەناوی گەلی کوردستان دانیشتنەکەمان دەکەینەوە، بەرنامەی کار:

بەپێی حوکمەکانی بڕگە (1)ی مادده (20) لە پەیڕەوی ناوخۆی ژمارە (1)ی هەموار کراوی ساڵی 1992ی ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستانی عێراق، دەستەی سەرۆکایەتی ئەنجومەن بڕیاریدا بەرنامەی کاری دانیشتنی ژمارە (23)ی خولی هەڵبژاردن لە کاتژمێری (11)ی پێش نیوەڕۆی ڕۆژی سێ شەممە ڕێکەوتی 2008/6/3دا بەم شێوەیە بێت:

1- بەردەوام بوون لەسەر خستنەڕوو و گفتوگۆ کردنی پرۆژەی یاسای دابین کردنی خانووی نیشتەجێ بوون بۆ دانیشتوانی هەرێمی کوردستانی عێراق، کە لە لایەن ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمانەوە پێشکەش کراوە.

2- خستنەڕوو و گفتوگۆ کردنی پرۆژەی یاسای هەموار کردنی یاسای کرێی خانووبەرە ژمارە (87)ی ساڵی 1979ی هەموار کراو، کە لە لایەن ئەنجومەنی وەزیرانەوە پێشکەش کراوە.

3- خستنەڕوو و گفتوگۆ کردنی پرۆژەی یاسای هەموار کردنی یەکەمی یاسای ژمارە (26)ی ساڵی 2007 یاسای باجی دەرامەت، کە لە لایەن ئەنجومەنی وەزیرانەوە پێشکەش کراوە.

سەرەتا بەخێرهاتنی بەڕێز جەنابی وەزیرو کاک سەلام و کاك سەعد وەزیری هەرێم بۆ کاروباری پەرلەمان دەکەم، داوای لێبوردنیش لە ئەوان و لە ئێوەش دەکەم کە دواکەوتین بەهۆی ئەوەی کە سەرقاڵی بەشداری ئاهەنگێك بووین لەگەڵ ژمارەیەك لە ئەندامانی پەرلەمان، یادی ماتەمینی بوو، نۆزدە ساڵەی کۆچی دوایی ئیمام خومێنی بوو، بۆیە دواکەوتین، داوای لێبوردن دەکەین، داوا لە لیژنەی یاسایی و لیژنەی ئاوەدانکردنەوەو لیژنەی دارایی و ئابووری و لیژنەی ڕۆشنبیری ئەوانەی دوێنێ بەشدار بوون بێن لە شوێنی خۆیان دابنیشن، تکایە فەرموون، پێش ئەوەی دەست بە بەرنامەکەمان بکەین و خاڵی یەکەم باس بکەین، خەبەری وەفاتی دکتۆر (احسان فؤاد)مان پێ گەیشتووە، کە دوێنێ شەو کۆچی دوایی کردووە، ئەمڕۆ بەخاك سپێردراوە، سەرەتا تازەیەی خۆمان ئاراستەی پرسەی ئەو برا بەڕێزە دەکەین، برایەکانی و هاوسەری و کەسوکاری، دکتۆر ئیحسان کەسایەتیەکی ناسراو بوو و ڕۆشنبیرێکی گەورە بوو، تەمەنی درێژی لە خزمەتی زمانی کوردی و خزمەتی بزووتنەوەی کوردستانی خۆی و بنەماڵە بەڕێزو تێکۆشەرەکەی، لە خوا دەپارێینەوە جێگای بەهەشت بێت و خوا سەبووری کەسوکاری بداتن، تەمەنی درێژی بۆ دکتۆر کەمال فوئاد کە سەرۆکی پێشووی پەرلەمان بووەو دکتۆر جەمال فوئاد وەزیر بووە، هەردووکیان لە تەمەندان خوا سەلامەتیان بکات، تەندروستیان باش بێت، هەر بۆیەش کاك عیماد ئەحمەد وەزیری ئاوەدانکردنەوە نەیتوانیوە ئەمڕۆکە بێت، چونکە لەو مەراسیمە بەشدارە، بۆیە ئەو عوزرەشی قەبوڵە، دوێنێش عوزرەکەی

تازه گەیشت بوو، ئەو عوزرەشی قەبولە، منیش دەبوایە لەویٚ بم، بەلاٚم ئیرتیباتم بەو دانیشتنەو ئیرتیباتم بەو بەیانیە نەمتوانی بچم و بەشدار بم لە بە خاك سپاردنی تەرمەكەی، دێینە سەر بەرنامەی خۆمان، خاڵی یەكەم/ بەردەوام بوون لەسەر خستنەڕوو و گفتوگۆ كردنی پرۆژەی یاسای دابین كردنی خانووی نیشتەجیٚ بوون بۆ دانیشتوانی هەرێمی كوردستانی عێراق، كە لە لایەن ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمانەوە پێشكەش كراوە، دوێنیٚ لە ماددەی شەش بوو، كە بوو ماددەی چوار راوەستاین، ئەوەمان یەكلا كردەوە، كە لیژنەی یاسایی داوای كرد بوو سەرەتای ئەو پارەیەی كە دەدرێت لە لایەن ئەو كەسەی كە داوای خانوو دەكاتن لە 20٪ بێتن، دەنگ درا كە لە 10٪یەكە بێت و تەسبیت كرا، ئەوە تەواو بوو، خاڵێك مابوو لەوەدا كە لە وەختێكدا ئەگەر هاووڵاتیەكە ئەو عەقارەی فرۆشت موقتەرەحی ئەوەیە كە دەڵێت هەموو پارەكە بدات، ئینجا ماڤی ئەوەی هەبێتن بیفرۆشێتن، مەوزوعێكی تریش هاتبووە پێش كە ئەگەر وەفاتی كرد، منداڵەكانی و هاوسەری بیٚ دەرامەت بوون، چی بكرێتن لەو حاڵەتەدا نەیانتوانی قستەكان بدەن، وابزانم هەندێك برادەر پێشنیاریان كرد كە ببەخشرێنرێن، ئەوە حەقی خۆیەتی بەڕاستی، خۆی ئێمە ئەو یاسایەمان بۆ ئەوانەی هەژارن و كەم دەرامەتن، ئەوەی كە هەژارو كەم دەرامەتە ئەو قستەی لەسەریەتی بە هەزار حاڵ توانی بیداتەوە، ئەگەر خۆشی وەفاتی كرد كەسێكی وای نەبوو ئیش بكاتن، فەرمانبەر بێت هاوسەرەكەی، یان منداڵەكانی حەقی ئەوەی هەیە وەكو ئەندامانی پەرلەمان دوێنیٚ ئاماژەیان پیٚ كرد وەرەسەكەی عەفوو بكرێتن لەو پارەیەی كە ماوە لەسەریان، من داوا دەكەم جەنابی وەزیر پشتگیریمان بێت لەوەی قسە بكاتن پشتگیریمان بكات لەو مەسەلەیە، ئەگەر قسەیەكت هەبێت جەنابی وەزیر فەرموو.

بەڕێز سركیس ئاغا جان/وەزیری دارایی و ئابووری:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

من پشتگیری ئەوە دەكەم كە فرۆشتن و كڕین لەسەر ئەم خانووانە نەبێت، چونكە هەدەڤی ئێمە بۆ ئەوەیە ئەوانەی كە كەم دەرامەتن یارمەتیان بدەین و پشتگیریان لیٚ بكەین، زەوییەكە بە بەلاش دەدرێت، چ بە كولفەیەكی كەمتر دروست دەكرێت، بە تەئكید سعری ئەو خانووانە بەرز دەبێتەوە، ئەگەر رێگا لەوە نەگرین بە یاسا ئەوە فرۆشتن و كڕینی زۆر لەسەر خانووەكان دەكرێت، بەنیسبەت ئەوەی لە دوای وەفاتی، من پشتگیری ئەو رەئیەش دەكەم كە لیژنەی شارەوانی دایەتی، تەئمین لەسەر حەیات، بە قەناعەتی من ئەگەر مەسرەڤ عەقاری بێت هەموو ئەوانەی قەرزیان دەداتیٚ تەئمین لەسەر حەیاتیان بۆ بكات، یەعنی قستیان لیٚ وەردەگرێت، یان فەرمانبەرە، یان هاووڵاتیە، لەو حاڵەتە ئەگەر تەئمین لەسەر حەیاتیان بۆ بكات، كە وەفاتیان كرد ئەو كاتە كۆمپانیای تەئمین مەجبورە هەموو پارەكە بۆ مەسرەف عەقار تەسدید بكاتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

فەرموو كاك بارزان.

بەڕێز بارزان محمد قادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لە ماددەی نۆدا باسی دەکات، ماددەی نۆ وەڵامی ئەو پرسیارەی تۆ دەداتەوە، دەڵێ دەبێت رەهن بێت و تەئمینیش بێت، چونکە کابرا کە زیندووە، ئەگەر تەئمین نەبێت عەقارەیەکەی نادەنێ، کە مردیش تەئمینەکە جێ بەجێ دەکرێت، ئەگەر چاوێکی پێدا بخشێنی.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك بارزان ئەوە تەئمین نییە، ئەوە رەهنی تەئمینیە، فەرقی هەیە، ئەوەی جەنابی وەزیر گوتی، یەعنی خاوەنەکەی تەئمین بکرێت لەسەر ژیان، ئەوەی لە ماددەی نۆ هاتووە دەڵێت خانووەکە رەهن بکرێت بۆ دابین کردنی ئەو پارەیەی کە دەدرێت لە جیاتی، فەرقی هەیە، ئەوەی راپۆرتی لیژنەی یاسایی خاڵی یەکەم تەواو بوو 10٪یەکە مایەوە، خاڵی دووەم تەواو بوو کەس ئیعتیرازی لەسەر نەگرت و بە بیستساڵ دەدرێت، خاڵی سێیەم لە کاتێکدا ئەو عەقارە کە لە لایەن هینەوە فرۆشرا دەبێت پارەکەی هەموو بدرێت، رەئیەك هەیە دەڵێ قابیلی فرۆشتن نەبێتن، بۆ ئەوەی مەسەلەی تیجارەت نەیەتە گۆڕێ، ئەوە هاتووە بۆ دابین کردنی ژیانی و سەکەنیەتی، کە فرۆشتی بۆ کوێ دەڕواتن، رەئیەکی هەیە دەڵێ بچێتە سەر خاوەنی تازە، جەنابی وەزیریش پشتگیری لەوە دەکات کە نەفرۆشێت، دوێنێش قسەی لەسەر کرا، رەئی چەند برادەرێك ئەوە بوو کە قابیلی فرۆشتن نەبێتن تا بیست ساڵەکەش تەواو دەکاتن، بۆ ئەوەی لێمان تێك نەچێتن ورد بین و موختەسەریشی بکەین، تکایە دووبارەشی مەکەنەوە فەقەرەی سێ لە ماددەی چوارەم کە پێشتر شەشەم بوو، دەڵێت (في حالة بيع المواطن للعقار المملك له قبل انتهاء مدة تسديد القرض فعليه تسديده كاملة)، ئەوە لێرە موفتەرەحی لیژنەی یاساییە، دوو رەئی تریش هەیە، یەکیان دەڵێت قەرزەکە بچێتە سەر خاوەنی تازە، یەکێکیشیان دەڵێت هەر قابیلی فرۆشتن نەبێتن، بە تەحدیدی سێ، چوار کەس قسەی بکاتن، چونکە دوێنێ زۆر قسەتان کردووە، یەکەم جار رەئی لیژنەکان بزانین چیە لەسەر ئەو مەوزوعە، کاك رەشاد فەرموو.

بەڕێز رشاد احمد ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە دوو نوقتە هەبوو باسمان کرد، یەك/ تەئمین لەسەر ژیان بوو، هەر قەردێکی حکومەت دەبێت تەئمین بکرێت، لەبەر ئەوەی سبەینێ خوا نەکات ئەو کابرایە سولفەی وەرگرتووە وەفاتی کرد، حکومەت مادام رەهنە دەرەجە ئولا بینایەکەی دەفرۆشێت.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك رەشاد لێمان هین مەکەن، ئەو تەئمینە نوقتەیەکی تر تازە هاتە پێشەوە، من ئەو خاڵەی دەڵێم کە لە لیژنەی یاسایی هاتووە دەڵێ هاوولاتیەکە کە خاوەن عەقارە ماوەی ماوە حەقی فرۆشتنی هەبێت، یان نا،

لیژنەی یاسایی دەڵێت حەقی فرۆشتنی هەبێت، بەڵام هەموو قەرزەکەی بداتەوە تەنیا لەسەر ئەوە رەئی بدەن.

بەڕێز رشاد احمد ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

تەنیا دوو موفتەرەحمان نیە، یەك/ بەلایەنی کەمەوە لە دە ساڵ نەفرۆشێت، لەبەر ئەوەی تیجارەتی پێ نەکرێت، واتا تا دە ساڵ نەفرۆشرێت، پاش ئەوەی کە دەفرۆشێت، ئەگەر فرۆشتی دەبێت دەفعە واحیدە پارەکەی بدات.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك زرار فەرموو.

بەڕێز زرار طاهر امین:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە وەکو لیژنەی ئاوەدانکردنەوە ئەوەی نووسیوومانە وەکو لیژنەی یاسا بڕگەیەك زیاد بکرێت و بنووسرێت (هاووڵاتی دەتوانێت خانوو یان شوقەکەی بفرۆشێت دوای ئەوەی بڕی پارەی هەموو قستەکانی بە یەکەوە دابێت و هیچ قەرزێکی لەسەر نەما بێت).

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئێستا تۆ پشتگیری لە رەئیەکەی لیژنەی یاسایی دەکەیت، کاك ئیحسان فەرموو.

بەڕێز احسان عبدالله قاسم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە وەکو لیژنەی دارایی و ئابووری دەڵێین (خاوەنی ئەو یەکە نیشتەجێیانە کە لەم پرۆژەدا هاتووە بۆی نییە بیفرۆشێت، تا هەموو قەرزەکانی تەصفیە نەکات، جگە لەوە لە حاڵەتێك هەیە مەسەلەن حوجەتی قانونی هەیە، لەوانەیە کابرایەك خانوویەك بە دەستە لە هەولێر نەقلی دهۆك بووە، ئەو کاتە شتێکی رەوایەو بیفرۆشێت، مەرجە پارەکەی بیدات، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کە ئەوە ناکرێت لە قانون حوجەت، کاك عەونی فەرموو.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە ئەو موفتەرەحەمان تەسبیت کرد، لەبەر ئەوەی بڵێین و نەڵێین ئەگەر ماددەیەکیش دانێین نەفرۆشێت، هەر دەفرۆشرێت، واتا تەشجیعی موخالەفات دەکەین، بۆ ئەو تەشجیعە بکەین، لێرە بە نەصێکی قانونی ئیلا ئەگەر پارەکە بە کاملی تەسدید کرا، ئەو وەختی حەقی فرۆشتنی هەبێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك دکتۆر کەمال فەرموو.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کەمال کەرکووکی):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من وا بە پێویستی دەزانم، چونکە لەوانەیە یەکێك ئەو خانووە ئەو شروتەی هەبێت، بەلاّم لە مەرحەلەیەك نەتوانێت قەرزەکە بداتەوە، ئینجا عەقاری دەیبات، بۆیە تەرەفی تازە کە دەیەوێت ئەو خانووە بکڕێت، پێویستە:

1- تەحەمولی هەموو مەسئولیاتی بکاتن ئەوەی لە بیدایەت، لە شەخصی یەکەم کە کڕیەتی، ئەو تەحەمولی ئەو مەسئولیەتە بکات.

2- شەخصی کڕیار هەموو شروتی تیا بێت، عەقاری لە یەکەم جار کە حکومەت لە یەکەم جار بە شەخصی یەکەمی داوە، بەو دوو حالّەتە، بەس ئەگەر ئێمە مەنعی بکەین و حەقی نەبێت بیفرۆشێت، لەوانەیە ئینسانێك لە مەرحەلەیەك ناتوانێتن قستەکەی بداتن، ئەوجا زەرەر دەکاتن، ئینجا حکومەت بە سعرێکی موناسیب دەیفرۆشێت، بۆ ئەوەی قەرزەکەی وەربگرێتەوە، خۆ نایکاتە مولّکی خۆی، ئەمە لە زۆر شوێنی دنیادا هەیە، بانکەکان یەکێك لە دەرەوە بیەوێت خانوویەك بکڕێت، بانك پارەی پێ دەداتن و زەریبەی لێ دەسەنێت، مانگانە قستەکەی خۆی دەدات، ئەگەر نەتوانێت قستەکەی بدات خانووەکەی دەفرۆشێت، ئەوەندە پارەی خۆی کە لەسەر خاوەن مولّکەکەیە وەردەگرێت، ئینجا ئەوە زەرەر دەکات، بەلاّم ئەگەر شەخصێکی تر هەبێت تەحەمول بکات بیکرێت، ئەو خەسارەتە بداتن و ئەو شروتەی تیا هەبێت، زۆر تەبیعییەو قانونییە پێی بدرێتن، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك عومەر فەرموو.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من تەئیدی ڕەئیەکەی لیژنەی یاسایی دەکەم بەوەی کەوا بیفرۆشێت چی قەرزی لەسەر ماوە دەفعی بکات، بۆچی؟ ئێمە هەر لە مەشروعەکە لە ماددەی نۆ باسمان کردووە، کە ئەو شوقەیە بە مولّکێکی سرف، بە حەقی ڕەهن یەعنی (مثقل) بێت قەرزی ڕەهنەکە تەسجیل دەکرێت بەناوی ئەو کەسەی کە دەدرێت، کە گوتمان بە مولّکی سرف تەسجیل دەکرێت، یەعنی صاحێبەکەی هەمووو حەقێکی بەسەردا هەیە بیما فیە فرۆشتنی، بەلاّم بە موسەقەل بە حەقی قەرزەوە، ئێمە ئەگەر بێتو حالّەتێکی تر ڕەچاو بکەین شوقەیەك دراوەتە فەرمانبەرێك، ئەم فەرمانبەرە لە شارێك بۆ شارێکی تر، لە دێیەك بۆ دێیەکی تر، لە قەزایەك بۆ قەزایەکی تر نەقل دەبێت، ئەو شوقەیە چ سوودی هەیە ئەو لە سلێمانی بێت نەقل بوو بێت بۆ دهۆك مەسەلەن، یان خاوەنەکەی مرد وەرەسەکەی دەیانەوێت لێك جیا ببنەوە، نایەنەوێت هەموویان لە یەك خانوودا بمێنن، ئێمە دەمانەوێت ئەم خەلّکە لەم قانونە سوودمەند بن، تۆ هەموو دەرگایەکانی لێ دابخەیت

هەتا هەتایە سوودی لێ وەرنەگرتووە، لەبەر ئەوە من تەئیدی رەئیەکەی لیژنەی یاسایی دەکەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

موقتەرەحێك هاتووە لە لایەن لیژنەی یاساییەوە دەوڵەمەندی موقتەرەحەکەی خۆیان دەکاتن، دەڵێت سێیەم بەو شێوەیە دەبێتن بەپێی موقتەرەحی تازەیان بە عەرەبیەکەی دەخوێنمەوە (في حالة بيع المواطن للعقار المملك له قبل انتهاء مدة تسديد القرض فعليه تسديده كاملة اذا كان المشتري يتوفر فيه الشروط الواردة في هذا القانون وبموافقة الوزارة) ئەوە باشە، یەکەم جار رەئی لیژنەکان وەربگرین، کاك رەشاد فەرموو.

بەڕێز رشاد احمد ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

روون کردنەوەیەك لەسەر ئەو مەوزوعە، ئەو بینایەی کە دەکرێت بۆ خەڵکێکی موستەحەق، پارەی عاردی لێ وەرناگیرێت، لە فەوائید تەسهیلاتی بۆ کرا، ئەوە بکەوێتە بابی تیجارەت کڕین و فرۆشتن، مانای وایە غەرەزی فەلسەفی قانونەکە تەحقیق نەبوو، لەبەر ئەوە من دووبارەی دەکەمەوەو تەئکید دەکەمەوە لەسەر ئەوەی ئەو بینایە دە ساڵ نەفرۆشرێت، بۆیە خەڵکی حەقیقەت ئەوەی ئیستیفادەی لێ دەکات ئیستیفادەی لێ بکات، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك عوسمان فەرموو.

بەڕێز عثمان عبدالله قادر(بانی مارانی):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

دیارە مەبەست لە دروست کردنی ئەم شوقانە بۆ دەعمی خەڵکی هەژارو خەڵکی فەقیرە، پێویست ناکات کۆت و بەند لەسەر موعامەلە کردنی ئەو شوقانە دابنێنن، لە کاتێکدا ئەو کەسەی کە شوقەکە دەکڕێت فیعلەن ئەو قەرزەی دابێتەوە حکومەت، کەواتە ئەوەی لیژنەی یاسایی دایەتی ئێمە پشتگیری لێ دەکەین، ئەوە بۆ ئەوەیە خەڵکی فەقیر ئیستیفادەی لێ بکات، موعامەلەو کڕین و فرۆشتن جووڵانێك پەیدا دەکات، هەم لە بازاڕ، هەم فەقیرەکەش ئیستیفادەی لێ دەکات، بۆیە ئەو کۆت و بەندانە لەسەر موعامەلە کردنی شوقەکان بە رەئی من لە بەرژەوەندی خەڵکی فەقیر نییە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

دکتۆر نوری فەرموو.

بەڕێز د. نوری جمیل تاڵەبانی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من پشتگیری لە بۆچوونی کاك رەشاد دەکەم، چونکە جاری وا هەیە خێزانێك دە ساڵ پێکەوە دەژین، پاش ئەوە منداڵیان گەورە دەبێت، لەو شوقەیە جێگەیان نابێتەوە، ئەگەر ئەوان بتوانن پارەی ئەو شوقەیە هەمووی بدەن مافی خۆیانە کەوا بیفرۆشن، بۆ ئەوەی بچنە خانوویەکی گەورەتر، جگە لەوەش ئێمە لێرە قانونی لە حاڵەتی مردنی خاوەن شوقەکەیە، قانونی ئیزالەی شیوع هەیە، یەکێك لە نەوەکانی ئەو کەسە دەتوانێت ئەو شوقەیە بخاتە ئیزالەی شیوعەوە، ئەو کاتە ئیحتیمالە خەڵکی تر بێت بیکڕێت، یەعنی ڕێگەی فرۆشتنی ئەوە زۆرە، با ئێمە سەرەتا دە ساڵ دابنێین بەمەرجێك پاش ئەو دە ساڵە بتوانێت هەموو پارەکە دەفع بکات، بۆ ئەوەی پاشان ئەگەر ویستان بچنە ناو ماڵێکی ترەوە، یان بە ئیزالەی شیوعەوە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کەواتە ئێستا دوو موقتەرەح هەیە، موقتەرەحێك تازەیە لەلایەن لیژنەی شارەوانییەوە بوو، موقتەرەحی لیژنەی یاسایی پێشترەو تەعدیلیشی کرد، بۆتانم خوێندەوە بە تەعدیلەکەشەوە، موقتەرەحێکی تر هەیە کە لیژنەی یاسایی تەرحی کردووەو یەك، دوو برادەریش پشتگیریان لێ کرد، ئەویش ئەوەیە دەڵێت بمێنێت وەکو خۆی بەلاَم بگوترێتن پاش دە ساڵ، یەعنی دە ساڵ بەسەری تێپەڕێت ئینجا حەقی هەبێت بیفرۆشێت، کە فرۆشتیشی بەقیەی پارەکەی بداتەوە، ئەو شەرحانەی کە کردیان دکتۆر کەمال و کاك عوسمان و دکتۆر نوری کە کردیان دەیگرێتەوە، لە لایەکەوە مومکینە ئیمکان هەیە فەرمانبەرە چۆتە شارێکی تر، یاخود وەزعی باشتر بووە، دەتوانێتن هەم پارەکەی بدات، هەمیش ئەوە بکاتن، دوایێ ئەو بۆچوونەی لیژنەی یاسایی بە موقتەرەحەکەشیەوە زۆر چاکە، بەلاَم راستیەکەی بڕێك جێ بەجێ کردنەکەی زەحمەتە، چونکە دەبێت بچێتە وەزارەت و جارێکی تر شروتەکانی بزانین چۆن تەسبیت دەبێت، تۆزێك تەعقید دەبێت، کەچی ئەوە لەگەڵ ئەوەی مافێکی دەدەیتێ، ئەوەندە قورسایی مەخە سەری، حەقێکت داوەتێ، خانوویەکت داوەتێ عاردەکەی بەلاشەو بە پارەیەکی کەمە، بەلاَم واشی ئەسیر مەکە، ئەسیری ئەو خانووە بێتن نەتوانێت هیچ بکات، من شەخصیەن پێموایە ئەو موقتەرەحەی لیژنەی شارەوانی ناوەندییە، دە ساڵی بەسەردا چوو بێت، پاش دە ساڵ ژیان دەگۆڕێتن، منداڵەکان ژیانیان دەگۆڕێتن، بەتایبەتی ئەو کەسەی کە دەیکڕێت، من پێموایە ئەویش هەژارە، چونکە ئەو خانووە هەر بۆ هەژار دروست کراوە، بۆ کەم دەرامەت دروست کراوە، قەصر نییە، مومکینە شوقەیەکە، نە قصرە، نەشتێکە، ئەو کەسەی کە دەیکڕێتن حەتمەن ئەو کەسەیە ئیمکانیەتی کەمە، بۆیە ئەو ڕێگایەی هەڵبژاردووە، فەرموو کاك کەریم.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

رەئی لیژنەی شارەوانی پێچەوانەی دەقێکی دەستوورییە، ماددەی 23ی فەقەرە یەك دەڵێ (الملكية خاصة مصونة ويحق للمالك الانتفاع بها واستغلالها للتصرف بها) کەواتە ئەگەر ئەو قەیدانەی بۆ دابنێیت، بەڕاستی هەر غەرز لەو یاسایە ئینتیفاع دەبێتن.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك کەریم لەوەدا سەهووی، چونکە ئەو مادده دەستوورییە، ئەو موڵکە خاصە قەرزی لەسەرە، کە قەرزی لەسەر بوو، موڵك نەبۆتە خاص، قەرزارە، با کاك سەردار وەڵام بداتەوە لە پێشیتی فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بۆزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

هەر ئەو ماددەیەی کە کاك کەریم باس دەکات ماددەی (23) دەڵێ (اولاً/الملكية الخاصة مصونة ويحق للمالك الانتفاع بها واستغلالها والتصرف بها في حدود القانون).

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس، عەینی ئەو قسەی من دەگرێتەوە، بەڵام تۆ قانونیەن وەڵامت دایەوە، ئێستا موقتەرەحی شارەوانی هەیە تازەترە، فەرموو کاك سەعد.

بەڕێز سعد خالد محمد امین/ وەزیری هەرێم بۆ کاروباری پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بە بڕوای من لە بەینی ئەو موقتەرەحەش ئەوەی کە جەنابت باست کرد هی لیژنەی شارەوانی، گرنگ ئەوەیە یەك شت زۆر گرنگە لەوە، بەڕاستی ئەو یەکە نیشتەجێ بوونانە مەفروزە وەکو لای تر تەماشا نەکرێت، وەکو ئەوروپا کە خەڵك ئازادە، ئەگەر قەرزی بانکی داوا بکات و بتوانێت بکات، ئەوە بزەبت ئەوەی مام رەشاد گوتی فەلسەفەی ئەو قانونە لەوەیە تۆ کێشەی نیشتەجێ بوون بۆ چینێك وەکو گۆتەنی چارەسەر دەکەیت کە خەڵکێکی زۆر کەم دەرامەتە.

دوو/ ئەو پرۆژەیە، پرۆژەیەکی ستیراتیجییە، یەعنی خەڵك وا تەسەور نەکات، حکومەت لە یەك تەوقیت لە ماوەی ساڵێك دەتوانێت دەیان هەزار یەکەی نیشتەجێ بوون بکات و تەئسیر نەکاتە سەری، فیعلەن بازرگانی پێ بکرێت، بەڕاستی خەڵکی کەم دەرامەت ناتوانێت، بۆیە دەکرێت شتێکی تریش بکرێت لە راپۆرتەکەی وەزارەتی ئاوەدان کردنەوە دەڵێت چەند مەرجێکی تر کە رێگر بێت لە بازرگانی کردن بەم شوقانە، یەعنی حکومەتیش پێی وایە هەندێك شروت دابنێت، بۆ ئەوەی رێگر بێت لە تیجارەت کردن بەوە، بۆیە دەکرێت بە فەقەرەیەك بێت، لایەنی پەیوەندیدار دەکرێت کۆمەڵێك مەرج دابنێت، بۆ ئەوەی رێگری بکاتن لە بازرگانی کردن بەو شوقانە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

من نموونەیەكتان بۆ بێنمەوە، وەختی خۆی ئەوانەی بە تەمەنن بە بیریان دێت مەشروعێكی خانووەكانی ئیسكان لێرە هەبوو، حكومەت كردی بە پارەیەكی كەم، پاش دە ساڵ زۆر لەوانەی خانووەكانیان درا بوویێ وەزعی ژیانیان گۆڕا، وەزعی ئیقتیصادیان گۆڕا، چوون خانوویەكی تریان كڕی، ئەوەی ئەو خانووانەی ئیسكانیان كڕی، ئێستاش بڕۆ تەماشایان بكە خەڵكی هەژارو فەقیرن، كەواتە وەكو ئەو قسەیەی عەرزم كردن هەر خەڵكی هەژارەكە دەچێت دەیكڕێت، مانای وایە ئەو هەدەفەی تۆ، ئەو قانونەی تۆ لەوێشدا تەحقیق دەبێت، بۆیە ئەو دە ساڵە زۆر لە جێی خۆیەتی، تەوازونێكی هێن دەكاتن، تۆ ئەو دەسەلاَتەت دانا زۆر مەعقولە، تۆ لەلایەكەوە دەڵێی شوقەكان بە بیست ساڵ قستەكان بداتەوە، باشە بڵێی بۆ حكومەت دە ساڵیش دەبێت، بەلاَم تۆ بۆ هاوكاری ئەو كابرایە گوتت بیست ساڵ، باشە كە وەزعی باش بوو حەقی نییە بچێت بڵێ من هەموو قستەكان پێكەوە بدەم، حەقی خۆیەتی، بەلاَم تۆ لێرە قیودی بۆ دادەنێی دەڵێی دە ساڵی بەسەر تێپەڕێتن، ئەگەرنا لە دنیادا هێن نییە، سبەینێ دەچێت دەڵێت حكومەت من هەموو قەرزەكانت دەدەمێ، كە قەرزەكانیدا بووە موڵكی سرف وەكو كاك كەریم گوتی حەقی خۆیەتی، بەلاَم تۆ ئەو دە ساڵەت لێرە دانا زۆر لە جێی خۆیەتی دیقەتی تێدایە، هەدەفەكە دە پێكی و، دڵنیاشم ئەو كەسەی كە دەیكڕێت ئەویش هەژارەو ئەو قانونە دەیگرێتەوە لەو نموونەی هێنش، ئەو موقتەرەحەی لیژنەی شارەوانی كە پشتگیری لێ كرا لە لایەن ئەندامان، كە بۆی هەبێت بیفرۆشێت دوای دە ساڵی بەسەردا چوو بێت و هەموو پارەكەش بداتەوە، باشە حكومەتیش پشتگیری لەوە دەكات، دەیخەمە دەنگدانەوە، جەنابی وەزیریش پشتگیری كرد، خاڵی سێیەم لە ماددەی چوار كە دەڵێت لە كاتێكدا ئەگەر هاوولاَتیەكە ئەو شوقەیە، یان ئەو خانووەی فرۆشت كە پێی دراوە پێش ئەوەی مودەی قەرزەكانی تەواو بكات لە موقتەرەحەكە نووسراوە، پێویستە هەموو قەرزەكان بداتەوە، ئێستا دەڵێت بە شەرتێك دە ساڵیشی بەسەردا چوو بێت، دەیخەمە دەنگدانەوە، كێ لەگەڵدایە دەستی بەرز بكاتەوە؟ زۆر سوپاس، كێ لەگەڵدا نیە دەستی بەرز بكاتەوە؟ زۆر سوپاس، بەزۆرینەی دەنگ وەرگیرا، كاكە كاك كەریم شك دەكات كە پشتگیری لیژنەی شارەوانی كردووە كە حكومەتیش پشتگیری كردووە، داوای لێبوردن دەكەم وەكو گوتم كاك عوسمان و دكتۆر نوری و كاك دكتۆر كەمالیش پشتگیریان لێ كرد، خۆشم پشتگیریم لێ كرد، كێ لەگەڵ ئەو موقتەرەحەیە دەستی بەرز بكاتەوە؟ 44 دەنگ، كێ لەگەڵدا نییە دەستی بەرز بكاتەوە؟ 29 دەنگ، كەواتە 29 بە 44 دەنگ، بە زۆرینەی دەنگ وەرگیرا، دەمێنێتەوە خاڵێكی تر كە تازە هاتۆتە پێشەوە، كاك بەڵێن لە پێشمە نامەیەكی نووسیووە سەبارەت بەو خاڵەی ئەگەر مرد، تەمەنیان درێژ بێت ئینشائەڵلاَ نامرن، تێبینی خۆی داوە ئێستا دەیخوێنمەوە، فەرموو كاك رەشاد.

بەڕێز رشاد احمد ابراهیم:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

بەنیسبەت مودەی تەسدیدی ئەقسات بەینی بیست ساڵ و بیست و ساڵ باسمان نەکرد، ئەگەر بیست ساڵ بێت تەعتیلی قانونەکە دەکات، بیست ساڵەکە کەمە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

خاڵی دووەم کە دەڵێت لە خیلالی ئەقساتی شەهری، یان سەنەوی (خلال مده لا تتجاوز عن عشرين سنه)، فەرموو کاك رەشاد.

بەڕێز رشاد احمد ابراهيم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەگەر بیست و پێنج ساڵ بێت پەنجا هەزار دۆلاری درا بێتن، پێنج هەزاری داوە (45) هەزار دەمێنێت دابەشی (25) ساڵی بکەیت (1800) دۆلار دەکات ساڵێ، ساڵی یەکەم (900) دۆلار فائیدەیەتی، باشە فائیدەی بانك نەما (1800) دۆلار ساڵانەیەتی دەکاتە مانگێ (150) دۆلار، لە بەندێکی تر دەڵێت لە 25٪ی راتبی زیاتر نەبێت، واتا ئەگەر (600) دۆلار کەمتر بێت ئەو شوقەیە بە بەری ناکەوێت، لەبەر ئەوەی پێم خۆشە پێدا بچنەوە، ئەگەر (50) هەزار دۆلار بێت، پێنج هەزاری دەدات 10٪ دەمێنێت (45) هەزار دۆلار دابەشی (25) ساڵ بکە دەکاتە (1800) دۆلار دابەشی (12)ی بکە مانگێ (150) دۆلار دەکاتە روبعی، مانای دەبێت راتبی ئەو (600) دۆلار بێت، ئینجا دەتوانێت ئیشتیراك بکاتن، لە (600) دۆلار کەمتر بێت ناتوانێت ئیشتیراك بکات لەو شوقانە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

موقتەرەحی خۆتان چیە کاك رەشاد.

بەڕێز رشاد احمد ابراهيم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ساڵەکە کەمە، زۆر نییە، لێرە لە لیژنەی یاسایی کراوەتە بیست ساڵ زۆر زۆر کەمە، ناتوانێت ئەو پارەیەی بدات، بیست ساڵ بێت (2250) دۆلار دەکاتن ساڵێ.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

باشە خۆی مولاحەزەکەی لیژنەی شارەوانی بەجێیە، چونکە ئەسڵی مەشروعەکە (25) ساڵی گوتووە، ئەگەر نەکرێتە (30) ساڵ، (25) ساڵەکە پشتگیری لێ بکرێتن، چونکە بۆ خەڵکی هەژارە، لیژنەی یاسایی من پێموایە ئەگەر ئینسحابی رەئیەکەتان بکەن.

بەڕێز عونی کمال سعيد بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە راپۆرتەکەمان نووسی کردمانە بیست ساڵ، لەبەر ئەوەی حکومەت خۆی داوای کردووە دەڵێت (25) ساڵ زۆرە بیکەنە بیست ساڵ، لە برگەی هەشتەم لە راپۆرتی حکومەت دەڵێت مەرجی تایبەتی بۆ هاووڵاتیان دابنرێت کە داواکاری پێشکەش دەکەن بۆ سوود وەرگرتن لە پرۆژەکە لەوانە دانی پێشەکی بە

رەئی ئێمە لە 10٪یەکە کەمە، بەڵکو باشترە لە 20٪ تا لە 25٪ بێت، پاش ماوەکەی بە ئاسانی بدرێتەوەو دانەوەی قەرزەکان بە (25) ساڵ زۆرە، چونکە تێکڕای خزمەتی مەعەدلی فەرمانبەر کەمتر نییە، بۆیە پێمان باشە لە (15 تا 20) ساڵ بێت، ئەمەو لەگەڵ چەند مەرجی تر کە رێگر بێت لە بازرگانی کردن بە شوقەکان.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

جەنابی وەزیری دارایی رەئیتان فەرموو.

بەڕێز سرکیس ئاغا جان/وەزیری دارایی و ئابووری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

یەك/ پێشنیارەکە 20٪ بوو کە پێشەکی بدرێت، ئەوە کرایە 10٪، ئەوەی تر مولاحەزەی بەڕێز مام رەشاد زۆر لە جێگایە، هەتا ئەگەر (25) ساڵیش حیساب بکەین، فەرمانبەرێك (200) هەزار مانگانە راتبی بێت، لە ماوەی ئەو هەموو ساڵە (15) ملیۆن دینار ناتوانێت بیدات، یەعنی هەر چۆنێك بێت ناتوانێت لە (25) ساڵ کەمتر بدات، هەتا بەو (25) ساڵەش ناتوانێت هەموو ئەقساتەکان بداتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك عەونی ئەگەر ئێستا گوێت لە رەئی حکومەت بوو، مانای وایە تۆش ئەگەر ئیعتیرازەکەی خۆت سەحب بکەیتەوە وەکو لیژنەی یاسایی مرونەتێك هەبێت (25) ساڵەکە، دەڵێت (لا تتجاوز مدە 25 عاما) ئەوە تەبیعییە، ئەگەر بە بیست ساڵی دابوایە بە پازدەی دابایە باشە، رەئیتان کاك عەونی سەحبی رەئیتان بکەنەوە.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

هەر شتێك لە بەرژەوەندی هاووڵاتیاندا بێت، ئێمە لەگەڵی داینە، ئیقتیراحەکەی خۆمان سەحب دەکەینەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

باشە کە ئیقتیراحەکە سەحب کرایەوە، دەبێتەوە (25) ساڵ، پێویست ناکات بیدەینە دەنگدانەوە، ئیقتیراحەکە سەحب کرایەوەو ئەسڵی پرۆژەکەش دەڵێت (25) ساڵ مایەوە، ئێستا دێینە سەر ئەو خاڵەی ئەخیر تازەیە، حەز دەکەیت کاك بەڵێن مادام نوقاتەکانت داوە، خۆت فەرموو قسە بکە.

بەڕێز حمد عبدالله محمود(بەڵێن):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕاستی هەر لەو ماددەیە دەبێت ئەو حاڵەتانەی خوارەوە چارەسەر بکرێن، چونکە هەر تەنها مەسەلەی فرۆشتن نییە، یەعنی کۆمەڵێك حاڵەتی تر هەیە، پێویستە ئەو یاسایە وەڵامیان بداتەوە، من نۆ حاڵەتم نووسیووە، بەڕاستی ئەگەر بوار هەبێت هەر نۆ حاڵەتەکە بخوێنمەوە، بەڵێ، بۆ نموونە ئەگەر گەنجێك ژنی

هێنا توانی شوقەیەك بكڕێت، بەڵام دوای ساڵێك، یان چەند ساڵێك كۆچی دوایی كردو منداڵیشی نەبوو، خێزانەكەی شووی كردەوە، خانووەكە چی بەسەر دێت و ئەو قستانەی داویەتی چی بەسەر دێت؟

2- ئەگەر هاتو ئەم حاڵەتەی سەرەوە روویدا، بەڵام ئەو كەسە منداڵی هەبوو و خێزانەكەی شووی كردەوە، یاخود بەسەر منداڵەكانەوە دانیشت، لە هەردوو حاڵەتدا ئەم یاسایە چۆن مامەڵەی لەگەڵدا دەكات؟

3- ئەگەر خاوەن خانوو دووچاری سزا بوو، واتا حوكم درا، ئەو یاسایە چۆن موعامەلەی لەگەڵدا دەكات؟

4- ئەگەر هاتو ژن و مێردێك لە یەكتری جیا بوونەوە، ئایا ژنەكە هیچ مافی لەو خانووە دەبێت؟ یان نابێت؟

5- ئەگەر هاتو ژن و مێردەكە هەردووكیان پێكەوە مردن و منداڵی لە خوار هەژدە ساڵیان هەبوو، ئایا یاسا چۆن مەعامەلەیان لەگەڵدا دەكاتن؟

6- ئەگەر ئەو پیاوە بۆ نموونە فەرمانبەرە، یان سائیق تەكسیە سبەینێكە تووشی پەككەوتەیی هات، نەیتوانی چی تر كاسبی بكاتن و توانای دانەوەی قەرزەكانی نەبوو، ئەو یاسایە چۆن مەعامەلەی لەگەڵدا دەكاتن؟

7- ئەگەر خاوەن خانووەكە ئیلتیزامی بە دانەوەی قەرزەكان نەكرد، گوتی من ناتوانم بیدەمەوە، ئیجرائاتی یاسایی بەرامبەری چیە؟ دەردەكرێت، شوقەكەی لێ دەسەندرێتەوە، یەعنی چۆنە؟

8- یاخود ئەگەر خانووەكەی نەتیجەی كارەساتێكی سروشتی تووش هات، نەتوانێت تێدا بژیت، كە ئێمە قانونی تەئمینی سەكەنیشمان نییە، لە وڵاتی ئێمە تەئمینی سەكن نییە، یەعنی لەو حاڵەتە یاسا چۆن مەعامەلە لەگەڵ ئەو حاڵەتانە دەكات؟

من پێموایە ئەو حاڵەتانەی كە روو دەدەن هەمووی لە كوردستاندا هەیە، پێویستە لەو یاسایەدا چارەسەری بۆ بدۆزرێتەوە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

ئەو حاڵەتانەی كە باست كرد، هەمووی گرنگن و هەمووی عیلاج كراوە لە قانون، ئەو حاڵەتانە میرات عیلاجی دەكات، قانونی تر عیلاجی دەكات، جینایەت عیلاجی دەكات، خۆ ئەو قانونە جێگای هەموو ئەو قانونانە ناگرێتەوە، یەك حاڵەت هەیە كە دوێنێ ئاماژەی پێ كرا، من مەبەستم ئەو حاڵەتەیە فەقەت، ئەگەر ئەو ئیمزا كردنەكە كە شوقەكەی درایێ وەفاتی كرد، میراسەكەی ئیمكانیەتی نەبوو، تەنیا ئەو حاڵەتەیە كە قانون عیلاجی ناكات و چی لێ بكەین، كەس ناتوانێت قستەكانی بدات، كەسی نییە، داهاتیان نییە، هیچ شتێكیان نییە، رەئیەك تەرح كرا كە لە حاڵەتی وادا دەسەڵات بدرێتە حكومەت كە لێی خۆش بێت، عەفوی ئەو وەرەسەیە بكاتن لەو قستانەی كە ماوە، خۆ شتێكی نییە تەشجیعی بكەیت بچێت خۆی بكوژێت تاكو حكومەت عەفوی بكات، جەنابی وەزیریش قسەی كردو پشتگیری لێ كرد، سوپاسیشی دەكەین ئیسپاتی ئەوەش دەكات كە حكومەت پشتگیری لە هەژار و كەم دەرامەت دەكات و دەیەوێ هاوكاری بكرێن،

بۆیه من داوا دەكەم له لیژنەی یاسایی ئەو فەقەرەیە وا بكەن لە حاڵەتێكدا خاوەن خانووەكە وەفاتی كردو وەرەسەكەی ئیمكانیەتی ئەوەی نەبوو، له قەرزەكە عەفو بكرێن، كاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

ئەوەی فەقەرەی ئەخیری پێ ناوێت بەڕاستی، ئەوە یەك.

دوو/ ئێستا حاڵی حازر مەسرەفی عەقار كه قەرز دەداتن، له حاڵەتی وەفات له ئەقساتەكان عەفوو دەكرێت، مەفروزه وەزارەتی ئاوەدانكردنەوە بە هەمان شێوە تەعامول لەگەڵ حاڵەتی وەفات بكات، نەك ئەو قەیدەی ئەخیری لەگەڵ بێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

له سولفەی عەقار عەفوو دەكرێت ئەگەر وەفاتی كرد، كەواتە ئەوە پێویست ناكات، تۆ سولفەی عەقار دەدەیتە كەسێك مومكینە كەم دەرامەت نییە، وەزعی لەو كابرایە باشترە، تۆ لەوێ عەفووی بكەیت، باشە بیخوێنەوە بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگدانەوە، حوجەتی لە دانانی ئەو مەبدەئە، مادام له سولفەی عەقار عەفوو بكرێت، دەبێت لەوە هەر عەفوو بكرێت، چونكە بە تەئكید هەندێك كەس سولفەی عەقار وەردەگرێت مومكینە هەژاریش نەبێت، مومكینە كەم دەرامەتیش نەبێت، خاوەن ئەرزیشە، كاك بەڵێن ئەگەر قەرزەكە نەدات چی دەكات؟ ئەو خاڵە دەمێنێت، ئەگەر قەرزەكەی نەدات ئیجرائات چی دەكرێت؟ كاك عەونی وەڵام دەداتەوە، فەرموو.

بەڕێز عونی كمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

تەبعەن مەبادیئی عامەی قانون موعالەجەی كردووە، ئەگەر قەرزار قەرزەكەی نەدات، هەتا شەخصی ئیعتیادیش بێت، بۆی هەیە حیجزی بكات و وەربگرێت، بەڵام لێرە كە حكومەتە ماددەیەكمان داناوە، ئەو موڵكە رەهن دەكرێت بە رەهنی تەئمینی، قانونی مەدەنی موعالەجەی رەهنی تەئمینی كردووە، واتا ئەگەر قەرزەكەی نەدات ئیجرائاتی قانونی دەكرێت، حكومەت دەیفرۆشێت لە جیاتی قەرزەكەی موزایەدەی عەلەنی دەكات، هەر كەسێك حەقی هەیە بیكڕێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

عەینی شتە، یەعنی قانون عیلاجی هەموو حاڵەتەكانی كردووە، غەیری ئەوە نەبێت، ئەویش كاك شێروان دەڵێت لەوێ وایە بەدیهیەن لێرەش دەبێت وا بێت، پێویستی بە نەصێكە، ئەو نەصەش بخوێنەوە، بۆ ئەوەی دەنگی بۆ بدەین.

بەڕێز عبدالكریم ابوبكر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەگەر خاوەن خانوو، یان شوقەکە پێش دانەوەی قەرزەکە کۆچی دوایی کرد لەو بڕە پارەیە دەبەخشرێت کە لەسەری ماوەتەوە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

دەیخەمە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵدایە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدا نییە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، بەکۆی دەنگ ئەو خاڵە ئیزافە کرا، ماددەکە بە هەر چوار خاڵ پێکەوە هەمووتان یەکە بە یەکە دەنگتان بۆ داوە، دەیخەمە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵدایە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدا نییە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، بەکۆی دەنگ وەرگیرا، زۆر سوپاس، تکایە ماددەی پێنجەم.

بەڕێز عبدالكريم ابوبكر مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددەی هەشتەم: وەزارەتی ئاوەدانکردنەوەو نیشتەجێ کردن بەڵێن دەدات شوقە بەجۆرێك بدات بە خاوەنەکەی کە ئامادە کرا بێت، بۆ نیشتەجێ بوون لە ماوەی دوو ساڵ لە مێژووەدا لە پارەی پێشەیەکە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ماددەی حەوتەم کە دەبێتە ماددەی پێنجەم یەك و دوو و سێی تێدایە، ئەسڵی مەشروعەکە بخوێننەوە، دوایێ رەئی لیژنەی یاسایی.

بەڕێز عبدالكريم ابوبكر مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددەی حەوتەم:

1- باجی خانووبەرە لەسەر ئاگادار کردنەوەی لە وەزارەتەوە قەرز دەدات بە داواکاری، بە موڵك کردنەکە بە قەد پاشماوەی نرخی شوقەکەو لە دواییشدا ئەو قەرزە دەدرێت بە وەزارەتی دارایی و ئابووری.

2- باجی خانووبەرە قازانجێك وەردەگرێت کە لە 3٪ی نرخی قەرزەکە زیاتر نەبێت و وەزیری ئاوەدانکردنەوەو نیشتەجێ کردن بەپێی ماوەی قەرزەکە دەست نیشانی دەکات.

3- قەرزەکە بە قستی مانگانە لە ماوەیەك لە (25) ساڵ زیاتر نەبێت دەدرێتەوە، بە مەرجێك پارەی قستەکەی مانگانە لە رێژەی لە (25٪)ی داهاتی مانگانەی قەرز وەرگرتنەکە زیاتر نەبێت، ئەگەر فەرمانبەر بێت، ئەگەر سەر بە کەرتی تایبەتیش بێت، ئەوە بە دەستەبەری بانکی ئەو رێژەیەی لێ وەردەگیرێت.

بەڕێز عونی كمال سعيد بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەو ماددەیە موعالەجە کرا لە دوو ماددەی پێشوو کە دەنگمان بۆی داوە، لە ماددەی دوو و ئەو ماددەیەی ئێستا موناقەشەمان لەسەر کرد، لێرە ئێمە ئیقتیراحمان کرد، کە بەدیلی ئەو ماددەیە بەو شێوەیە بێت (تقوم وزارة المالية بتمويل وزارة الاعمار والاسكان التخصيصات المالية اللازمة لبناء الشقق ودور السكن).

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوە زۆر شامیلەو باشیشە، سۆزان خان فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

هەر لە موفتەرەحەکانی وەزارەتی ئاوەدانکردنەوە خۆی هاتووە دەڵێت (پێکهێنانی سندوقی نیشتەجێ بوون لە هەرێمی کوردستان وەکو ئەوەی دیاری کراوە لە بڕیاری سندوقی نیشتەجێ لە وەزارەتی ئاوەدانکردنەوەی عێراقی فیدراڵی کە یارمەتی دابین کردنی رۆتینەی دراوی دەدات بۆ هاووڵاتی بۆ جێ بەجێ کردنی پرۆژەکە)، پرسیارەکەی من لێرەدایە، ئێمە ئەگەر ئەوە وا لێبکەین کە نەك بڵێین وەزارەتی مالیە، بڵێین سندوقی نیشتەجێ لە هەرێمی کوردستاندا ئەم کارە بکات، یەعنی دەکرێت، پرسیارەکەی من ئەوەیە، چونکە بەڕاستی من لێی تێناگەم سندوقی نیشتەجێ بوونەکە عیلاقەی چیە بەسەر ئەمەوە لێرەدا.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سندوقەکە هێشتا دروست نەکراوە، ئەگەر دروست کرا بوایە، راستە قسەکەی جەنابت بوو، بەڵام هێشتا دروست نەکراوە، بۆیە ناتوانین هێشتا شتێك دروست نەکراوە بیخەینە ناو قانونێکەوە، هەر دەبێت وەزارەتی مالیە بێتن، جەنابی وەزیر رەئیەکت هەیە لەسەر موفتەرەحی لیژنەی یاسایی.

بەڕێز سرکیس ئاغا جان/ وەزیری دارایی و ئابووری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

پشتگیری لێ دەکەم.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

باشە ئەوە پێویستی بە موناقەشە نییە، موفتەرەحی لیژنەی یاسایی بۆ ماددەی پێنجەم دەیخەمە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵدایە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدا نییە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، بەکۆی دەنگ وەرگیرا، تکایە ماددەی هەشتەم کە بۆتە شەشەم.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددەی هەشتەم: وەزارەتی ئاوەدانکردنەوەو نیشتەجێ کردن بەڵێن دەدات شوقە بەجۆرێك بدات بە خاوەنەکەی کە ئامادە کرا بێت، بۆ نیشتەجێ بوون لە ماوەی دوو ساڵ لە مێژووی دانی پارەی پێشەکییەکە.

بەڕێز عونی كمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

لیژنەی یاسایی پشتگیری لەو ماددەیە دەكات كە هاتووە لە پرۆژەكەدا.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

لیژنەی ئاوەدانكردنەوەو شارەوانی و دارایی هیچ رەئیەكتان نییە.

بەڕێز زرار طاهر امین:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

ئێمە هیچ تێبینیمان نییە لەسەر ئەو ماددەیەو پشتگیری لێ دەكەین.

بەڕێز احسان عبدالله قاسم:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

ئێمە هیچ تێبینیمان لەسەر نییەو پشتگیری لێ دەكەین.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

جەنابی وەزیر تێبینیتان نییە، باشە ئەو ماددەیە كە خوێندرایەوە دەیخەمە دەنگدانەوە، كێ لەگەڵدایە دەستی بەرز بكاتەوە؟ زۆر سوپاس، كێ لەگەڵدا نییە دەستی بەرز بكاتەوە؟ زۆر سوپاس، بەكۆی دەنگ وەرگیرا، تكایە ماددەی دواتر.

بەڕێز عبدالكریم ابوبكر مصطفى:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

ماددەی نۆیەم: شوقەكە بەناوی خاوەنەكەی لە فەرمانگەی تۆمار كردنی خانووبەرەی تایبەت بە موڵكی سرف تۆمار دەكرێت، بە مەرجێك رەهن كرا بێت، رەهنێكی دابینكەر بەناوی بانكی خانووبەرە بەرامبەر بە گوژمە پارەی قەرزەكە.

بەڕێز عونی كمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

صیاغەكەمان بەو شێوەیە نووسیووە، پشتگیری پرۆژەكە دەكەین، كە لە ئەسڵدا هەم بەو شێوەیە هاتووە.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

فەرموو كاك رەشاد.

بەڕێز رشاد احمد ابراهیم:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

ئێمەش پشتگیری لیژنەی یاسایی دەكەین و هەمان بۆچوونمان هەیە.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

لیژنەی مالیەو ئاوەدانکردنەوە.

بەڕێز زرار طاهر امین:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە لەسەر ئەو ماددەیە هیچ تێبینیمان نییەو پشتیوانی لێ دەکەین.

بەڕێز احسان عبدالله قاسم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمەش لیژنەی دارایی پشتگیری لیژنەی یاسایی دەکەین و هیچ تێبینیمان نییە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

جەنابی وەزیریش تەئیدی دەکاتن، دوو کەس قسەی هەیە، فەرموو کاك عومەر.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من پێموایە لیژنەی یاسایی لەو ماددەیە تۆزێك بە وردی سەیری بکەن، ئەمە تەعاروز لەگەڵ ماددەی پێشووتر دروست دەکات، دەڵێت تا دە ساڵ تێپەر نەبێت و بۆی نییە بفرۆشێت، لێرە دەڵێین بە موڵکی سرف، تەسجیل دەبێت بە حەقی رەهنەکەوە، کە گوتمان موڵکی سرف یەعنی هەموو حەقێکی تەسروفی بەسەرەوە هەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئاخیر رەهنی لەسەر کاك عومەر، سۆزان خان فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

داوای لێبوردن دەکەم، رەئیەکەم کاك عومەر گوتی، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

نازانم کاك عومەر تۆ مولاحەزەکەت نییە، دەڵێت (تسجل الشقة باسم صاحبها) تەسجیل کردن، ناڵێت موڵك سرف بێت (ملكاً صرفا على ان تبقى مرهونة رهنا تأمينا لمصرف العقار يعادل مبلغ القرض) مانای وایە دەستی بەسەردا گیراوە ناتوانێت بیفرۆشێت، حیجز کراوە (مع مراعاة مادة) ئەوەی دە ساڵەکە (مع مراعاة فقرة) ئەوەندە (من المادة) ئەوە راستە دە ساڵەکە بێتن (مع الالتزام بالفقرة الرابعة من المادة) ئەوەندە، بەو ئیزافەوە دەیخەمە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵدایە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدا نییە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، بەکۆی دەنگ وەرگیرا، تکایە ماددەی دەیەم کە دەبێتە هەشتەم.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددەی دەیەم: تۆمار کردنی شوقەکە بەناوی خاوەنەکەی لە فەرمانگەی تۆمار کردنی خانووبەرە لە رەسمی تۆمار کردن جارێك دەبووردرێت.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە لەگەڵ دەقی ماددەکەینە کە لە پرۆژەکەدا هاتووە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

(یعفی تسجیل وحدة سکنیة) بنووسە، نەك (یعفی تسجیل الشقة او الوحدة السکنیة باسم صاحب..........)، ئەوەش ماددەیەکە موناقەشەی ناوێت، ئەوەی ئیزافەمان کرد، دەیخەمە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵدایە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدا نییە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، بەکۆی دەنگ وەرگیرا، تکایە ماددەی یازدە کە دەبێتە نۆیەم.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددەی یازدە: شوقەکە لە باجی خانووبەرە لە ماوەی قەرزەکە دەبووردرێت.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە لە لیژنەی یاسایی پێشنیارمان کردووە ئەو ماددەیە ئیلغا بکرێت، لەبەر ئەوەی شوقەیە، یان سوکنەیە ئەسڵەن مەعفو دەبێت بەپێی قانونی زەریبەی عەقار.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

لیژنەکانی تریش تەئیدی دەکەن، لیژنەی یاسایی پێی وایە ئەو ماددەیە زیادە، لیژنەکانی تریش تەئیدی دەکەن، جەنابی وەزیریش تەئیدی دەکات کە زیادە، دەیخەمە دەنگدانەوە بۆ ئیلغا کردنی ئەو ماددەیە، کێ لەگەڵدایە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدا نییە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، بەکۆی دەنگ ئەو ماددەیە ئیلغا کرا، ماددەی دوازدە کە دەبێتە ماددەی نۆ.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددەی دوازدە: وەزارەتی دارایی و ئابووری پارەی پێویست تەرخان دەکات، تاکو بانکی خانووبەرە بتوانێت ئەرکی قەرز پێدان بگرێتە ئەستۆ بە مەبەستی ئەم یاسایە بەرامبەر بە قازانجێك 2٪ زیاتر نەبێت.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوەش باسی هاتووە، ئەوەش زیادە، دەیخەمە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵ ئەوەیە ئەو ماددەیەش ئیلغا بکرێت دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدا نییە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، بەکۆی دەنگ ئیلغا کرا، تکایە ماددەی دواتر.

بەڕێز عبدالكريم ابوبكر مصطفى:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

ماددەی سێزدە: وەزارەتی شارەوانیەكان پارچە زەوی تەرخان دەكات و ئامادەی دەكات، بۆ بنیاتنانی شوقەی نیشتەجێ بوون بۆ هاوولاتیان لە پێناوی جێ بەجێ كردنی حوكمەكانی ئەم یاسایە.

بەڕێز عونی كمال سعيد بزاز:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

پێشنیار دەكەین ئەوەش ئیلغا بكرێت، لەبەر ئەوەی لە ماددەی دوو فەقەرە یەك موعالەجە كراوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

موقتەرەحی ئیلغا كردنی ئەو ماددەیە دەیخەمە دەنگدانەوە، كێ لەگەڵدایە دەستی بەرز بكاتەوە؟ زۆر سوپاس، كێ لەگەڵدا نییە دەستی بەرز بكاتەوە؟ زۆر سوپاس، بەكۆی دەنگ ئیلغا كرا، ماددەی چواردە كە دەكاتە ماددەی نۆ.

بەڕێز عبدالكريم ابوبكر مصطفى:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

ماددەی چواردە: پێویستە ئەنجومەنی وەزیران و لایەنە پەیوەندیدارەكان هەر یەك بەپێی تایبەتمەندی خۆی پێڕەو و ڕێنمایی پێویست بۆ ئاسانكاری جێ بەجێ كردنی حوكمەكانی ئەم یاسایە دەربچووێنێت.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

پێش ئەوەی ئەو ماددەیە هین بكەین، كاك سەعد وەزیری هەرێم بۆ كاروباری پەرلەمان دیارە بە راوێژ لەگەڵ كاك سەركیس وەزیری دارایی و ئابووری دەڵێن، ئایا پێویست ناكات تەمەنێك دیاری بكرێت، بۆ ئەو كەسانەی كە شوقەیان دەدرێتێ، یەعنی ئەوە ئەسبابی موجیبەی تەرخان كردنی ئەو شوقانە بۆ ئەوەیە یەكەم/ خەڵكی كەم دەرامەت و هەژار بێتن، زیاتریش بۆ خەڵكی گەنجە، بەڵێ كاك سەعد خۆت شەرحی بكە فەرموو.

بەڕێز سعد خالد محمد امين/ وەزیری هەرێم بۆ كاروباری پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

من پێم خۆشەو جەنابی سەرۆكی پەرلەمانیش باسی كرد، ئەوە ئاستەنگ دروست كردنە، بە پێچەوانەوە بۆ خەڵكی هەژارە، بەتایبەتیش خەڵكێك ئیستیفادەی لێ دەكات، كە تازە ژیانی خێزانی و ئەوانە، بەلاَم بە رەئی من ئەگەر تەمەن تەحدید نەكرێت، بۆ نموونە سبەینێ هەر كەسێك دەچێت تەمەنی كەسێك دەهێنێت كە شەست ساڵە، بەتایبەتی ئیستیفادە لە فەقەرەیەك دەكات، كە دەڵێت لە دوای مردنی ئیعفا دەكرێت لە قەرزەكە، هەموو خێزانێك دەتوانێت كەسێك ببینێتەوە تەمەنی پەنجا، شەست ساڵ، حەفتا

ساڵ بێت، بۆ ئەوەی دە ساڵ دوای ئەوە وەفات دەکات و ئیعفا دەبێت لە قەرزەکە، ئینجا باشە ئەو مەسەلەیە لەبەرچاو بگیرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاک زرار فەرموو.

بەڕێز زرار طاهر امین:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕاستی ئەوەی کاک سەعد باسی دەکات، ئەو حاڵەتانە زۆر کەمن، جا ئەو خەڵکە پیرانە ژمارەیان کوا ئەوەندە زۆرە بچیت خانوویان لەسەر تاپۆ بکەیت، یان شوقەیان بدەیتێ، ئینجا ئەگەر هەشبێت لە 90٪ ئەوانە خانوویان هەیە، لەبەر ئەوە بەڕاستی ئێمە لەگەڵ ئەو پێشنیارەدا نین، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

فەرموو کاک رەشاد، بە هەر حاڵ لیژنەکان ئەگەر پێشنیارەکان نەبنەوە وازی لێ دەهێنین.

بەڕێز رشاد احمد ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەوە لە جێگایەك ئیشارەتی پێدراوە، ئەوەی خانووی بەناو بێت لەسەر وەجهی ئیستیقلال، ئەو شوقانەی نادرێتێ، واتا لە ماددەکانی پێشوو عیلاج کراوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

حکومەت خۆی رێنماییەك دەردەهێنێت، ماددەی چواردە کە ئەسڵەکەی خوێندەوە دەبێتە ماددەی نۆ، خوێندرایەوە دەڵێت (على مجلس الوزراء والجهات ذات العلاقة كل حسب اختصاصات الانظمة والتعليمات اللازمة لتسهيل تنفيذ احكام هذا القانون)، دەیخەمە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵدایە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدا نییە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، بەکۆی دەنگ وەرگیرا، ماددەی پازدە کە دەبێتە دە بیخوێنەوە تکایە.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددەی پازدەم: پێویستە لەسەر ئەنجومەنی وەزیران و لایەنە پەیوەندیدارەکان حوکمەکانی ئەم یاسایە جێ بەجێ بکەن.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة العاشرة: على مجلس الوزراء والجهات ذات العلاقة تنفيذ احكام هذا القانون.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەو ماددەیە دەخەمە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵدایە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدا نییە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، بەکۆی دەنگ وەرگیرا، ماددەی شازدە کە دەبێتە یازدە تکایە.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددەی شازدەم: ئەم یاسایە لە ڕۆژی دەرچوونیەوە جێ بەجێ دەکرێت، لە ڕۆژنامەی فەرمی (وەقائیعی کوردستان)دا بلاّو دەکرێتەوە.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة الحادية عشرة: ينفذ هذا القانون اعتبارا من تاريخ اصداره وينشر في الجريدة الرسمية (وقائع كوردستان).

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

دەیخەمە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵدایە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدا نییە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، بەزۆرینەی دەنگ وەرگیرا، ئەسبابی موجیبە بخوێنەوە.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

هۆیە پێویستیەکانی دەرچواندنی ئەم یاسایە

لەبەر ئەوەی فەراهەم کردنی خانووی نیشتەجێ بوون بۆ ئەوانەی داهاتیان سنووردارو کەمە دەکەوێتە سەر شانی حکومەت و لە پێناوی بەشداری کردنی لە چارەسەر کردنی قەیرانی نیشتەجێ بوون و دابین کردنی بۆ هاوولاّتیان لە کوردستاندا، ئەم یاسایە دەرچوێنرا.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

الاسباب الموجبة

بما ان مشكلة السكن ازمة مستفحلة في اقليم كوردستان وان الدستور قد كفل للمواطن حق السكن الملائم وان الحكومة مطالبة بتأمينها وبغية التخفيف عن كاهل المواطنين ذوي الدخل المحدود وتأمين السكن لهم فقد شرع هذا القانون.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن، ڕەئی خۆمان ئەوەیە کە تازە خوێندمانەوە، پشتگیری دەکەین کە لە ڕاپۆرتەکە هاتووە.